

Sisällys

1 Asian tausta ja valmistelu	1
1.1 Tausta	1
1.2 Valmistelu	2
2 Nykytila ja sen arviointi	3
2.1 Lainsäädäntö ja käytäntö	3
2.2 Nykytilan arviointi	8
2.3 Kokeilujen taustan arviointi	Virhe. Kirjanmerkkiä ei ole määritetty.
3 Tavoitteet	9
4 Ehdotukset ja niiden vaikutukset	10
4.1 Keskeiset ehdotukset	10
4.2 Pääasialliset vaikutukset	Virhe. Kirjanmerkkiä ei ole määritetty.
4.2.1 Taloudelliset vaikutukset	13
4.2.2 Vaikutukset viranomaisten toimintaan	13
4.2.3 Yhteiskunnalliset vaikutukset	17
5 Muut toteuttamisvaihtoehdot	13
5.1 Vaihtoehdot ja niiden vaikutukset	18
5.2 Ulkomaiden lainsäädäntö ja muut ulkomailla käytetyt keinot	18
6 Lausuntopalaute	22
7 Säännöskohtaiset perustelut	Virhe. Kirjanmerkkiä ei ole määritetty.
8 Voimaantulo	22
9 Toimeenpano ja seuranta	22
10 Suhde muihin esityksiin	
11 Suhde perustuslakiin ja säätämisjärjestys	23

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi julkisten työvoima- ja yrityspalveluiden alueellista tarjoamista koskevasta kokeilusta

1 Asian tausta ja valmistelu

1.1 Tausta

Pääministeri Sanna Marinin hallituksen hallitusohjelman tavoitteena on työllisyysasteen nostaminen 75 prosenttiin ja työllisten määrän lisääminen vähintään 60 000 henkilöllä vuoden 2023 loppuun mennessä. Korkea työllisyys edellyttää hyvin toimivia työmarkkinoita ja aktiivista työllisyyspolitiikkaa sekä erityisesti vaikeasti työllistyvien työmarkkinoille pääsyn tukemista. Suurin potentiaali työllisyyden kasvussa on niissä ryhmissä, joissa työllisyys on nyt matalaa joko työttömyyden tai työmarkkinoiden ulkopuolelle jäämisen takia. Näitä

ryhmiä ovat esimerkiksi ikääntyneet, pelkän perusasteen koulutuksen varassa olevat, osatyökykyiset, vammaiset ja osa maahanmuuttajataustaisista.

Hallitusohjelman mukaan kuntien roolia työllisyyspalveluiden järjestäjänä vahvistetaan. Kunnilla ei ole laissa säädettyä velvollisuutta julkisten työvoima- ja yrityspalveluiden järjestämiseen tai tuottamiseen lukuun ottamatta pitkään työttömänä olleiden ikääntyneiden työllistämismuutosta, josta säädetään julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 11 luvun 1 §:ssä. Kunnat osallistuvat julkisten työvoima- ja yrityspalvelujen tuottamiseen tarjoamalla työttömille palkkatuetta työtä ja työkokeilumahdollisuuksia. Kunnat myös tuottavat kunnan yleistoimivaltaan perustuvia vapaaehtoisesti tuotettuja palveluja työttömille. Kuntien lakisääteisiä palveluita ja velvoitteita työllistämiseen liittyen ovat velvoitettytyöllistäminen (Laki julkisesta työvoima- ja yrityspalveluista 11 luku, 1 & 2 §), kuntouttava työtoiminta (Laki kuntouttavasta työtoiminnasta), työmarkkinatuen rahoitus (Työttömyysturvalaki), työttömien terveyden edistäminen sekä TYP-toiminta (Laki työllistymistä edistävästä monialaisesta yhteispalvelusta).

Käsillä oleva ehdotus olisi kolmas työllisyyden hoidon kuntakokeilu. Pääministeri Jyrki Kataisen I hallitus käynnisti kuntakokeilu, joka toteutettiin vuosina 2012-2015. https://www.kuntaliitto.fi/sites/default/files/media/file/Kuntakokeilu_loppuraportti_3.pdf Kokeilu toteutettiin valtion ja kuntien välistä työnjakoa ja lainsäädäntöä muuttamatta. Tarkoituksena oli lisätä työllisyyttä edistävien palveluiden vaikuttavuutta ja vahvistaa paikallista kumppanuutta työllisyyden hoidossa. Kokeiluun osallistui 26 alueellista hanketta ja 61 kuntaa. Kokeiluissa onnistuttiin lisäämään kuntien tarjoaman henkilökohtaisen palvelun määrää, kehitettiin kuntien yritys- ja sote-yhteistyötä ja palveluprosessien kokonaisvaltaisempaa hallintaa. Lisäksi kokeiluissa onnistuttiin tiivistämään kunnan toimialojen välistä yhteistyötä. (Arnkil et al. 2015). Työllisyysvaikutusten arviointia ei voitu kokeilujen erilaisista luonteista johtuen kattavasti toteuttaa.

Pääministeri Juha Sipilän I hallituksen aloitteesta käynnistettiin vuosina 2017-2018 työllisyydenhoidon alueelliset kuntakokeilut. Kokeilun toteuttamiseksi säädettiin laki julkisten työvoima- ja yrityspalveluiden alueellista tarjoamista ja työelämäkokeilua koskevasta kokeilusta (505/2017). Kokeilujen tavoitteena oli tukea siirtymistä maakuntamalliin vuonna 2019 sekä mahdollistaa tulevissa maakunnassa hyödynnettävien asiakaslähtöisten ja työllisyyttä edistävien palvelujen kehittäminen. Kokeilukunnat vastasivat täysin kohderyhmäksi valikoituneiden työnhakijoiden työvoima- ja yrityspalveluiden järjestämisestä. Hallituskauden aikana kuntakokeiluja oli yhtäaikaaisesti käynnissä kahdeksan kappaletta. Kuntakokeiluiden tarkoituksena oli siirtää kunnille kokonaisvastuu kohderyhmäksi valittujen työnhakijoiden kaikista palveluprosesseista. Alueesta riippuen kokeiluilla oli erilaisia työnhakijaryhmiä.

Kuntakokeiluiden tuloksia arvioitiin valtioneuvoston yhteisen selvitys- ja tutkimustoiminnan (VN TEAS) hankkeena. Arvioinnin tulosten pohjalta Lapin ja Pirkanmaan kokeiluilla saavutettiin niille asetetut tavoitteet pitkäaikaistyöttömyyden ja työmarkkinatukimenojen laskun osalta. Arviointia kuitenkin vaikeuttivat kokeiluhankkeiden kohderyhmien ja palvelumallien väliset erot sekä vertailuasetelmien puute. Pohjois-Savon, Varsinais-Suomen ja Satakunnan kokeiluissa tulokset eivät poikenneet kokeilujen ulkopuolisesta kehityksestä. Työllistyminen avoimille työmarkkinoille oli kokeiluissa vähäistä. Arvioinnin johtopäätökset tukivat tulkintaa, että kokeiluiden myötä asiakaslähtöinen ja ratkaisukeskeinen palvelumalli sekä palveluiden yhtenäinen koordinaatio vahvistuivat. (Annala et al 2019)

Tampereen ja Turun seutujen kuntakokeiluja arvioitiin erillisselvityksin. Arvion mukaan kokeilulla oli selvä vaikutus alueen aktivointiasteen parantumiseen ja palveluohjauksen laadun parantumiseen. Kokeilun työllisyysvaikutuksia oli kuitenkin vaikea irrottaa taloussuhdanteiden normaalista positiivisesta kehityksestä. (Arnkil, Spangar, Jokinen 2019). Turun seudun kuntakokeilun erillisarvioinnissa kokeilulla ei katsottu olleen työllisyysvaikutuksia verrattuna muihin Varsinais-Suomen kuntiin, vaikka asiakaslähtöisen yhteistyön katsottiin parantuneen kunnan ja valtion työllisyydenhoidon toimijoiden välillä. (Raportti)

Valtiovarainministeriön raportin ([linkki](#)) mukaan hallituksen työllisyystavoitteen saavuttaminen edellyttää tehokkaita politiikkatoimia, jotka vahvistavat työn kysyntää ja tarjontaa. Työn tarjontaa voidaan lisätä parantamalla työn vastaanottamisen kannustimia sekä aktivoimalla työttömiä hakemaan töitä tehokkaammin tai vastaanottamaan tarjottua työtä herkemmin.

1.2 Valmistelu

Tämä esitys perustuu työ- ja elinkeinoministeriön, kuntien, ELY-keskusten, TE-toimistojen ja KEHA-keskusten yhteiseen valmistelutyöhön. Kokeilujen toimintamallia ja hallituksen esityksen valmistelua on käsitelty Työllisyyden edistämisen ministerityöryhmässä ja Työvoimapolitiikan palvelurakenne –alatyöryhmässä,

joissa ovat kuuden suuren kaupungin (Helsinki, Espoo, Vantaa, Turku, Tampere, Oulu), Suomen Kuntaliiton, Suomen Yrittäjien, työmarkkinajärjestöjen ja eri ministeriöiden (opetus- ja kulttuuriministeriö, valtiovarainministeriö, sosiaali- ja terveystieteiden ministeriö) edustajat.

Kaikille kunnille käynnistettiin haku kokeiluihin 8.10. 2019. Haku päättyi 19.11.2019. Kokeiluun valittiin 89 kuntaa, jotka muodostavat yksin tai yhdessä usean kunnan kanssa yhteensä 20 kokeilualuetta.

2 Nykytila ja sen arviointi

2.1 Lainsäädäntö ja käytäntö

Valtion julkiset työvoima- ja yrityspalvelut

Valtion viranomaiset, työ- ja elinkeinotoimisto, työ- ja elinkeinohallinnon asiakaspalvelukeskus ja elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus, järjestävät (laissa ”tarjoavat”) julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetussa laissa (916/2012) tarkoitetut palvelut. Työ- ja elinkeinotoimisto, työ- ja elinkeinohallinnon asiakaspalvelukeskus ja elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus voivat tuottaa mainitussa laissa tarkoitetut palvelut itse tai hankkia ne osaksi tai kokonaan palvelujen tuottajilta. Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki ei velvoita kuntia järjestämään eikä tuottamaan julkista työvoima- ja yrityspalvelua.

Elinkeino-, liikenne ja ympäristökeskuksista annetun lain (897/2009) mukaan työ- ja elinkeinotoimistojen tehtävänä on edistää työvoiman saatavuuden turvaamista ja työllisyyden parantamista, toimeenpanna julkinen työvoimapalvelu, edistää maahanmuuttajien kotoutumista, tarjota yrityspalveluihin liittyvää neuvontaa sekä hoitaa muut sille säädetyt tai elinkeino-, liikenne ja ympäristökeskuksen sille määräämät tehtävät. Työ- ja elinkeinoviranomaisen järjestämisvastuulla olevista julkisista työvoima- ja yrityspalveluista säädetään julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetussa laissa (916/2012). Julkisilla työvoima- ja yrityspalveluilla edistetään työmarkkinoiden toimivuutta turvaamalla osaavan työvoiman saatavuutta ja tarjoamalla työtä hakeville mahdollisuuksia saada työtä sekä edistetään uuden yritystoiminnan syntymistä ja kehitetään yritysten toimintaedellytyksiä ja työelämän laatua.

Julkisena työvoima- ja yrityspalveluna työ- ja elinkeinoviranomainen järjestää työnvälityspalveluita, tieto- ja neuvontapalveluita, osaamisen kehittämispalveluita sekä yritystoiminnan käynnistämisen- ja kehittämispalveluita. Työnvälitys, johon kuuluu avoimia työpaikkoja koskevien tietojen julkaiseminen ja välittäminen, avoimeen työpaikkaan sopivien työnhakijoiden etsiminen ja esittely työnantajalle sekä työnhakijalle sopivien työpaikkojen etsiminen ja tarjoaminen, on työ- ja elinkeinotoimistojen ydintehtävä. Työnvälitystä tuetaan muilla palveluvalikoimaan kuuluvilla palveluilla. Tieto- ja neuvontapalveluina työ- ja elinkeinotoimisto, työ- ja elinkeinohallinnon asiakaspalvelukeskus ja elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus välittävät tietoa ja antavat neuvontaa avoimista työpaikoista ja työnhausta, työvoiman saatavuudesta ja hankinnasta, koulutusmahdollisuuksista ja muista osaamisen kehittämismahdollisuuksista, työmarkkinoista, aloista ja ammateista, yritystoiminnan käynnistämisestä ja kehittämismahdollisuuksista sekä muutosturvan toteuttamiseksi tarjolla olevista palveluista, tuista ja korvauksista. Osaamisen kehittämispalveluina tarjotaan ammatinvalinta- ja uraohjausta, valmennusta (työnhakuvalmennus, uravalmennus ja työhönvalmennus), kokeilua (koulutuskokeilu ja työkokeilu) ja työvoimakoulutusta. Työttömän työnhakijan osaamista voidaan kehittää myös palkkatuetun työn avulla ja työttömyysetuudella tuetun omaehtoisen opiskelun avulla. Yritystoiminnan kehittämispalveluina työ- ja elinkeinotoimistot voivat myöntää yrittäjäksi ryhtyvän toimeentulon turvaamiseksi starttirahaa.

Julkisiin työvoima- ja yrityspalveluihin kuuluvat myös henkilöasiakkaan palveluprosessiin liittyvät asiantuntija-arvioinnit. Näitä arviointeja ovat osaamis- ja ammattitaitokartoitus, työkyvyn tutkimus ja arviointi, yrittäjävälmiuksien ja yritystoiminnan edellytysten arviointi sekä mahdolliset muut vastaavat asiantuntija-arvioinnit. Lisäksi julkisiin työvoima- ja yrityspalveluihin kuuluvat julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain mukaiset tuet ja korvaukset, joita ovat kulukorvaus palveluun osallistumisen ajalta, matka- ja yöpymiskustannusten korvaus työhön tai työvoimapalveluun hakeutuvalla tai asiantuntija-arviointiin osallistuvalla sekä työolosuhteiden järjestelytuki.

Työ- ja elinkeinoviranomaisella on työttömyysturvaan liittyvä tehtävä. Työ- ja elinkeinotoimisto tai työ- ja elinkeinohallinnon asiakaspalvelukeskus antaa työttömyysetuuden saamisen työvoimapolitiittisista edellytyksistä Kansaneläkelaitosta ja työttömyyskassaa sitovan lausunnon. Työvoimapolitiittinen lausunto annetaan työttömyysturvalain 2 luvussa säädetyistä etuuden saamisen yleisistä edellytyksistä sekä etuuden saamisen edel-

lytyksistä työllistymistä edistävien palveluiden ajalta. Työllistämistä edistäviä palveluita ovat julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain mukainen työnhakuvalmennus, uravalmennus, kokeilu, työvoimakoulutus ja työttömyysetuudella tuettu työnhakijan omaehtoinen opiskelu. Työllistymistä edistäviä palveluja ovat myös kotoutumisen edistämisestä annetussa laissa tarkoitettu omaehtoinen opiskelu ja kuntouttavasta työtoiminnasta annetussa laissa tarkoitettu kuntouttava työtoiminta. Lisäksi työ- ja elinkeinotoimiston tehtävänä on lisäksi antaa työvoimapoliittinen lausunto työttömyysturvalain 2 a luvussa säädetystä työvoimapoliittisesti moitittavasta menettelystä.

Työnvälitys sekä ammatinvalinta- ja uraohjaus ovat lähtökohtaisesti työ- ja elinkeinotoimiston itse tuottamia palveluja. Ulkopuolisilta palveluntuottajilta hankitaan muun muassa työvoimakoulutusta, valmennuspalveluja ja asiantuntija-arvioiteja. Asiakkaille hankittavat palvelut rahoitetaan työ- ja elinkeinoministeriön hallinnon-alan pääluokassa työllisyyden edistämiseen ja työttömyyden torjuntaan tarkoitetuilla määrärahoilla (momentti 32.30.51, jäljempänä työllisyysmäärärahat). Työllisyysmäärärahalla rahoitetaan myös osa palkkatuesta ja muiden kuin työttömien starttiraha sekä muut julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain mukaiset tuet ja korvaukset. Vuosina 2017-2019 palkkatuettua työtä ja starttirahaa on rahoitettu valtion työttömyysetuuksiin osoittamista määrärahoista. Rahoitusmalli on säädetty julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta (916/2012) annetussa laissa määräaikaiseksi vuoden 2020 loppuun. Pääministeri Marinin hallitusohjelmassa on linjattu, että palkkatuen rahoitusta jatketaan sosiaali- ja terveysministeriön työttömyysturvamomentilta vuoden 2020 jälkeen.

Heikossa työmarkkina-asemassa olevat tarvitsevat usein työ- ja elinkeinoviranomaisen järjestämistä vastuulla olevien julkisten työvoima- ja yrityspalveluiden lisäksi muita palveluita voidakseen työllistyä. Esimerkiksi terveys- ja päihdeongelmat sekä elämänhallintaan liittyvät ongelmat saattavat olla esteenä työvoimapalveluihin osallistumiselle tai niistä hyötymiselle. Jos asiakkaan palvelutarve edellyttää muita palveluja kuin julkisia työvoima- ja yrityspalveluja ja jos edellä mainitun palvelun järjestämistä vastuu on muulla viranomaisella tai taholla, työ- ja elinkeinoviranomaisen on julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain mukaan annettava asiakkaalle tietoa muista palvelumahdollisuuksista sekä tarvittaessa ohjattava asiakas muun viranomaisen tai palvelun järjestäjän palvelujen piiriin yhteistyössä näiden kanssa. Muut palvelutarpeet liittyvät useimmiten kunnan järjestämistä vastuulla oleviin sosiaali- ja terveyspalveluihin sekä Kansaneläkelaitoksen ja vakuutusyhtiöiden ammatillisen kuntoutuksen palveluihin.

Työnhakijan palveluprosessi muodostuu työnhakijaksi ilmoittautumisesta, työnhakijan haastatteluista, palvelutarpeen arvioinnista, työllistymissuunnitelman tai sitä korvaavan suunnitelman laatimisesta ja tarkistamisesta ja suunnitelmaan sisältyviin palveluihin ohjaamisesta. Henkilön työnhaku käynnistyy, kun hän pyytää sitä sähköisesti siihen tarkoitettuun verkkopalveluun tai henkilökohtaisesti työ- ja elinkeinotoimistossa ja hänet rekisteröidään työnhakijaksi työ- ja elinkeinotoimiston asiakastietojärjestelmään. Työ- ja elinkeinoviranomaisen tulee järjestää työnhakijalle työnhakijan haastattelu kahden viikon kuluessa työnhaun alkamisesta, jollei se työnhakijan tilanne huomioon ottaen ole ilmeisen tarpeeton ja varata työnhakijalle tilaisuus myöhempiin haastatteluihin määräajoin työnhakijan palvelutarpeen mukaisesti. Työttömän työnhakijan haastattelu tulee kuitenkin aina järjestää työttömyyden jatkuttua yhdenjaksoisesti kolmen kuukauden ajan ja sen jälkeen aina kolmen kuukauden yhdenjaksoisen työttömyyden jälkeen.

Työttömällä työnhakijalla ja muutosturvan piiriin kuuluvalla työnhakijalla on oikeus työllistymissuunnitelmaan. Työllistymissuunnitelma tai sitä korvaava suunnitelma laaditaan ja tarkistetaan työnhakijan haastattelun yhteydessä. Suunnitelmaa on tarkistettava myös työnhakijan pyynnöstä. Suunnitelma perustuu työnhakijan omiin työtä tai koulutusta koskeviin tavoitteisiin ja arvioituihin palvelutarpeeseen. Suunnitelmassa sovitaan työnhausta ja sen tavoitteista, työnhakijan palvelutarpeen mukaisista julkisista työvoima- ja yrityspalveluista ja muista työllistymistä edistävästä palveluista sekä asiantuntija-arvioinneista. Tarvittaessa suunnitelmassa sovitaan muista osaamista, työmarkkinavalmiuksista ja toimintakykyä parantavista palveluista tai työkyvyn tai terveydentilan selvittämiseen liittyvistä toimista. Työnhakija ja työ- ja elinkeinoviranomainen sopivat työllistymissuunnitelman tai sitä korvaavan suunnitelman toteutumisen seurannasta ja hyväksyvät suunnitelman.

Työ- ja elinkeinoviranomaisen on tarjottava työtä ja koulutusta sekä järjestettävä työllistymissuunnitelmaan tai sitä korvaavaan suunnitelmaan sisältyviä palveluja työ- ja elinkeinoviranomaisen käytettäväksi osoitettujen määrärahojen rajoissa. Työ- ja elinkeinoviranomaisen on myös seurattava työllistymissuunnitelman tai sitä korvaavan suunnitelman toteutumista ja osaltaan huolehdittava palveluprosessin etenemisestä.

Kuntien tehtävät työttömien palveluiden järjestämisessä ja tuottamisessa

Kunnilla on työttömyyden hoitoon liittyviä lakisääteisiä tehtäviä, minkä lisäksi ne hoitavat työllisyyttä edistäviä tehtäviä yleisen toimialansa perusteella vapaaehtoisesti.

Kunnat eivät järjestä eivätkä tuota julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetussa laissa tarkoitettuja palveluja. Kunnilla on kuitenkin julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 11 luvun 1 §:ssä säädetty velvollisuus työllistää pitkään työttömänä olleet ikääntyneet työttömät. Kunnat osallistuvat julkisten työvoima- ja yrityspalvelujen tuottamiseen myös tarjoamalla työttömille palkkatuetta työtä ja työkokeilumahdollisuuksia. Kunnat ja kuntayhtymät tarjosivat palkkatuetta työtä vuonna 2017 noin 13 200 työttömälle ja vuonna 2018 noin 14 000 työttömälle, mikä on vastannut vuosittain noin 30 prosentin osuutta kaikesta palkkatuetusta työstä. Vuosina 2017 ja 2018 kunnat ja kuntayhtymät toimivat työkokeilun järjestäjänä noin 15 000 työttömälle (25 prosenttia työkokeilupajoista).

Kunnilla on sosiaali- ja terveyspalvelujen järjestämisvastuu. Kunnalla on velvollisuus järjestää osana sosiaalipalvelua pitkään työttömänä olleille kuntouttavasta työtoiminnasta annetun lain (189/2001) mukaista kuntouttavaa työtoimintaa tai erityislakien mukaisesti sellaisia sosiaali-, terveys- ja kuntoutuspalveluja, jotka parantavat henkilön työ- ja toimintakykyä, jos työ- ja elinkeinotoimisto, kunta ja henkilö yhdessä arvioivat, että henkilö ei työ- ja toimintakykynsä asettamien rajoitusten vuoksi voi osallistua julkisiin työvoimapalveluihin tai työhön. Terveystarkastuslain (1326/2010) mukaan kunnan on huolehdittava työttömien terveystarkastuksista. Lain mukaan kunnan on järjestettävä tarpeelliset terveystarkastukset alueensa asukkaille heidän terveytensä ja hyvinvointinsa seuraamiseksi ja edistämiseksi. Terveysneuvonta ja -tarkastukset on järjestettävä myös opiskelu- ja työterveyshuollon ulkopuolelle jääville nuorille ja työikäisille.

Kunnat ja kuntayhtymät järjestävät myös sosiaalihuoltolain (710/1982) mukaista vammaisten henkilöiden työllistymistä tukevaa toimintaa ja vammaisten henkilöiden työtoimintaa sekä kehitysvammaisten erityishuollosta annetun lain mukaista (519/1977) työtoimintaa ja työhönvalmennusta.

Lainsäädäntöön perustuvien tehtävien lisäksi kunnat tuottavat vapaaehtoisesti työllistymistä tukevia palveluja. Työnantajille kunnat tarjoavat rekrytointiin liittyviä palveluja (muun muassa neuvonta, potentiaalisten työntekijöiden esittely, avustaminen työsopimusten ja palkkatukihakemusten laadinnassa, rekrytointitapahtumien järjestäminen tai niissä mukana olo, työvalmentajien tarjoaminen tuella palkattujen tueksi). Kunnat etsivät piilotyöpaikkoja, työkokeilupajoja ja palkkatuetta työmahdollisuuksia. Lisäksi kunnat etsivät jatkomahdollisuuksia kunnassa palkkatuetussa työssä, työkokeilussa ja kuntouttavassa työtoiminnassa oleville. Kunnat myös ohjaavat työttömiä koulutukseen ja tarjoavat lyhytkestoista koulutusta tai avustavat eläke-edellytysten selvittämisessä.

Kuntaliiton selvityksen mukaan (*Kuntien työllisyyskehittämisen panostukset vuonna 2017* http://shop.kuntaliitto.fi/product_details.php?p=3594) kuntien työllisyyskehittämisen kokonaispanos vuoden 2017 työllisyyskehittämiseen liittyvät kokonaiskustannukset (ilman työmarkkinatuen rahoitusosuutta) yhteensä noin 804 miljoonaa euroa, josta kuntien osuus työmarkkinatukikustannuksista oli 431,8 miljoonaa euroa ja muut työllisyyskehittämisen panostukset noin 372 miljoonaa euroa. Asukasta kohden työllisyyskehittämisen suorat panostukset olivat koko maassa noin 147 euroa. Kuntakoon mukaan tarkasteltuna asukaskohtaiset menot ovat suurimmat yli 55 000 asukkaan kaupungeissa, mikä johtuu pienempiä kuntia suuremmasta osuudesta työmarkkinatukikustannuksissa.

Valtion ja kuntien jaetut vastuut ja tehtävät

Kunnat rahoittavat osan työttömyyden aikaisesta työmarkkinatuesta. Työttömyysturvalain 14 luvun 3 a §:n mukaan työmarkkinatuki ja siihen liittyvä lapsikorotus rahoitetaan valtion varoista sen maksukauden loppuun, jonka aikana henkilölle on tullut maksetuksi työttömyytensä perusteella työmarkkinatukea yhteensä 300 päivältä. Edellä mainitun jälkeiseltä työttömyysajalta työmarkkinatuki rahoitetaan puoliksi valtion ja työmarkkinatuen saajan kotikunnan varoista sen maksukauden loppuun, jonka aikana henkilölle on tullut maksetuksi työttömyyden perusteella työmarkkinatukea yhteensä 1 000 päivältä. Tämän jälkeiseltä työttömyysajalta rahoitusvastuu jakaantuu siten, että työmarkkinatuen saajan kotikunta vastaa 70 prosentilla ja valtio 30 prosentilla työttömän työttömyysaikaisen työmarkkinatuen rahoituksesta. Valtio maksaa työmarkkinatuen kokonaan työttömyysturvalain 1 luvun 5 §:n mukaisesti työllistymistä edistäviin palveluihin osallistumisen ajalta.

Vuonna 2018 kuntien osuus työttömyyden perusteella maksettavasta työmarkkinatuesta oli noin 33 miljoonaa euroa kuukaudessa).

Taulukko 2: Kunnan osarahoittama työmarkkinatuki tammi - joulukuu 2018 (lähde: Kelasto)

Työmarkkinatukea maksettu työttömyyden perusteella vähintään 300 päivää	euroa, keskimäärin kuukaudessa	osuus koko maan rahoituksesta, %
Kustannukset yhteensä (valtio ja kunta)	56 510 000	
josta kuntien rahoittama osuus	33 240 852	59 %
Erittely kokeilualueittain	euroa, keskimäärin kuukaudessa	vaihtelu kunnittain
Espoo	1 661 098	
Helsinki	5 206 354	
Hyrynsalmi, Kajaani, Kuhmo, Sotkamo, Suomussalmi, Paltamo, Ristijärvi	412 773	5 300-249 500
Hämeenlinna, Hattula, Janakkala	559 500	34 500-471 000
Joensuu, Outokumpu, Liperi, Polvijärvi, Kontiolahti	1 072 400	37 200- 848 000
Jyväskylä, Laukaa, Muurame, Äänekoski	1 623 300	36 300-1 391 700
Kokkola	189 300	
Kuopio, Iisalmi, Lapinlahti, Siilinjärvi, Sonkajärvi, Vieremä	1 257 300	17 700-940 800
Lahti, Hollola, Asikkala, Kärkölä, Orimattila	1 558 600	19 900-131 800
Mikkeli, Juva, Hirvensalmi, Mäntyharju, Kangasniemi, Puumala	358 600	7 000-289 000
Oulu, Hailuoto, Ii, Kempele, Liminka, Lumijoki, Tyrnävä, Muhos	2 047 500	2 000-188 0700
Pirkanmaan kaikki kunnat	3 098 000	1 600-2 292 300
Pori, Kokemäki	434 300	31 600-402 700
Raahe, Pyhäjoki ja Siikajoki	135 400	9 900-106 600
Rovaniemi, Tornio, Kemijärvi ja Sodankylä	588 500	29 800-421 600
Salo, Marttila	334 200	5 560-328 700
Savonlinna	184 600	
Seinäjoki ja Ilmajoki	344 500	34 000-310 500
Turku, Paimio, Sauvo, Uusikaupunki, Laitila	1 828 000	3 600-1 783 400
Vantaa, Kerava	1 717 100	204 000-1 513 000

Työ- ja elinkeinotoimistoja ja kuntia velvoittavasta työllistymistä edistävästä yhteistyöstä säädetään kotoutumisen edistämisestä annetussa laissa (1386/2010, jäljempänä kotoutumislaki), kuntouttavasta työtoiminnasta annetussa laissa ja työllistymistä edistävästä monialaisesta yhteispalvelusta annetussa laissa (1369/2014, jäljempänä TYP-laki). Valtion ja kuntien välillä on myös vapaaehtoisuuteen perustuvia yhteistyömalleja.

Kotoutumisen edistämisestä annetun lain mukaan kotoutumista edistäviä toimenpiteitä ja palveluja järjestetään paikallistasolla osana kunnallisia peruspalveluja ja työ- ja elinkeinohallinnon palveluja sekä muina kotoutumista edistävinä toimenpiteinä. Paikallistason vastuuviranomaisia ovat kunnat ja työ- ja elinkeinotoimistot.

Työ- ja elinkeinotoimisto käynnistää alkukartoituksen maahanmuuttajalle, joka on työtön työnhakija, ja kunta maahanmuuttajalle, joka saa toimeentulotukea. Alkukartoituksen perusteella työ- ja elinkeinotoimisto tai kunta arvioi, tarvitseeko maahanmuuttaja lain 11 §:ssä tarkoitetun kotoutumissuunnitelman, jossa sovitaan kotoutumista tukevista toimenpiteistä ja palveluista. Kotoutumissuunnitelmassa voidaan sopia suomen tai ruotsin kielien opiskelun lisäksi maahanmuuttajan oman äidinkielen opetuksesta, yhteiskuntaan perehdyttävästä opetuksesta, luku- ja kirjoitustaidon sekä perusopetusta täydentävästä opetuksesta, kotoutumiskoulutuksesta ja muista

kotoutumista yksilöllisesti edistävästä toimenpiteistä. Kotoutuslain 13 §:n mukaan kunta ja työ- ja elinkeinotoimisto laativat kotoutumissuunnitelman yhdessä maahanmuuttajan kanssa. Perustellusta syystä kunta ja maahanmuuttaja tai työ- ja elinkeinotoimisto ja maahanmuuttaja voivat kuitenkin laatia kotoutumissuunnitelman keskenään.

Kunnalla on yleis- ja yhteensovittamisvastuu maahanmuuttajien kotouttamisen kehittämisestä sekä sen suunnittelusta ja seurannasta paikallistasolla. Kunta ja työ- ja elinkeinotoimisto vastaavat yhdessä kotoutumista edistävien ja tukevien toimenpiteiden ja palvelujen järjestämisestä, niihin ohjaamisesta sekä niiden seurannasta. Ne voivat lisäksi laatia paikallisia tai seudullisia yhteistyösopimuksia toimenpiteiden ja palvelujen järjestämisestä alueellaan.

Kuntouttavasta työtoiminnasta annettu laki velvoittaa työ- ja elinkeinotoimiston ja kunnan laatimaan aktivointisuunnitelman yhteistyössä henkilön kanssa, jos henkilölle on maksettu työttömyyden perusteella työmarkkinatukea tai toimeentulotukea tietty aika. Aktivointisuunnitelma on työllistymissuunnitelman korvaava suunnitelma, joka on uudistettava siihen saakka, kun henkilö täyttää työssäoloehdon. Aktivointisuunnitelman keston, muuttamisesta ja keskeytyneen suunnitelman jatkamisesta sovitaan kunnan, työ- ja elinkeinotoimiston ja henkilön kesken. Työ- ja elinkeinotoimisto on velvollinen aloittamaan toimenpiteet aktivointisuunnitelman laatimiseksi henkilölle, joka täyttää työttömyysetuuden maksupäivien pituuteen liittyvät edellytykset. Kunta on velvollinen aloittamaan toimenpiteet aktivointisuunnitelman laatimiseksi henkilölle, joka täyttää toimeentulotuen keston liittyvät edellytykset.

Työmarkkinatukeen oikeutetulle tai työttömyydestä johtuen toimeentulotukea pääasiallisena tulonaan saavalle tai työttömyyspäivärahaa saavalle henkilölle voidaan hänen pyynnöstään järjestää kuntouttavaa työtoimintaa ennen kuntouttavasta työtoiminnasta annetun lain mukaisia määräaikoja, jos kunta ja työ- ja elinkeinotoimisto varattuaan henkilölle tilaisuuden tulla kuulluksi arvioivat kuntouttavan työtoiminnan parhaiten tukevan henkilön elämänhallintaa ja työllistymisedellytyksiä. Ennen toiminnan järjestämistä on laadittava kuntouttavaa työtoimintaa koskeva aktivointisuunnitelma siten kuin kuntouttavasta työtoiminnasta annetussa laissa säädetään tai monialainen työllistymissuunnitelma siten kuin työllistymistä edistävästä monialaisesta yhteispalvelusta annetussa laissa säädetään. Henkilön on esitettävä kuntouttavaa työtoimintaa koskeva pyyntö työ- ja elinkeinotoimistolle tai kunnalle.

Työllistymistä edistävän monialaisen yhteispalvelun tarjoamiseksi toiminnassa on 33 yhteistyösopimukseen perustuvaa TYP-verkostoa, jossa eri viranomaiset ja toimialat tekevät verkostoyhteistyötä omien toimivaltuuksiansa puitteissa. Toimintamallista säädetään työllistymistä edistävästä monialaisesta yhteispalvelusta annetulla lailla. Monialaisen yhteispalvelun tarpeella tarkoitetaan tilannetta, jossa työttömän työllistymisen edistäminen edellyttää kunnan, työ- ja elinkeinotoimiston ja Kelan järjestämisvastuulla olevien palvelujen yhteensovittamista. Työ- ja elinkeinotoimisto, kunta tai Kansaneläkelaitos arvioi yhteispalvelun tarpeen, kun työtön on saanut työmarkkinatukea vähintään 300 päivältä tai hän on ollut yhdenjaksoisesti työtön vähintään tietyn ajan (alle 25-vuotiaat vähintään kuusi kuukautta ja 25 vuotta täyttäneet vähintään 12 kuukautta). Jos monialaisen yhteispalvelun tarve täyttyy, henkilö ohjataan monialaiseen yhteispalveluun. Työ- ja elinkeinotoimiston palvelujen, kunnan sosiaali- ja terveystieteiden sekä Kansaneläkelaitoksen kuntoutuspalvelujen lisäksi asiakas voi saada yhteispalvelusta esimerkiksi kunnan vapaaehtoisesti järjestämiä palveluja.

Työ- ja elinkeinotoimiston asiakastietojärjestelmä

Julkisen työvoima- ja yrityspalvelun järjestämistä varten pidetään yllä työ- ja elinkeinotoimiston asiakastietojärjestelmää (URA-tietojärjestelmä). Tietojärjestelmä muodostuu henkilöasiakasrekisteristä, työnantajarekisteristä ja palveluntuottajarekisteristä. Työ- ja elinkeinotoimiston asiakastietojärjestelmään talletettujen tietojen julkisuuteen sovelletaan, mitä viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetussa laissa (621/1999) säädetään ja mitä tietosuojalaissa (1050/2018) säädetään.

Viranomaisen toiminnan julkisuudesta annetun lain 24 §:n 1 momentin 25 kohdan mukaan asiakirjat, jotka sisältävät tietoja sosiaalihuollon asiakkaasta tai työhallinnon henkilöasiakkaasta sekä tämän saamasta etuudesta tai tukitoimesta taikka sosiaalihuollon palvelusta tai työhallinnon henkilöasiakkaan palvelusta taikka tietoja henkilön terveydentilasta tai vammaisuudesta taikka hänen saamastaan terveydenhuollon ja kuntoutuksen palvelusta taikka tietoja henkilön seksuaalisesta käyttäytymisestä ja suuntautumisesta, ovat salassa pidettäviä. Työ- ja elinkeinotoimiston, työ- ja elinkeinohallinnon asiakaspalvelukeskuksen, elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen, elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten sekä työ- ja elinkeinotoimistojen kehittämis- ja hallintokeskuksen tai työ- ja elinkeinoministeriön virkamies, jolle on myönnetty käyttöoikeus työ- ja elinkeinotoimiston asiakastietojärjestelmään, saa salassapitosäännösten estämättä hakea ja käyttää asiakastietojärjestelmään talletettuja tietoja, jos se on tarpeen asiakaspalvelun järjestämiseksi, vireillä olevan asian selvittämiseksi tai ratkaisemiseksi taikka valvonta-, kehittämis- ja seurantatehtävän suorittamiseksi.

Työ- ja elinkeinotoimiston asiakastietojärjestelmästä voidaan antaa salassa pidettäviä tietoja vain, jos tiedon antamisesta tai oikeudesta tiedon saamiseen on laissa erikseen nimenomaisesti säädetty tai jos se, jonka etujen suojaamiseksi salassapitovelvollisuus on säädetty, antaa siihen suostumuksensa. Kunnalla ei ole yleistä oikeutta saada tietoja työ- ja elinkeinotoimiston asiakastietojärjestelmästä. Jos kunta toimii julkisen työvoima- ja yrityspalvelun tuottajana kuten työkokeilun järjestäjänä, sillä on oikeus saada salassapitosäännösten ja muiden tiedon saantia koskevien rajoitusten estämättä maksutta työ- ja elinkeinotoimistolta, työ- ja elinkeinohallinnon asiakaspalvelukeskukselta ja elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukselta henkilöasiakasta koskevat tiedot, jotka ovat välttämättömiä palvelun järjestämiseksi. Kunnalle työnantajana voidaan luovuttaa työpaikan täyttämistä varten tarpeellisia tietoja, jos työnhakija on antanut kirjallisen suostumuksensa tietojen luovuttamiseen. Lisäksi kunnalla voi olla muuhun lainsäädäntöön perustuva oikeus saada tietoja työ- ja elinkeinotoimiston henkilöasiakkaasta.

Työllistymistä edistävää monialaista yhteispalvelua varten käytössä on työ- ja elinkeinotoimiston, kunnan ja Kansaneläkelaitoksen virkailijoiden yhteinen TYPPI-asiakastietojärjestelmä. Järjestelmän hallinnollisena ylläpitäjänä on työ- ja elinkeinoministeriö ja rekisterinpitäjänä työ- ja elinkeinotoimisto. Henkilörekisteri on työ- ja elinkeinotoimiston asiakastietojärjestelmän henkilöasiakasrekisterin osarekisteri. Käyttöoikeus järjestelmään voidaan myöntää niille työ- ja elinkeinotoimiston, kunnan tai Kansaneläkelaitoksen palveluksessa oleville, jotka hoitavat työllistymisestä edistävää monialaista yhteispalvelusta annetussa laissa tarkoitettuja tehtäviä ja tarjoavat tässä laissa tarkoitettuja palveluja työttömille. Käyttöoikeus rajataan vain sen TYP-verkoston asiakastietoihin, jonka asiakkaille henkilö monialaista yhteispalvelua tarjoaa.

TYPPI-järjestelmään talletetaan viranomaisten yhteiseen käyttöön työllistymisen edistämiseksi tarvittavat välttämättömät ja tarpeelliset tiedot niiden työttömien osalta, jotka kuuluvat työllistymistä edistävää monialaisesta yhteispalvelusta annetun lain piiriin. Työ- ja elinkeinotoimiston, kunnan tai Kansaneläkelaitoksen palveluksessa oleva, jolle on myönnetty käyttöoikeus järjestelmään, voi saada ja käyttää asiakasrekisteriin talletettuja tietoja sekä tehdä rekisteriin merkintöjä.

2.2 Nykytilan arviointi

Valtion ja kunnan työnjaon toimivuutta sekä kuntien osuutta työllistymistä edistävien palvelujen järjestämisessä ja tuottamisessa on arvioitu työmarkkinatuen rahoitusuudistuksesta vuonna 2014 tehdyssä arviointitutkimuksessa ja työllisyyden kuntakokeilun seurantatutkimuksessa vuonna 2015. Pitkäaikaistyöttömien työvoima- ja yrityspalvelujen järjestämisvastuun siirtoa valtiolta kunnille selvittänyt työryhmä selvitti kyselyllä kuntien näkemyksiä työllisyydenhoidon nykyjärjestelmästä syksyllä 2015. Palvelujärjestelmässä ei ole kyselyn jälkeen toimeenpantu muutoksia tai uudistuksia, joten kyselyn vastauksia ja niissä esitettyjä näkemyksiä voi edelleen pitää edustavina.

Noin kolmannes syksyllä 2015 kyselyyn vastanneista kunnista ei kannattanut selvityksen kohteena ollutta järjestämisvastuun siirtoa. Sen sijaan kunnat halusivat lisätä kuntien mahdollisuuksia vaikuttaa julkisten työvoima- ja yrityspalvelujen järjestämiseen. Vaikuttamismahdollisuuksia katsottiin voitavan parantaa lisäämällä kunnan tiedonsaantia työttömistä, muuttamalla lainsäädäntöä ja lisäämällä työ- ja elinkeinotoimiston yhteistyötä kuntien kanssa. Vastaavia näkemyksiä ovat esittäneet työvoima- ja yrityspalvelujen aikaisempiin alueellisiin kokeiluihin valittujen alueiden edustajat.

Useat kunnat pitivät kuntien ja työ- ja elinkeinohallinnon välisen yhteistyön tuloksia riittämättöminä. Kuntien näkemysten mukaan työ- ja elinkeinotoimistojen asiakasohjaus ja päätöksenteko ovat hitaita, mistä johtuen kunnat eivät ole voineet ohjata asiakkaita tehokkaasti kuntouttavaan työtoimintaan ja muihin kunnan tarjoamiin palveluihin. Kunnan palvelut eivät ole olleet täysimääräisessä käytössä.

Kunnallisten työllisyyspalvelujen vahvuutena pidetään hyvää tuntemusta kunnassa tarjolla olevista työ- ja aktiivintamahdollisuuksista, asiakaslähtöisyyttä sekä henkilökohtaista, yksilöllistä, oikea-aikaista ja ratkaisuihin pyrkivää palvelua.

Kuntaliitto järjesti alkuvuonna 2019 kyselyn, jonka perusteella edellä mainittu selvitys *Kuntien työllisyydenhoidon panostukset vuonna 2017* on tehty. Selvityksen mukaan kyselyyn vastanneet kunnat pitivät kunnan roolia työllisyydenhoidossa poikkeuksetta keskeisenä ja perusteltuna. Vastaajat kokivat, että koska kunnilla on rooli paikallisesti ja alueellisesti elinvoiman ja ihmisten hyvinvoinnin edistäjänä, ja koska kunnat vastaavat myös työttömyyden kustannuksista, niillä on myös motivaatio hoitaa työllisyyttä. Vastauksissa usein toistuva pyyntö oli pääsy TE-toimiston kanssa yhteisiin asiakastietojärjestelmiin, jotta kunnilla olisi käytössään ajantasainen tieto työhakijoista. Pitkäaikaistyöttömyyden maininneista huomattava enemmistö totesi, että pitkäai-

kaistyöttömyyden hoito olisi erityisesti syytä järjestää lähipalveluina kunnissa. Vastuunjakoon eri tahojen välillä kaivattiin yleisesti ottaen selkeyttä sekä yhteistyöhön järjestelmällisyyttä. Alueellisten kokeiluiden mallit esimerkiksi Pirkanmaalla nostettiin muutamassa vastauksessa hyväksi esimerkiksi muun muassa niissä toteutetun yhteistyön johdosta.

Kyselyyn vastanneista enemmistä 85% näki muutostarpeita kuntien roolissa työllistymistä edistävä monialainen yhteistyöpalvelussa. Vastauksissa mainitut kehittämisehdotukset olivat keskenään erilaisia, mikä selittyy osin sillä, että TYP-mallit ovat erilaisia eri puolilla maata. Pääsääntöisesti vastauksissa toivottiin kunnan roolin vahvistamista. Pienemmissä kunnissa kaivattiin myös selkeyttä siihen, mikä ylipäätään on kunnan rooli TYP:issä. Lisäksi jonkin verran näkyi huoli syrjäisempien kuntien tasaveroisesta kohtelusta. Suurimmissa kaupungeissa koettiin, että vaikka TYP:it ovat kuntavetoisia, kunnalla ei ole niissä riittävää johtomandaattia TE-toimiston ohjauksesta johtuen.

Kyselyssä tiedusteltiin kunnilta myös sitä, onko kuntien osuus työmarkkinatukikustannuksista kohdallaan suhteessa kuntien käytettävissä oleviin keinoihin. Vastaajista 66 kuntaa piti ristiriitaisena sitä, että kunnilla on työllisyshoidossa taloudellinen vastuu, mutta ei silti riittäviä vaikutusmahdollisuuksia parantaa työllisyyttä. Vastauksen perusteella kunnilla pitäisikin olla työllisyshoidossa nykyistä enemmän työvälineitä esimerkiksi kuntouttavan työtoiminnan (johon työllisyshoito on pitkälti painottunut) lisäksi. Monissa vastauksissa tällaisena työvälineenä tuotiin esille työ- ja elinkeinotoimiston asiakastietojärjestelmään pääseminen.

Työllistymistä edistävän monialaisen yhteispalvelun johtajille syksyllä 2016 tehdyn kyselyn mukaan ostopalveluina hankitut työvoima- ja yrityspalvelut eivät riittävästi huomioi asiakkaiden palvelutarpeita ja palvelun aikaisen tuen tai ohjauksen tarvetta. TYP-johtajien näkemysten mukaan asiakkaiden on ollut tämän vuoksi vaikea päästä esimerkiksi työvoimakoulutukseen. Myös kuntien näkemyksen mukaan palveluja voitaisiin nykyistä paremmin räätälöidä pidempään työttömän olleiden tarpeisiin, jos kunnat osallistuisivat palveluhankintojen suunnitteluun.

Vastuu pitkään työttömänä olleiden työmarkkinatuen rahoituksesta on jakautunut valtion ja kuntien kesken. Jaettuun vastuuseen sisältyy elementtejä, jotka kannustavat kuntia ohjaamaan asiakkaita työllisyyttä edistäviin toimenpiteisiin. Vastuu pitkään työttömän olleen työmarkkinatuen rahoituksesta siirtyy takaisin valtiolle eräin edellytyksin, jos henkilö saa palkkatuetta työtä tai jos hän osallistuu työllistymistä edistävään toimenpiteeseen. Työmarkkinatuen rahoitusmuutoksilla (2006 ja 2015) pyrittiin kannustamaan kuntia järjestämään ja tuottamaan pitkäaikaistyöttömille työllistymistä edistäviä palveluja. Vuoden 2006 rahoitusuudistuksen tavoitteiden toteutumista arvioitiin muun muassa Hämäläisen, Tuomalan ja Ylikännön (2009) sekä Riipisen, Järvisen ja Valtakarin (2014) tutkimuksissa. Tutkimuksissa arvioidaan muutoksen vähentäneen yli 500 päivää työmarkkinatukea saaneiden määrää ja nostaneen kohderyhmän aktiivisuutta.

3 Tavoitteet

Kokeiluja seurataan jatkuvan tilastoseurannan sekä arvioidaan erillisen tutkimusperusteisen vai-kuttavuusarvioinnin avulla. Ehdotetulla kokeilulla tavoitellaan tietoa siitä, miten kokeilun asiakasryhmän työllisyyspalvelujen vaikuttavuus ja asiakastyytyväisyys kehittyisivät, kun palvelut järjestää valtion sijasta kunnan tai usean kuntaryhmän muodostama kokeilualue.

Järjestäessään työllisyyspalveluja kunnat voisivat koordinoita yleisen toimialansa ei-lakisäätteiset työllisyyspalvelut kokeilun kohteena olevien valtion palvelujen kanssa. Kokeilulla saataisiin tietoa siitä, millainen vaikuttavuus olisi valtion ja kuntien rahoituksen, osaamisen ja asiakaspalvelun yhdistämisellä. Kokeilulla pyritään saamaan tietoa siitä, työllistyvätkö asiakkaat paremmin avoimille työmarkkinoille, jos valtion ja kuntien voimavarat yhdistettäisiin.

Toiseksi ehdotetulla kokeilulla tavoitellaan vertailukelpoista, paranevatko työllisyyden hoidon tulokset siitä syystä, että kunnilla on monialaisina viranomaisina mahdollisuus hyödyntää monien eri toimialojen palveluja järjestäessään ja tuottaessaan työllisyyspalveluja. Monialaisina toimijoina kunnat voisivat arvioida asiakkaan palvelutarpeen laajasti ja ohjata asiakkaan koulutuspalveluihin, työkyvyn arviointiin, sosiaali- ja terveydenhuollonpalveluihin sekä Kansaneläkelaitoksen kuntoutuspalveluihin heti työttömyyden. Kokeilun avulla pyritään saamaan aiempiin kuntakokeiluihin nähden vertailukelpoista tietoa siitä, mitkä kuntien käyttämistä järjestämisen ja palvelujen tuottamisen tavoista ovat vaikuttavimpia. Kokeilun kohderyhmään kuuluvat nuorten ja vieraskielisten (maahanmuuttajat ja muut vieraskieliset) lisäksi Kansaneläkelaitoksen etuuteen oikeutetut 30 – 65 –vuotiaat. Kokeilu tuottaisi vertailukelpoista tietoa erityisesti vaikeimmin työllistyvien palvelujen

tuottavuudesta. Tietoa saataisiin muun muassa siitä, ohjautuisiko kohderyhmä koulutukseen nykyistä nopeammin ja pystyttäisiinkö työvoiman saatavuuteen vastaamaan kokeilualueilla paremmin.

Kokeilun kohteena olevista palveluista säädetään julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetussa laissa ja kotoutumisen edistämisestä annetussa laissa. Kuntien ei-lakisääteisissä palveluissa kunnat voivat vapaammin kehittää uusia toimintamalleja työllistymisen edistämiseksi. Kokeilussa kerätään tietoa myös kuntien yleisen toimialan puitteissa syntyvistä tehokkaista toimintatavoista, joita voivat olla esimerkiksi uudenlaiset asiakaslähtöiset lähipalvelut ja asiakaspalvelumallit.

Viime kädessä kokeilun tavoitteena on työllisyysasteen nostaminen, erityisesti heikossa työmarkkina-asemassa olevien työllistymisen edistäminen sekä työttömyyden julkiselle taloudelle aiheuttamien kokonaiskustannusten hillitseminen. Julkisten työvoima- ja yrityspalvelujen kehittämisessä hyödynnettäisiin kokeilusta saatua tietoa.

Lisäksi ehdotetun kokeilun avulla tavoitellaan tietoa siitä, miten työllisyyspalvelujen järjestämistehtävän laajalla alueella ja kohtuulliseen suureen asiakasryhmään vaikuttavan siirron toimeenpano toimeenpannaan onnistuneesti.

4 Ehdotukset ja niiden vaikutukset

4.1 Keskeiset ehdotukset

Esityksessä ehdotetaan, että kokeilussa mukana olevat kunnat ja kuntaryhmät järjestäisivät alueillaan eräät julkiset työvoimapalvelut kokeilun asiakasryhmälle ehdotetun lain voimaantulosta alkaen vuoden 2022 loppuun asti. Kokeilun aikana kerättäisiin vertailukelpoista tietoa järjestämisvastuun siirron työllisyysvaikutuksista ja vaikutusten toimintamekanismeista. Kokeilun jälkeen tässä laissa tarkoitettujen palvelujen järjestämisestä palautuisi valtiolle.

Ehdotuksen mukaan kokeilun asiakkaaksi ohjattaisiin kolme erilaista työttömien työnhakijoiden ja työllistymistä edistävässä palveluissa olevien asiakasryhmää. Ensinnäkin kokeilun kohderyhmään kuuluisivat kaikki työttömät työnhakijat ja työllistymistä edistävässä palveluissa olevat, joilla ei ole oikeutta ansiopäivärahaan. Toiseksi kokeilun piiriin kuuluisivat kaikki alle 30-vuotiaat työttömät työnhakijat ja työllistymistä edistävässä palveluissa olevat riippumatta siitä, saavatko he työmarkkinatukea, työttömyyspäivärahan perusosaa vai ansiosidonnaista työttömyyspäivärahaa. Kolmanneksi kokeilun piiriin kuuluisivat kaikki työttömät vieraskieliset ja maahanmuuttajat iästä ja työttömyyteensä liittyvästä etuudesta riippumatta. Ehdotetusta kokeilusta saataisiin tietoa järjestämisvastuun siirtämisen vaikutuksista sekä kokemuksia vaihtoehtoisista toimintatavoista vaikeassa työmarkkina-asemassa olevien työllistämiseksi. Toisaalta työttömien ja työllisyyttä edistävässä palveluissa olevien alle 30-vuotiaiden ja vieraskielisten asiakasryhmät ovat heterogeenisempia. Näissä ryhmissä on myös helposti työllistyviä.

Kohderyhmään kuuluvat jatkaisivat kokeilualueiden asiakkaina, vaikka he eivät enää täyttäisi asiakkuuden edellytyksiä. Kokeilun asiakasryhmiin tulisi jatkuvasti lisää asiakkaita. Siten kokeilun asiakasryhmä olisi dynaaminen.

Esityksessä ehdotetaan, että kokeiluun hyväksyttäisiin 20 aluetta, jotka muodostuvat 1 – 22 kunnasta. Yhteensä kokeilualueisiin kuuluisi 89 kuntaa. Kokeilualueiden valintakriteerit on asetettu siten, että kokeilualueella olisi riittävä väestöpohja (kunnan tai osallistuvien kuntien yhteenlaskettu asukas pohja vähintään 30 000), kokeilun kohderyhmään kuuluisi enintään 40% alueen työ- ja elinkeinotoimiston henkilöasiakkaista ja kokeilualueen kunnat sitoutuisivat kokeiluun omalla panoksellaan, joka vastaisi 15% vuoden 2018 työmarkkinatukimaksujen kuntakohtaisesta kokonaismäärästä. Lisäksi kokeilualueen toimeenpanosuunnitelmilta edellytettiin konkreettisuutta ja riittävää tarkkuutta.

Kokeilualueet ja niihin kuuluvat kunnat olisivat:

Espoo
Helsinki

Hyrynsalmi, Kajaani, Kuhmo, Sotkamo, Suomussalmi, Paltamo, Ristijärvi
Hämeenlinna, Hattula, Janakkala
Joensuu, Outokumpu, Liperi, Polvijärvi, Kontiolahti
Jyväskylä, Laukaa, Muurame, Äänekoski
Järvenpää, Mäntsälä, Nurmijärvi, Hyvinkää, Tuusula, Pornainen
Kokkola
Kuopio, Iisalmi, Lapinlahti, Siilinjärvi, Sonkajärvi, Vieremä
Lahti, Hollola, Asikkala, Kärkölä, Orimattila
Mikkeli, Juva, Hirvensalmi, Mäntyharju, Kangasniemi, Puumala
Oulu, Hailuoto, Ii, Kempele, Liminka, Lumijoki, Tyrnävä, Muhos
Pirkanmaan kaikki kunnat
Pori, Kokemäki
Raahe, Pyhäjoki ja Siikajoki
Rovaniemi, Tornio, Kemijärvi ja Sodankylä
Salo, Marttila
Savonlinna
Seinäjoki ja Ilmajoki
Turku, Paimio, Sauvo, Uusikaupunki, Laitila
Vantaa, Kerava

Kokeilualueelle ehdotetaan siirrettäväksi kokeilun ajaksi ja edellä tarkoitetun asiakasryhmän osalta henkilöasiakkaille työnvälityspalveluja, tieto- ja neuvontapalveluja sekä ammatinvalinta- ja uraohjausta ja kotoutumisen edistämistä annetussa laissa tarkoitettuja kotoutumispalveluja. Yritysassiakkailta kokeilualueet vastaanottaisivat työpaikkailmoituksia, mutta eivät muutoin hoitaisi julkisessa työvoima- ja yrityspalvelulaissa tarkoitettuja tehtäviä eivätkä käyttäisi työ- ja elinkeinotoimistosta saamiaan henkilöstövoimavaroja tai rahoitusta yrityspalveluihin. Kokeilualue voisi kuitenkin yleisen toimialansa nojalla ja omalla rahoituksellaan tuottaa palveluja yritysasiakkaille.

Kokeilualue hoitaisi työnhakijan haastattelun, palvelutarpeen arvioinnin ja työllistymissuunnitelman sekä maahanmuuttajan kotoutumissuunnitelman laatimisen. Kokeilualue hoitaisi henkilöasiakkaansa työnvälityksen ja työllistämistä edistäviin palveluihin ohjaamisen, myöntäisi palkkatukea työnantajalle, joka palkkaa asiakasryhmään kuuluvan sekä tekisi sopimuksen työkokeilun järjestämisestä. Kokeilualueella ei olisi ehdotetun lain nojalla velvollisuutta ohjata työnhakijaa muihin palveluihin, mutta kokeilualueen kunnat voivat hyödyntää yleisen toimialansa mahdollisuuksia ja kartoittaa monitoimialaisina viranomaisina työnhakijan palvelutarvetta julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettua lakia laajemmin.

Lisäksi kokeilualueen tehtäväksi siirrettäisiin kokeilun kohderyhmään kuuluvia koskevat palkkatuki- ja starttirahapäätökset sekä työttömyysturvalaissa tarkoitettujen Kansaneläkelaitosta sitovien lausuntojen antaminen työttömän työnhakijan työttömyysetuudella tai maahanmuuttajan omaehtoisen opiskelun tukemisen edellytyksistä.

Lakeja työllistymistä edistävästä monialaisesta yhteispalvelusta, kuntouttavasta työtoiminnasta sekä kotoutumisen edistämistä sovellettaisiin kokeilualueella siten, että työ- ja elinkeinotoimisto ei mainituissa laeissa tarkoitettujen suunnitelmien laatimiseen ja suunnitelmiin kirjattujen palveluiden tuottamiseen.

Kokeilu toteutettaisiin siten, että työ- ja elinkeinotoimistojen virkamiehiä siirrettäisiin kokeilualueille siirtyvän asiakasmäärän suhteessa valtion virkamieslain (750/1994) 20 §:n nojalla kokonaan tai osittain työskentelemään kokeilukuntien johdon ja valvonnan alaisina. Siten työ- ja elinkeinotoimistoista siirtyisi asiantuntemusta kokeilualueille. Siirto edellyttäisi, että siirtyvän virkamiehen ja vastaanottavan kokeilualueen suostumuksia. Siirtyvän henkilöstön palkat sivukustannuksineen, siirtyvän henkilöstön työvälineet ja heidän käytössään olevat toimitilat säilyisivät ennallaan, ja ne maksettaisiin edelleen valtion työ- ja elinkeinotoimistojen toimintamenoista. Myös kokeilun tietojärjestelmäkustannukset maksettaisiin työ- ja elinkeinotoimistojen toimintamenoista.

Kokeiluun osallistuvat kunnat saisivat oikeuden tehdä päätöksiä kunnalle ohjattujen asiakkaiden työllistämisestä palkkatuetuun työhön tai starttirahalla. Kuntien tekemien palkkatuetun työn ja starttirahan mukaiset tuet maksettaisiin, kuten nykyisin, työ- ja elinkeinoministeriön pääluokan momentin 32.30.51 julkiset työvoimaja yrityspalvelut (työllisyysmäärärahat) sekä sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonalan momenttien 33.20.50 valtionosuus työttömyysetuuksien ansioturvasta ja vuorottelukorvauksesta (arviomääräraha) ja 33.30.52 valtionosuus työttömyysetuuksien perusturvasta (arviomääräraha) määrärahoista. Lisäksi kuntien asiakkaat voisivat hyödyntää elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten työllisyysmäärärahoilla hankkimia palveluita.

Työ- ja elinkeinoministeriö jakaisi työllisyysmäärärahan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksille, jotka osoittaisivat määrärahan työ- ja elinkeinotoimistoille ja kiintiöisivät osan määrarahasta kokeilualueiden kunnille. Määrärahakiintiöstä keskusteltaisiin kokeilun alueen kuntien kanssa. Kokeilussa mukana olevat kunnat voisivat käyttää työllisyysmäärärahaa kokeilussa palkkatuetuun työhön ja starttirahaan sekä julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain mukaisiin korvauksiin.

Esityksessä ehdotetaan, että laissa säädettäisiin kokeilun alueita velvoittavasti siirrettävien palvelujen saatavuudesta. Kokeilun alueen kunnilla on velvollisuus järjestää riittävästi kaikkia kokeilun piiriin kuuluvia palveluja. Kaikkien kokeilun alueeseen kuuluvien kuntien ei kuitenkaan tarvitse itse tuottaa kaikkia palveluja. Järjestämistä vastuussa oleva kuntaryhmä voi järjestämistä vastuullaan sopia palveluverkosta asiakkaiden palvelutarpeen mukaisesti ja jakaa myös palvelujen tuottamistehtävää siten, etteivät kaikki kuntaryhmän kunnat tuota kaikkia palveluja. Kokeilussa valtiolta maakunnille siirtyvien palvelujen järjestämisen ja tuottamisen valvonta olisi toimivaltaisella aluehallintovirastolla, kuten kunnan muidenkin lakisääteisten tehtävien valvonta. Kuntalain 10 §:n 2 momentin mukaan aluehallintovirasto voi kantelun johdosta tutkia, onko kunta toiminut voimassa olevien lakien mukaan. Lisäksi ehdotetaan, että säädettäisiin aluehallintoviraston toimivallasta tässä laissa tarkoitettujen palvelujen järjestämisen ja tuottamisen valvojana. Aluehallintovirasto voisi keskeyttää kokeilun, jos asiakkaiden yhdenvertaisuus tai palvelujen saatavuus oleellisesti heikkenisi kokeilun alueella.

Kunnat voivat kuntalain (410/2015) nojalla harjoittaa julkisen vallan käyttöön liittyvässä päätöksenteossa yhteistoimintaa eri tavoin. Kuntalain 49 §:n mukaan kuntien julkisoikeudellisen yhteistoiminnan muotoja lakisääteisissä tehtävissä ovat yhteinen toimielin (niin sanottu vastuukuntamalli), yhteinen virka, sopimus viranomaistehtävän hoitamisesta ja kuntayhtymä. Kunnat voivat lisäksi harjoittaa yhteistoimintaa yksityisoikeudellisessa muodossa. Pääsääntöisesti kokeilun alueen muodostaa ehdotuksen mukaan kuntaryhmä. Kuntaryhmään kuuluvien kuntien tulee tehdä tässä laissa tarkoitettujen tehtävien hoitamiseksi hallintosopimus tai muodostaa yhteinen toimielin (vastuukuntamalli).

Esityksessä ehdotetaan, että valtiolta kunnille järjestettäväksi siirtyviä palveluja koskevat julkisesta työvoimaja yrityspalvelusta annetussa laissa tarkoitetut säännökset velvoittaisivat kokeilun aikana ja ehdotetun asiakasryhmän osalta kuntia. Kunnat järjestäisivät valtiolta siirtyvät palvelut samantyyppisinä. Kuntien kasvavat mahdollisuudet ja laajempi keinovalikoima liittyisivät ennen kaikkea näiden lakisääteisten palvelujen ja kuntien muiden palvelujen, esimerkiksi lakisääteisten sosiaali- ja terveydenhuollon palvelujen, ja kuntien yleisen toimialan työllisyyspalvelujen yhdessä muodostamaan uudenlaiseen palveluyhdistelmään ja koordinaatioon.

Esityksessä ehdotetaan, että kokeilun alueilla olisi velvollisuus käyttää tässä laissa tarkoitettuja palveluja järjestettäessä ja tuottaessa syntyneet asiakastiedot samaan valtakunnalliseen asiakastietojärjestelmään, johon työ- ja elinkeinotoimistot tallentavat vastaavat tiedot. Ehdotuksella varmistettaisiin valtakunnallisen työllisyyttä ja työvoiman liikkuvuutta koskevan tilannekuvan säilyminen sekä osittain myös kokeilun vaikuttavuuden seuranta.

Kokeilussa ei ehdoteta muutosta työ- ja elinkeinohallinnon asiakaspalvelukeskuksen tehtäviin eikä sen palvelujen saatavuuteen. Työ- ja elinkeinohallinnon asiakaspalvelukeskuksella olisi edelleen käytössään tässä laissa tarkoitettuja palveluja koskeva asiakastieto. Asiakaspalvelukeskus tarjoaisi edelleen valtakunnallisten sähköisten palvelujen käytön tukea niille, jotka asioivat työvoima- ja elinkeinopalveluissa sähköisesti, mukaan lukien kokeilun alueiden asiakkaille. Myös asiakaspalvelukeskuksen Työlinja –puhelinpalvelu palvelisi kokeilun alueiden asiakkaita ja ottaisi vastaan esimerkiksi asiakkaan oman ilmoituksen työllistymisestäään. Valtakunnallinen asiakaspalvelukeskus ei voisi neuvoa asiakkaita kuntien muissa palveluissa eikä yleisen toimialan työllisyyspalveluissa.

Työ- ja elinkeinotoimistolla ja sen toimialueella olevalla kokeilun alueella olisi yhteistyövelvollisuus. Toimijat seuraisivat yhteistyössä asiakkaiden yhdenvertaisuuden toteutumista, asiakasprosessien sujuvuutta, kummankin toimijan asiakasmäärien muutoksia ja

4.2. Pääasialliset vaikutukset

4.2.1 Taloudelliset vaikutukset

Valtion ja kuntien työllisyyden hoidon resurssien yhdistämiseen ja päällekkäisen toiminnan poistumisen arvioidaan tehostavan työllisyyspalveluja, lisäävään työttömien työllistymistä avoimille työmarkkinoille ja vähentävän työllisyyden julkiselle taloudelle aiheutuvia kokonaiskustannuksia. Vuosien 2017-2018 kuntakokeiluissa kuntien työmarkkinatukimaksut vähenivät koko maan keskiarvoon nähden selvästi vain Lapin kokeilualueella, kun taas muilla muutos oli pienempi tai koko maan kehitystä vastaava (Annala et al 2018).

Kokeilun vaikutukset julkiseen talouteen ovat epävarmoja, koska kokeilu on seurantajaksona lyhyehkö eli 2,5 vuotta. Kokeilujen kohderyhmän työllistymisprosessi voi olla pitkäkestoinen ja koska kokeilujen toteutusajka on lyhyt, kokeilun kustannusvaikutusten arviointi jää rajatuksi, koska esimerkiksi työllisyysvaikutuksia ja muita pitkäkestoisia vaikutuksia ei ehditä kokeilun puitteissa arvioimaan.

4.2.2 Vaikutukset viranomaisten toimintaan

Vaikutukset valtion ja kokeilualueen kuntien asiakasjakamaan, keskinäisiin suhteisiin ja rahoitukseen

Työ- ja elinkeinoministeriön työllisyyskatsauksen (lokakuu 2019) mukaan työ- ja elinkeinotoimistoissa oli lokakuun 2019 lopussa 224 700 työtöntä työnhakijaa. Lisäksi työllistymistä edistävien palvelujen piirissä oli 120 000 henkilöä. Lähtötilanteessa 186 000 työtöntä tai työllisyyttä edistävissä palveluissa olevaa asiakasta siirtyisi työ- ja elinkeinotoimistoista kokeilualueiden asiakkaaksi. Siirtymä vastaisi 37 prosenttia kaikista työ- ja elinkeinotoimistojen työnhakija-asiakkaista. Kokeilu vähentäisi kokeilualueilla työ- ja elinkeinotoimiston työnhakija-asiakkaiden määrää, työ- ja elinkeinotoimiston vastuulle jääviä tehtäviä ja niitä hoitavaa henkilöstöä.

Kuntien vastuulle siirtyvien työnhakijoiden osuus olisi 20—70 prosenttia työttömistä työnhakijoista ja työllistymistä edistävissä palveluissa olevista työ- ja elinkeinotoimistosta riippuen. Vastaavasti työ- ja elinkeinotoimiston vastuulle jäisi 30—80 prosenttia kokeilualueen työttömistä tai työvoimapalveluiden piirissä olevista työnhakijoista. Työ- ja elinkeinotoimiston vastuulle jäisivät lisäksi kokeilualueen muut kuin työttömät tai palveluiden piirissä olevat työnhakijat sekä kaikki kokeilualueen ulkopuolella olevissa työ- ja elinkeinotoimiston toimialueeseen kuuluvissa kunnissa asuvat työnhakijat. Lisäksi työ- ja elinkeinotoimistot vastaisivat ensisijaisesti alueellisten työnantaja- ja yrityspalveluiden alaisuuteen kuuluvista tehtävistä ja työttömyysturvatehtävistä. Työ- ja elinkeinotoimiston vastuulle jäävien työnhakijoiden osuus kaikista työ- ja elinkeinotoimistossa tällä hetkellä olevista työnhakijoista vaihtelisi työ- ja elinkeinotoimistoittain noin 50—90 prosenttia.

Taulukko 3. Potentiaalisen asiakasmäärän jakautuminen kokeilukuntien ja työ- ja elinkeinotoimiston (taulukossa TE-toimisto) vastuulle kokeilun lähtötilanteessa

Kokeilu-alue	Kaikki kokeilualueen työnhakijat	Kokeilukuntien vastuulla olevat työnhakijat (=kokeilun kohderyhmä)	Kaikki TE-toimiston vastuulla olevat työnhakijat
Espoo	139635	13834 (10 %)	125801
Helsinki	139635	37037 (27 %)	102598
Hyrnsalmi, Kajaani, Kuhmo, Sotkamo, Suomussalmi, Paltamo, Ristijärvi	7646	2795 (37 %)	4851
Hämeenlinna, Hattula, Janakkala	34581	3908 (11 %)	30673
Joensuu, Outokumpu, Liperi, Polvijärvi, Kontiolahti	21162	7208 (34 %)	13954
Jyväskylä, Laukaa, Murame, Äänekoski	32464	11885 (37 %)	20579

Kokkola	19879	1868 (9 %)	18011
Kuopio, Iisalmi, Lapinlahti, Siilinjärvi, Sonkajärvi, Vieremä	24041	7950 (33 %)	16091
Lahti, Hollola, Asikkala, Kärkölä, Orimattila	34581	9693 (28 %)	24888
Mikkeli, Juva, Hirvensalmi, Mäntyharju, Kangasniemi, Puumala	12932	3161 (24 %)	9771
Oulu, Hailuoto, Ii, Kempele, Liminka, Lumijoki, Tyrnävä, Muhos	39910	13869 (35 %)	26041
Pirkanmaan kaikki kunnat	53231	27128 (51 %)	26103
Pori, Kokemäki	20338	4652 (23 %)	15686
Raahe, Pyhäjoki ja Siikajoki	39910	1494 (4 %)	38416
Rovaniemi, Tornio, Kemijärvi ja Sodankylä	16768	4168 (25 %)	12600
Salo, Marttila	40644	2612 (6 %)	38032
Savonlinna	12932	1720 (13 %)	11212
Seinäjoki ja Ilmajoki	13250	2782 (21 %)	10468
Turku, Paimio, Sauvo, Uusikaupunki, Laitila	40644	13314 (33 %)	27330
Vantaa, Kerava	139635	14857 (11 %)	124778

Kohderyhmän koko lähtötilanteessa perustuu työ- ja elinkeinohallinnon asiakastietojärjestelmästä ja työ- ja elinkeinoministeriön Työvälitystilastosta saataviin työnhakijoita koskeviin tietoihin. Edellä esitetty kohderyhmän asiakasmäärä perustuu alueen työ- ja elinkeinotoimiston ja kokeilualueen kuntien yhteiseen näkemykseen lähtötilanteesta.

Viranomaisyhteistyön tarve kokeilualueilla vähenisi, koska työ- ja elinkeinotoimisto ei osallistuisi työllistymistä edistävästä monialaisesta yhteispalvelusta, kuntouttavasta työtoiminnasta ja kotoutumisen edistämisestä annettujen lakien toimeenpanoon kokeilun asiakaskohderyhmään kuuluvien henkilöiden kohdalla. Kunta vastaisi myös kohderyhmälle lähetettävien työtarjousten teosta ja seurannasta. Jos yhteistyöstä vapautuva työ- ja elinkeinotoimiston henkilöresurssi kohdennettaisiin työ- ja elinkeinotoimiston muuhun asiakaspalveluun ja kunta vastaisi yksin aikaisemmin yhteistyönä tehdystä asiakaspalvelusta, työ- ja elinkeinotoimiston asiakaspalveluun käytettävissä oleva henkilöresurssi kasvaisi. Jos viranomaisyhteistyöstä vapautuva työ- ja elinkeinotoimiston henkilöresurssi siirtyisi työskentelemään kunnan työnjohton alaisuudessa kokeilussa, kokeilun henkilöresurssi lisääntyisi jonkin verran.

Kehittämisen- ja hallintokeskus (KEHA) hoitaisi edelleen sekä työ- ja elinkeinotoimistojen että kokeilualueiden myöntämien tukien ja avustusten maksamista koskevat tehtävät mukaan lukien niin sanotut jälkitoimet (tarvittaessa maksatuksen keskeytykset, takaisinperinnät ja näihin liittyvän valvonnan). Kehittämisen- ja hallintokeskus hoitaa ELY-keskusten sekä työ- ja elinkeinotoimistojen palvelukeskustyypisenä virastona mainittujen virastojen tietohallintopalvelut ja niiden hankintatehtävät. Kehittämisen- ja hallintokeskus hoitaa työ- ja elinkeinotoimistojen asiakastietojärjestelmän käytön tukitehtävät ja käyttöoikeuksien hallintaa ja myöntämistä koskevat tehtävät. Kehittämisen- ja hallintokeskus hoitaisi työ- ja elinkeinotoimistojen asiakastietojärjestelmän ja verkkopalvelujen välttämättömät muutostyöt ja saisi tehtäväkseen kaikkien kokeilualueen kuntien viranhaltijoiden käytön tukemista ja käyttöoikeuksien hallintaa koskevat tehtävät. Tämä aiheuttaisi 700 000 — 1 000 000 euron tietojärjestelmäkustannukset sekä kehittämissä ja hallintokeskuksessa erityisesti kokeilun alkaessa ja päättyessä xx henkilötyövuoden lisästarpeen. Julkisen talouden suunnitelmassa vuosille 2020-2023 on varattu momentille 32.30.03 työ- ja elinkeinotoimistojen toimintamenot, (siirtomääräraha 2v) yhden miljoonan euron vuosittainen määräraha vuosille 2020-2022 työllisyyspalveluiden hallinnon kehittämiseen käsittäen työllisyyden kuntakokeilun edellyttämät tietojärjestelmäkustannukset.

Työ- ja elinkeinohallinnon asiakaspalvelukeskus tarjoaisi edelleen kokeilualueen asiakkaaksi siirtyville neuvontaa ja puhelinpalvelua siirtyviä palveluja koskien. Työ- ja elinkeinohallinnon asiakaspalvelukeskuksen asiakasmääriä kokeilu ei lisäisi. Erityisesti kokeilun käynnistyessä yhteydenotot asiakaspalvelukeskukseen voisivat lisääntyä, koska kokeilu aiheuttanee asiakkaissa jonkinasteista epätietoisuutta. Toisaalta yhteydenotot

voiva myös vähentyä, jos kokeiluun kuuluvat ottavat ensisijaisesti yhteyttä kokeilualueen kuntiin. Kokeilun asiakasryhmään kuuluvat asioivat koko kokeilun ajan sekä työ- ja elinkeinohallinnon valtakunnallisissa sähköisissä palveluissa, työ- ja elinkeinohallinnon asiakaspalvelukeskuksessa sekä kokeilualueiden järjestämissä palveluissa.

Työllistymistä edistävien palvelujen tarjoaminen pidempään työttömänä olleille työmarkkinatukea saaville työttömille vaikuttaa työttömyyden perusteella maksettavan työmarkkinatuen rahoituksen jakautumiseen kunnan ja valtion välillä. Jos vähintään 300 päivää työmarkkinatukea työttömyyden perusteella saanut henkilö osallistuu työllistymistä edistävään palveluun, valtio maksaa työmarkkinatuen palvelun ajalta ja kunta vapautuu maksuosuudesta. Julkisen talouden kustannusten näkökulmasta säästöä ei vielä synny, vaan säästö syntyy, kun vähintään 300 päivää työttömänä ollut työllistyy työhön avoimille työmarkkinoille tai aloittaa päätoimisen opiskelun. Jos opiskelun aikainen toimeentulo turvataan työttömyysetuudella, ei säästöjä julkiselle taloudelle synny.

Esitys ei lisäisi kokeilualueen kuntien menoja. Lähtökohtaisesti kunnille varattaisiin päätöksenteko-oikeutta valtion talousarvioon otetuilla työllisyysmäärärahoilla tehtäviin palkkatuetun työn ja starttirahan tukipäätöksiin siten, että kunnille siirtyvästä kohderyhmästä nykyistä vastaava osuus voitaisiin työllistää palkkatuetuun työhön tai starttirahalla. Vastaavalla periaatteella voidaan myös arvioida elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten hankkimien työvoimakoulutusten ja valmennusten laskennallinen arvo kuntakokeiluun osallistuvien kuntien asiakkaiden osalta. Edellä kuvatut arviot työllisyysmäärärahojen käytöstä vuosittain on kuvattu seuraavassa taulukossa 10 000 euron tarkkuudella. Arvion pohjana on käytetty vuoden 2018 työllisyysmäärärahoilla rahoitettujen palveluiden toteutuneita volyymeja sekä vuoden 2018 työttömien työnhakijoiden määrää, kuten lukumäärät on tilastoitu työ- ja elinkeinoministeriön ylläpitämässä työnvälitystilastossa.

Kokeilu	ELY-alue	Päätöksenteko-oikeus työllisyysmäärärahoihin, arvio 1000 euroa	Koulutukset ja valmennuksia varten varatut määrärahat, arvio 1 000 euroa
Seinäjoki ja Ilmajoki	EPO	460	1 200
Mikkeli, Juva, Hirvensalmi, Mäntyharju, Kangasniemi, Puumala	ESA	530	1 360
Savonlinna	ESA	290	740
Hämeenlinna, Hattula, Janakkala	HÄM	650	1 680
Lahti, Hollola, Asikkala, Kärkölä, Orimattila	HÄM	1 610	4 170
Hyrnsalmi, Kajaani, Kuhmo, Sotkamo, Suomussalmi, Paltamo, Ristijärvi	KAI	460	1 200
Jyväskylä, Laukaa, Muurame, Äänekoski	KES	1 970	5 110
Rovaniemi, Tornio, Kemijärvi ja Sodankylä	LAP	690	1 800
Pirkanmaan kaikki kunnat	PIR	4 500	11 670
Joensuu, Outokumpu, Liperi, Polvijärvi, Kontiolahti	PKA	1 200	3 100
Kokkola	POH	310	800
Oulu, Hailuoto, Ii, Kempele, Liminka, Lumijoki, Tyrnävä, Muhos	PPO	2 300	5 970
Raahe, Pyhäjoki ja Siikajoki	PPO	250	640
Kuopio, Iisalmi, Lapinlahti, Siilinjärvi, Sonkajärvi, Vieremä	PSA	1 320	3 420
Pori, Kokemäki	SAT	770	2 000
Espoo	UUD	2 300	5 950
Helsinki	UUD	6 150	15 930
Vantaa, Kerava	UUD	2 470	6 390
Salon, Marttila	VAR	430	1 120
Turku, Paimio, Sauvo, Uusikaupunki, Laitila	VAR	2 180	5 650

Kokeilualueeksi valittujen kuntien ja kuntaryhmien edellytettiin kuitenkin sitoutuvan kokeiluun omalla taloudellisella panoksellaan. Kultakin kokeilualueen kunnalta edellytetään vuosittain omarahoitusosuutena noin 15 % vuoden 2018 työmarkkinatukimaksujen kuntakohtaisesta kokonaismäärästä.

Vaikutukset työ- ja elinkeinotoimiston ja kuntien henkilöstöön

Kokeilu aiheuttaisi muutoksia niiden työ- ja elinkeinotoimiston henkilöstön tehtäviin, joiden toimialueilla olisi kokeilualueita. Valtakunnallisesti arviolta 1000 työ- ja elinkeinotoimiston virkamiestä siirtyisi valtion virkamieslain (750/1994) 20 §:n nojalla työskentelemään kokeilualueiden johdon ja valvonnan alaisina. Henkilöstön siirtyminen tapahtuisi kokeilualueiden niin päättäessä virkapaikan muuttumatta, jolloin valtio vastaisi edelleen henkilöstönsä palkkauskustannusten lisäksi myös kokeilualueille työskentelevän henkilöstönsä toimitilakustannuksista. Siirtyvät virkamiehet säilyttäisivät kokeilusta huolimatta palvelussuhteensa valtioon ennallaan. Jotta kokeilussa kunnan vastuulle siirtyvät ja työ- ja elinkeinotoimiston vastuulle jäävät työnhakijat eivät joutuisi eriarvoiseen asemaan, siirtyvien henkilöiden määrä tulisi suhteuttaa kunnan vastuulle siirtyvän asiakaskohderyhmän nykyiseen resursointiin työ- ja elinkeinotoimistossa. Henkilöstöresurssien kohdentuminen kokeiluihin perustuu lähtökohtaisesti siirtyvän asiakaskohderyhmän kokoon, palvelutarpeeseen ja nykyiseen palvelutasoon.

Kuntakokeiluihin työ- ja elinkeinotoimistoista siirtyvät henkilötyövuodet

Kokeilu	ELY-alue	Siirtyvät henkilötyövuodet	Osuus alueen TE-toimiston kokonaishenkilötyövuosista
Seinäjoki ja Ilmajoki	EPO	12,9	17 %
Mikkeli, Juva, Hirvensalmi, Mäntyharju, Kangasniemi, Puumala	ESA	14,7	23 %
Savonlinna	ESA	8,0	12 %
Hämeenlinna, Hattula, Janakkala	HÄM	18,2	11 %
Lahti, Hollola, Asikkala, Kärkölä, Orimattila	HÄM	45,1	27 %
Hyrnsalmi, Kajaani, Kuhmo, Sotkamo, Suomussalmi, Paltamo, Ristijärvi	KAI	13,0	31 %
Jyväskylä, Laukaa, Muurame, Äänekoski	KES	55,3	45 %
Rovaniemi, Tornio, Kemijärvi ja Sodankylä	LAP	19,4	20 %
Pirkanmaan kaikki kunnat	PIR	126,3	52 %
Joensuu, Outokumpu, Liperi, Polvijärvi, Kontiolahti	PKA	33,5	40 %
Kokkola	POH	8,7	10 %
Oulu, Hailuoto, Ii, Kempele, Liminka, Lumijoki, Tyrnävä, Muhos	PPO	64,5	38 %
Raahe, Pyhäjoki ja Siikajoki	PPO	7,0	4 %
Kuopio, Iisalmi, Lapinlahti, Siilinjärvi, Sonkajärvi, Vieremä	PSA	37,0	35 %
Pori, Kokemäki	SAT	21,7	20 %
Espoo	UUD	64,4	9 %
Helsinki	UUD	172,4	23 %
Vantaa, Kerava	UUD	69,1	9 %
Salo, Marttila	VAR	12,2	6 %
Turku, Paimio, Sauvo, Uusikaupunki, Laitila	VAR	61,1	29 %
Yhteensä	KOKO MAA	864,6	29 %

Kuntien palveluksessa olevan henkilöstön tehtävät eivät kokeilun myötä lähtökohtaisesti lisääntyisi, koska työ- ja elinkeinotoimistosta siirtyisi henkilöstöä hoitamaan julkisia työvoima- ja yrityspalveluja kokeilussa. Kunnat voisivat kuitenkin osoittaa nykyisin työllisyyden hoidon tehtävissä toimivaa henkilöstöään hoitamaan myös ehdotetussa laissa tarkoitettuja tehtäviä.

Vaikutukset hallinnollisiin menettelyihin

Työ- ja elinkeinotoimistot vastaisivat kokeilujen aikana edelleen työnhakija-asiakkaiden työttömyysturvalausuntojen teosta lukuun ottamatta omaehtoisen työttömyysetuudella tapahtuvan opiskelun edellytysten tutkimista ja maahanmuuttajan omaehtoisen opiskelun edellytysten täyttymistä. Muissa työttömyysturvaan liittyvissä tehtävissä kunnan asiantuntijat pyytävät selvitykset, joihin saadut vastaukset välitetään TE-toimiston päätettäväksi. TE-toimisto vastaa kokeiluissa työttömyysturvalausuntojen jatkoselvityspyyntöjen teosta. Tehtävän jakautuminen edellyttää henkilöstöresurssien osittaista jakamista. Työttömyysturvan lisäksi TE-toimisto vastaa kokeilun aikana alueellisten työnantaja- ja yrityspalveluiden järjestämisestä. Tämä toiminto muodostaa kolmanneksen TE-toimistojen käytössä olevista henkilötyövuosista. Siirtyvien henkilötyövuosien ulkopuolelle on jätetty myös TE-toimistojen ylin johto ja johdon tukipalvelut kuten viestintä.

Kunnat voisivat myöntää palkkatuen lisäksi työnantajille asiakaskohderyhmään kuuluvien työttömien palkkaamisesta aiheutuviin kustannuksiin niin sanottua kuntalisää, joka on kuntien rahoitusta palkkauskustannuksiin. On mahdollista, että kuntalisän käyttö lisääntyisi kokeilun myötä, mikä lisäisi kuntien kustannuksia jonkin verran. Kuntalisän käyttö voisi lisääntyä, jos kunta myöntäisi palkkatukea nykyistä useammalle työnantajalle ja haluaisi tukea työnantajia myös kuntalisällä. Kuntalisän käyttö on suhteessa palkkatukipäätöksiin eikä kuntalisän käytön mahdollinen kasvu ja siitä aiheutuvat kustannukset siten suoraan johtuisi tästä esityksestä.

4.2.3 Yhteiskunnalliset vaikutukset

Ehdotetun lain nojalla kokeilualueiden järjestettäväksi siirtyvät työttömille tarjottavat palvelut säilyisivät kokeiluissa samanlaisina, mutta kokeilualueilla olisi yleisen toimialansa puitteissa ja monitoimialaisena viranomaisena mahdollisuus kehittää ja innovoida asiakkaan palvelujen kokonaisuutta. Kokeilukuntien arvioidaan kehittävän asiakaspalvelumallejaan ja hyödyntävän aikaisempien kuntakokeiluiden aikana opittua. Kokeilualueiden järjestämisvastuun arvioidaan näistä syistä edistävän työttömien työnhakijoiden työllistymistä ja koulutukseen ohjautumista sekä työvoiman saatavuuteen liittyvien uusien ratkaisujen kehittämistä.

Kokeilun arvioidaan parantavan ehdotetussa laissa tarkoitettujen palvelujen saatavuutta. Kunnat järjestävät kokeilussa nykyiset yleisen toimialansa työllisyyspalvelut sekä muita palvelujaan ja ehdotetun lain nojalla järjestettäväksi siirtyvät palvelut uudenlaiseksi kokonaisuudeksi. Kannat voivat halutessaan lisätä omin resurssein kokeilun kohteena olevia palveluja hoitavaa henkilöstöä. Kokeilu voi lisätä esimerkiksi henkilöasiakkaille lähipalveluna tarjottavaa palvelua sellaisissa kunnissa, joissa työ- ja elinkeinotoimistolla ei ole ollut toimipistettä. Lähipalveluna tarjottava palvelu edistäisi todennäköisesti myös neuvonta- ja ohjauspalvelujen saatavuutta.

Kokeilun odotetaan nopeuttavan kohderyhmään kuuluvien työnhakijoiden pääsyä työmarkkinoille. Kunnat ovat lähellä asiakkaita, niillä on laaja-alaista tietoa alueen toimintaympäristöstä ja asukkaista, ja niillä on mahdollisuus ohjata asiakkaansa laajasti eri toimialojensa palveluihin heti työttömyyden alkaessa (niin sanottu vahva alkua). Kuntien oletetaan käynnistävän nuorten, maahanmuuttajien ja heikossa työmarkkina-asemassa olevien asiakkaiden yksilöllisen ja kasvokkain tapahtuvan palvelun nopeasti laajoine palvelutarpeen arviointeineen ja työnhaun seurantoineen. Kokeilun arvioidaan lisäävän sosiaali- ja terveyspalvelujen sekä osaamis- ja palvelujen käyttöä. Pirkanmaan vuosien 2017-2018 kuntakokeilun aikana kokeiluasiakkaiden ohjaaminen työvoimapalveluihin kasvoi. Ohjautuminen kohdentui etenkin kuntouttavan työtoimintaan ja työkokeiluun. Myös kansainväliset esimerkit tukevat käsitystä siitä, että aktiivinen yhteydenpito ja seuranta lyhentävät työttömyysjaksojen kestoa merkittävästi.

Kokeilun odotetaan kasvattavan osaavan työvoiman tarjontaa, koska kokeilun alueen muodostavalla kunnalla tai kuntaryhmällä voi monitoimialaisina ja asiakkaita lähellä olevina toimijoina olla työ- ja elinkeinotoimistoa paremmat mahdollisuudet paikallisten työnantajien tarpeiden huomioimisen ja piilotyöpaikkojen löytämisen.

Kuntakokeiluun sisältyy riski siitä, että työvoiman alueellinen liikkuvuus jonkin verran vähenee. Kokeilun alue tekee työnhakijalle velvoittavia työtarjouksia kaikkiin työ- ja elinkeinotoimiston toimialueella sijaitseviin työpaikkoihin. Kokeilun alueet voivat hyödyntää täysimääräisesti työ- ja elinkeinotoimistojen yritys- ja rekrytointipalveluja kokeilun alueen henkilöasiakaspalvelun tukena. Työ- ja elinkeinotoimisto tukee ja kannustaa kokeilun alueita, jotta kokeilun alueet rajat eivät muodostuisi työvoiman liikkuvuuden rajoiksi. Työvoiman liikkuvuutta seurataan esimerkiksi työ- ja elinkeinotoimiston ja kokeilun alueen säännöllisessä yhteistyössä.

Kokeilun ei arvioida vaarantavan asiakkaiden yhdenvertaisuutta työnhaun käynnistämisessä eikä työttömyysturva-asioissa. Valtakunnalliset sähköiset ja digitaaliset palvelut ja niiden käytön tukipalvelu olisivat kaikkien

työ- ja elinkeinotoimistojen sekä kokeilualueiden asiakkaiden käytettävissä. Samoin työ – ja elinkeinohallinnon asiakaspalvelukeskuksen puhelinpalvelu palvelisi kokeilun aikanakin sekä työ- ja elinkeinotoimistojen että kokeilualueiden asiakkaita.

Kokeilun asiakaskohderyhmään kuuluvista 45 % on naisia ja 55 % miehiä. Alle 30-vuotiasia kohderyhmään kuuluvista 42 % on naisia ja 58 % miehiä. Vieraskielisistä kohderyhmään kuuluvista työnhakijoista naisia on 54 % ja miehiä 46 %. Sen jälkeen, kun kokeilun asiakasryhmä olisi siirtynyt kokeilualueiden palveluihin, työ- ja elinkeinotoimistojen asiakkaista 55 % olisi naisia ja 45 % miehiä. Kokeilulla ei olisi merkittäviä sukupuolivaikutuksia. Koska kokeilun asiakasryhmässä on enemmän miehiä, kokeilun asiakashyödyt kuten mahdolliset palvelujen saatavuuden ja lähipalvelujen lisääntyminen, entistä laajempi palvelutarpeen arviointi ja palveluohjaus edistäisivät jonkin verran enemmän miesten työllistymistä.

Kansainvälisissä arvioinneissa näkemys hajautetun palvelujärjestelmän vaikuttavuudesta on vaihdellut. Ruotsissa ja Saksassa toteutetuissa arvioinneissa kuntapohjaisten järjestäjämallin on katsottu osittain parantaneen palveluiden saatavuutta, mutta samalla heikentäneen alueellista liikkuvuutta, työpaikkojen täyttymistä ja työnhakijoiden alueellista yhdenvertaisuutta sekä kasvattaneen järjestelmän kokonaiskustannuksia. (Boockmann et al 2010; Mergele ja Weber 2017; Lundin ja Skedinger 2005)

5 Muut toteuttamisvaihtoehdot

5.1 Vaihtoehdot ja niiden vaikutukset

Ehdotuksen vaihtoehtoina valmistelussa harkittu työ- ja elinkeinotoimistojen ja kuntien ei-lakisääteiden yhteistyön kehittämistä ja kokeiluyksikön perustamista nykyisen toimivallan puitteissa.

Vaihtoehtoinen toteutusmalli valtion ja kuntien yhteistyön tiivistämiseen ilman lainsäädännöllisiä muutoksia on niin sanottu kumppanuusmalli, jossa valtio (ELY-keskus ja TE-toimisto) sopivat kuntien kanssa työllisyyden hoidon tavoitteista ja yhteisistä toimenpiteistä. Kumppanuussopimuksessa voidaan sopia yhteistyöstä strategisella sekä operatiivisella tasolla, mutta ilman toimivaltasiirtoa. Tämän kaltaisia kumppanuussopimuksia on solmittu mm. Oulussa ja Seinäjoella ELY-keskuksen ja TE-toimiston välillä vuoden 2019 aikana. Sopimuksissa on sovittu työllisyyden hoidon yhteisistä tavoitteista, toimenpiteistä, resursseista, työnjaosta sekä hankinnoista. Kumppanuusmallin ei kuitenkaan arvioida luovan riittäviä edellytyksiä vaikuttavalle valtion ja kuntien yhteistyölle, koska mm. asiakastietojen yhteiskäyttöisyys ei onnistu ilman kunnille laissa säädettyä työllisyyden hoidon tehtävää.

Toisena vaihtoehtoisena kokeilun toteuttamistapana valmistelussa on ollut esillä vuosien 2017 – 2018 kuntakokeilun niin sanottu Pirkanmaan malli. Tämän vaihtoehdon mukaan Pirkanmaalla kokeilua mallia olisi mahdollisimman pitkälti kokeiltu laajemmin eri puolilla Suomea. [\[täydennetään\]](#)

Kolmantena vaihtoehtona valmistelussa on ollut nyt käsillä oleva malli, joka rakentuu edellä mainitulle vuoden 2017 – 2018 kokeilun Pirkanmaan mallille, mutta jossa on lisäksi pyritty varmistamaan kokeillulla saavutettavan tiedon vertailtavuus sekä palvelujen saatavuus ja asiakkaiden yhdenvertaisuus. [\[täydennetään\]](#)

5.2 Ulkomaiden lainsäädäntö ja muut ulkomailta käytetyt keinot

Julkisten työvoimapalvelujen toimintojen ja vallan hajauttaminen on ollut vahva trendi viimeisten vuosikymmenien aikana EU- ja OECD-maissa. Työvoimapolitiikkaa tai sen toimeenpanoa on enenevässä määrin siirretty valtakunnalliselta tasolta alueelliselle tai paikalliselle tasolle. Kehitys noudattelee laajempaa kehityssuuntaa julkishallinnon organisoimisessa.

Julkisten työvoimapalvelujen hajauttaminen on EU- ja OECD -maissa toteutettu kahdelle erilaisella tavalla. (Mosley, H. (2011). ”Decentralisation of Public Employment Services”, Analytical Paper, DG Employment, Social Affairs and Inclusion). Ensimmäinen tapa on hallinnollinen hajauttaminen, jossa alueellisille tai paikallisille työvoimatoimistoille annetaan enenevässä määrin liikkumavaraa kansallisten politiikkatavoitteiden toimeenpanossa. Toinen tapa on poliittinen hajauttaminen, joka yleensä sisältää pidemmälle vietyä vallan ja vastuun jakamista osavaltiolle, aluehallinnolle tai paikallishallinnolle. Edellä esiteltyt kaksi tapaa hajauttaa eivät ole toisiaan poissulkevia, vaan ne voivat esiintyä samaan aikaan samassa maassa.

Poliittista hajauttamista voi esiintyä kolmessa eri muodossa. Federalistisessa järjestelmässä osavaltiot ovat laajalti vastuussa sisäpolitiikasta, työvoimapalvelut mukaan lukien. Alueellistamisessa valtiot, joissa aiemmin valta on ollut hyvin keskittynyttä, on jakanut valtaa vahvoille aluehallinnoille. Joissakin tapauksissa alueet ovat hyvin autonomisia valtioon nähden. Työvoimapalvelujen kunnallistamisessa on siirretty kuntien vastuulle joko kokonaan (esim. Tanska) tai toimeentulotuen saajien osalta (esim. Alankomaat).

Poliittinen hajauttaminen			Hallinnollinen hajauttaminen	
<i>Federalismi</i>	<i>Alueellistaminen</i>	<i>Kunnallistaminen</i>	<i>Kansallinen työvoimapalvelu</i>	
Kanada	Belgia	Tanska	Itävalta	Romania
Yhdysvallat	Espanja	Norja	Saksa	Kreikka
Sveitsi	Italia	Puola	Alankomaat	Unkari
		Saksa (osittain)	Ranska	Latvia
		Alankomaat (osittain)	Ruotsi	Slovenia
			Viro	Bulgaria
			Tsekki	Portugali
			Iso-Britannia	Irlanti
				Slovakia

Seuraavat maakuvaukset pohjautuvat suurelta osin Olli Oosin selvitykseen: ”Työpolitiikan palvelurakenteiden kansainvälinen vertailuarviointi (Työ- ja elinkeinoministeriön julkaisu, työ ja yrittäjyys 42/2014)”.

Alankomaat

Alankomaissa työvoimapolitiikan toimeenpano on jaettu kahdelle eri taholle. Valtakunnallinen työvoimapalveluja järjestävä taho vakuutetuille työttömille työnhakijoille on Uitvoeringsinstituut Werknemersverzekeringen (UWV) eli työttömien vakuutuskassa. UWV toimii sosiaali- ja työministeriön alla ja se vastaa työttömyysturvan jakamisesta, työnvälityspalveluista, työttömyystilastojen keräämisestä ja työvoimapolitiikan toteuttamisesta. Käytännön tasolla palvelutarjonta on keskitetty 30 alueelliseen työkeskukseen (Werkpleinen). Kunnat vastaavat toimeentulotuen toimeenpanosta ja toimeentulotuen saajien työvoimapalveluiden järjestämisestä.

Alankomaissa on ollut käytössä toimintamalli, jossa työvoimapalvelut hankittiin pääsääntöisesti yksityisiltä toimijoilta. Toimintamallin alkuvaiheessa kunnille ja UWV:lle asetettiin budjetti, jota ne saattoivat käyttää ainoastaan palveluiden ostamiseen. Mahdollinen ylijäävä raha tuli palauttaa valtiolle. Vapaa hinnan asettelu johti hintakilpailuun, mikä osaltaan vähensi laadun painoarvoa palveluissa. Käytössä ollut maksurakenne johti myös siihen, että palveluntarjoajat keskittyivät helposti työllistettäviin työttömiin saadakseen korvauksen palvelun tuottamisesta. Myös tarjouskilpailujen kustannukset ja palvelun tuottajien valvonta olivat järjestelmän kannalta haasteelliset. Vuonna 2012 säästöohjelman yhteydessä työttömien ostopalvelut poistuivat lähes kokonaan. Nykyisin ostopalvelut keskittyvät lähinnä niihin asiakkaisiin, joiden arvioidaan epätodennäköisimmin työllistyvän avoimille työmarkkinoille.

Alankomaissa on noin 400 kuntaa, joista useat ovat suhteellisen pieniä. Suuremmat kunnat ovat pystyneet hyödyntämään vapauksiaan kehittämään uusia, innovatiivisia ratkaisuja ja palveluita, mutta pienemmät kunnat eivät ole resurssien puutteen takia tähän pystyneet. Kuntien välinen yhteistyö sekä kuntien ja välinen yhteistyö UWV:n kesken ei ole ollut kovin aktiivista. (Mosley, H. (2012). ”Accountability in Decentralised Employment Service Regimes”, OECD Local Economic and Employment Development (LEED) Working Papers.)

Maassa on panostettu voimakkaasti työnhakija-asiakkaiden sähköiseen palveluun 2010-luvulla. Pääperiaatteena on tarjota palvelut sähköisenä aina, kun se on mahdollista. Henkilökohtaista palvelukanavaa käytetään vain kolmen kuukauden työttömyyden jälkeen tai kun se on välttämätöntä. Asiakaskäyttäytymistä seurataan verkkopalveluista kertyvän datan avulla, mitä hyödynnetään muun muassa palveluiden kehittämisessä ja työnhakijoiden aktiivisuuden seurannassa. Palvelussa työnantajat voivat hakea työntekijöiden ansioluetteloita, työnhakijoille voidaan ehdottaa työpaikkoja ja työnhakua tuetaan erilaisilla videoilla ja vuorovaikutteisilla ohjelmilla. Tavoitteena on, että kaikista asiakkaista ja työvoimahallinnon interaktioista 90 prosenttia tapahtuu verkossa.

Iso-Britannia

Isossa-Britanniassa julkisen työnvälityksen valtakunnallinen toimija on työ- ja eläkeasioiden toimisto Department for Work and Pension (DWP), jonka alla toimii paikallisten toimistojen verkosto. Verkoston budjetista puolet kohdistuu tukien rahoittamiseen ja puolet aktiivitoimiin. Rahoituksen verkosto saa DWP:n kautta verovaroista. Arviolta 60 prosenttia kaikista työvoimapalveluista tarjotaan julkiselta sektorilta ja noin 40 prosenttia yksityisen ja kolmannen sektorin toimesta.

Vaikka Skotlannilla, Walesilla ja Pohjois-Irlannilla on omat paikallishallituksensa, vain Pohjois-Irlannilla on oma työvoimaviranomaisensa ja jonkin verran itsemääräämisoikeutta työvoimapalvelujen järjestämisessä.

Isossa-Britanniassa käytössä olevan Work Programmen palveluntarjoajat DWP valitsee kilpailutuksen perusteella. Palveluun ohjataan asiakkaita, joiden työttömyys on kestänyt 6–12 kuukautta. Palveluntarjoajalle maksetaan palvelun alkaessa alkumaksu ja työllistymistulokseen liittyvä maksu, mikäli henkilö on pysynyt työssä palvelun jälkeen tietyn aikavälin. Työssäoloon liittyviä maksuja voidaan maksaa useita kertoja työssäolon pitkeydessä. Palveluntarjoajilla on vapaus päättää palveluiden sisällöstä. Jokaisella työssäkäyntialueella on vähintään kaksi palveluntarjoajaa ja jokaisella työssäkäyntialueella siirretään vuosittain 5 prosenttia markkinaosuudesta parhaiten menestyneelle toimijalle. Kaikkien palveluntuottajien tulee täyttää vähimmäislaatuvaatimukset.

Yksityisen palveluntuotannon vahvuuksina on nähty mm. kyky tuottaa pitkäaikaistyöttömille hyviä ja tuloksekkaita palveluita, ulkoistamisen ongelmien vähäisyys tiukan kontrollin ja ammattimaisen sopimusvalvonnan johdosta sekä tulosorientoituneisuuden lisääntyminen työvoimapalveluissa. Ohjelman heikkouksina on nähty mm. järjestelmän kehittämisen hitaus, maksujärjestelmien väärinkäytökset, sopimuksiin liittyvät suuret hallinnolliset kulut palveluntarjoajilla ja valtion hallinnossa sekä erikoistuneiden ja pienten toimijoiden taloudelliset haasteet, kun niille ei ole ohjattu riittävästi asiakkaita. Lisäksi OECD:n arvioinnissa (2014) on suositeltu rahoitustasojen nostamista vaikeimmin työllistyvien asiakkaiden palveluiden varmistamiseksi, markkinajärjestelmän kehittämistä kilpailun lisäämiseksi, kannustimien lisäämistä paremman profiloinnin kehittämiseksi sekä suorituskyvyn mittaamisen kehittämistä.

Saksa Lähde Euroopan komission raportti: ”Benchlearning Initiative External Assessment Germany 2016”

Julkisista työvoimapalveluista kansallisella tasolla Saksassa vastaa Bundesagentur für Arbeit (BA), joka on toiminnaltaan itsenäinen ja asettuu työ- ja sosiaaliasioiden ministeriön alaisuuteen. BA:n keskeisiä tehtäviä

ovat muun muassa työnvälityspalveluiden tarjoaminen, vaikeasti työllistyvien henkilöiden tukeminen sekä työttömyysetuuksien ja sosiaaliturvan jakaminen. BA:n alla toimii 10 alueellista johtokuntaa, joiden alla toimii noin 160 alueellista työvoimatoimistoa, joilla on yhteensä noin 600 sivukonttoria. Saksassa on 16 osavaltiota ja kukin johtokunta vastaa 1–3 osavaltion alueesta.

Saksassa työvoimaviranomainen vastaa työttömyysetuuksien maksamisesta. Saksassa työttömyysetuuksia maksetaan vakuutukseen (UB1) ja verotukseen (UB2) perustuvina etuisuuksina. UB2-asiakkaiden tulee rekisteröityä johonkin työkeskukseen (jobcenter), joita oli keväällä 2016 Saksassa 408. Edellä mainituista keskuksista 105 oli yksin kuntien vastuulla ja 303 kohdalla vastuu on jaettu kunnan tai maakunnan ja paikallisen työvoimatoimiston kesken. Työkeskukset vastaavat myös asiakkaidensa työvoimapalveluista alueellaan.

Työkeskusten toimialue noudattaa pääsääntöisesti maakunnan tai kunnan aluetta. Alueellisen työvoimatoimiston toimialueeseen voi kuulua puolestaan useita maakuntia tai kuntia. BA vastaa strategisista linjoista ja johtokuntien valvonnasta, johtokunnat alueellisen työmarkkinapolitiikan toimeenpanosta sekä yhteydenpidosta osavaltion hallitukseen työllisyyteen liittyvissä poliittisissa kysymyksissä. Alueellinen työvoimatoimisto vastaa paikallisesta tehtävien ja palveluiden toimeenpanosta. Alueellinen työvoimatoimisto voi olla mukana useassa yhteistyössä maakunnan tai kunnan kanssa ylläpidetyssä työkeskuksessa. Edellä mainitussa yhteistyössä toteutetuissa keskuksissa osapuolet ovat yhdenvertaisesti edustettuina keskuksen hallinnossa.

Saksan työvoimahallinto on sekoitus keskusohjausta ja paikallista autonomiaa. Keskusjohtoisesti määritetään budjetti, operatiiviset rakenteet ja menettelyt sekä suoritusmittarit. Paikalliset työvoimatoimistot päättävät melko itsenäisesti aktiivitoimien budjetoinnista ja strategiasta. Viime vuosina paikallinen autonomia on lisääntynyt.

Käytössä olevat palvelut määritellään valtakunnallisesti. Paikalliset toimistot voivat vapaasti valita käyttämänsä palvelut tapauskohtaisesti. Toimistoilla on myös mahdollisuus käynnistää määräaikaista pilotteja, joskin ne täytyy hyväksyttävä keskuksessa. Operationaaliset rakenteet ja asiakasprosessi on määritelty valtakunnallisesti. (Weishaupt, J.T. (2014). ”Central Steering and Local Autonomy in Public Employment Services”. Analytical Paper, European Commission.)

Tanska

Tanskassa pääasiallinen vastuu työvoimapalveluista on kunnilla, joita hallinnoivat vaaleilla valitut poliitikot. Ennen vuotta 2007 työttömyysvakuutukseen oikeutettujen asiakkaiden työvoimapalveluista vastasi kansallisen tason toimija ja vakuutuksen ulkopuolisista henkilöistä kunnat. Nykyisin kaikki kansalaisten ja yritysten työvoimapalvelut toteutetaan kuntatasolla. Kansallisella tasolla hallitus asettaa työvoimapolitiittisia tavoitteita, minkä lisäksi kunnat voivat itsenäisesti asettaa omia pienempiä tavoitteita.

Julkiset työvoimapalvelut ovat tärkeässä roolissa Tanskan joustoturvamallissa. Kuntien hallinnoimilla paikallisilla työvoimatoimistoilla on melko vapaat kädet palveluiden ja operationaalisten prosessien suunnittelussa kansallisella tasolla asetettujen reunaehtoien puitteissa. Tanskassa paikallisen tason autonomia on OECD-maiden kärkitasoa.

Työvoimapolitiikan kansallisen tason toimijat Tanskassa ovat työministeriö ja ministeriön tehtävien toteuttamisesta vastaava työmarkkinaviranomainen Arbejdsmarkedsstyrelsen (AMS). Tanskassa on neljä työmarkkina-alueita, jotka vastaavat paikallisten työvoimatoimistojen valvonnasta. Toimistoja on noin 90. Toimistoilla on käytössä verkkopohjainen työkalu, jolla ne voivat vertailla suoriutumistaan muihin samankaltaisessa toimintaympäristössä toimiviin toimistoihin. Hajautetulla hallintojärjestelmällä on tavoiteltu yhteistyötä työvoimapolitiittisten toimintojen ja kunnan muiden vastuutehtävien välillä sekä työvoimahallinnon läheisempää yhteistyötä paikallisten yritysten ja koulutuksenjärjestäjien kanssa.

Asiakkaiden näkökulmasta työvoimapalveluiden siirto yksin kunnille on yksinkertaistanut vastuunjakoja. Kasvavan työttömyyden myötä kunnilla on kuitenkin ollut taloudellisia haasteita palveluiden tuottamisessa ja räjällisiä resursseja on usein kohdistettu koulutukseen ja terveydenhuoltoon työvoimapalveluiden sijasta. Haasteellisena on myös nähty paikallisten toimistojen suuri määrä ja pieni koko sekä kansallisen poliittisen suunnitellun etäännyminen käytännön työvoimapolitiikasta.

Ruotsi

Ennen vuotta 2008 Ruotsissa työvoimahallinto oli kansallisen työmarkkinahallituksen ja tämän ohjaamien läänien työvoimahallitusten sekä paikallisten työvoimatoimistojen vastuulla. Nykyisin työvoimapolitiikasta kansallisella tasolla vastaa Ruotsin julkinen työvoimapalveluviranomainen Arbetsförmedlingen (AF). Työministeriön vastuulla on työmarkkinapolitiikan ja AF:n budjetin tekeminen. Työministeriö ja valtiovarainministeriö asettavat vuosittain tavoitteet, joiden puitteissa AF voi suunnitella ja toimeenpanna palveluitaan.

Ruotsissa kunnat harjoittavat kuitenkin vielä myös omaa aktiivista työvoimapolitiikkaansa. Kunnat vastaavat viimesijaisen toimeentulotuen maksamisesta ja heidän palvelunsa kohdistuvat pääsääntöisesti nuoriin, toimeentulotukea saaviin ja pitkäaikaistyöttömiin.

AF:n tärkeimmät tehtävät ovat työnhakijoiden ja työnantajien välittäminen yhteen, työvoimapolitiikan operaatioista vastaaminen sekä vastaaminen työttömyysvakuutuksen piiriin kuuluvien asiakkaiden työttömyysetuuksista. Työnvälityksen lisäksi päätavoitteena on keskittyä vaikeimmin työllistyviin työnhakijaryhmiin sekä vaikuttaa pitkän aikavälin kokonaistyöllisyyden kasvuun (Euroopan komission raportti: ”Benchlearning Initiative External Assessment Sweden 2016”). Paikallisia työvoimatoimistoja on noin 320. Nämä on jaettu 11 markkina-alueelle, joista 10 on alueellisia ja yksi kansallinen. Hallitus asettaa AF:lle toiminnalliset tavoitteet vuoden lopussa annettavalla määrärahakirjeellä. AF asettaa tämän jälkeen sisäiset tavoitteet jokaiselle organisaatiotasolle.

Norja

Norjassa valtion järjestämisvastuulle kuuluvien julkisten työvoimapalvelujen ja sosiaalivakuutukseen kuuluvien etuuksien hallinnointi organisoitiin uudelleen vuonna 2006. Paikallistasolla valtio ja kunta tekevät yhteistyötä hyvinvointipalvelujen tarjoamisessa. Palvelujen tarjoaminen on organisoitu NAV-toimistoille (Arbeids- og velferdsforvaltningen), joita on yhteensä 456. Suurimmissa kunnissa on useampia toimistoja.

Valtio tarjoaa NAVEissa työvoima- ja sosiaalivakuutuspalveluja ja kunta sosiaalipalveluja. Valtion toiminta perustuu lainsäädäntöön ja kuntien mukana olo työministeriön ja Norjan kuntia edustavan liiton valtakunnalliseen sopimukseen. Sopimuksessa mainitaan ne sosiaalipalvelut, jotka tulee olla jokaisessa NAVissa (niin sanotut minimipalvelut). Noin 75 prosentissa NAVEja on tarjolla muitakin palveluja kuin niin sanottuja minimipalveluja.

NAV:n toiminta perustuu valtion ja kuntien tasavertaiseen yhteistyöhön, minkä seurauksena asiakkaat saavat julkiset hyvinvointipalvelut samasta paikasta. NAV kiinnittää erityistä huomiota niihin, joilla on alentunut työkyky ja tästä johtuvia vaikeuksia päästä työmarkkinoille. Erityisinä kohderyhminä ovat nuoret, OECD-maiden ulkopuolelta tulleet maahanmuuttajat ja yli kuusi kuukautta työttömänä olleet.

6 Lausuntopalaute

8 Voimaantulo

Laki ehdotetaan tulemaan voimaan X päivänä x kuuta 2020. Laki olisi voimassa vuoden 2022 loppuun.

9 Toimeenpano ja seuranta

Kokeilulla seurattaisiin järjestämistä koskevan toimivallan vaikutusta työttömyyden julkiselle taloudelle aiheuttamien kokonaiskustannusten kehitykseen.

Seuranta kohdistuisi myös työvoimapalvelujen käytön monipuolisuuteen.

Kokeilun vaikuttavuuden arviointi toteutetaan valtioneuvoston kanslian koordinoimalla valtioneuvoston yhteisenä TEAS-hankkeena. Valtioneuvoston kanslian koordinoimalla valtioneuvoston yhteisellä selvitys- ja tutkimustoiminnalla (VN TEAS) tuotetaan tietoa päätöksenteon, tiedolla johtamisen ja toimintakäytäntöjen tueksi. Tutkimushankkeessa arvioitaisiin kuntien toimintamallien soveltuvuutta ja hyödynnettävyyttä. Tutkimuksella selvitettäisiin, mitkä kuntien toimenpiteet tai palvelut ovat vähentäneet tai voivat vähentää kokonais-

kustannuksia ja millaisia kustannusten seurannan ja seurantaindikaattoreiden kehittämistarpeita kokeilun aikana esiintyy. Työ –ja elinkeinoministeriö on laatinut arvioinnin toteuttamiseksi suunnitelman tutkimustee- moineen ja keskeisimpine tutkimuskysymyksineen sekä ehdottanut menetelmiä. Arviointi kattaisi kaikki ko- keilualueet. Arvioinnin toteuttamista koskeva kilpailutus on tarkoitus käynnistää keväällä 2020.

Työ- ja elinkeinoministeriö seuraisi lisäksi kuukausittain kokeilun vaikuttavuutta Työllisyyskatsaus- tyyppi- den raportin avulla. Seurantamittareina käytettäisiin samoja mittareita, joilla seurataan työ- ja elinkeinotoimis- tojen tuloksellisuutta (Työnvälitystilasto).

Seurattavat mittarit:

1. Työllisyys- ja työttömyysasteen kehitys kunnissa (Tilastokeskus/TEM)
2. Työmarkkinatukimaksujen ja muiden työttömyyden kustannusten kehitys kunnissa (KELA)
3. Työnhakijoiden aktivointiaste (TEM/Työnvälitystilasto)
4. Erilaisten työvoimapalveluiden aloitukset (TEM/Työnvälitystilasto)
5. Virta yli 3kk, 6kk, 12 kk työttömyyteen asiakasryhmittäin (TEM/Työnvälitystilasto)
6. Jatkuvien työttömyysjaksojen keskimääräinen kesto (TEM/Työnvälitystilasto)
7. Rakennetyöttömien määrän kehitys (TEM/Työnvälitystilasto)
8. Työllistymiseen/opiskelun aloittamiseen (tulokseen) päättäneiden työnhakujien määrä (TEM/Työnvä- litystilasto)
9. Työtarjousten ja esittelyiden volyymit ja tuloksellisuus (TEM/Työnvälitystilasto)
10. Kohderyhmän työkyvyn tai työmarkkinavalmiuksien kehitys (Esim. Kykyviisari, Kompassi)
11. Kohderyhmän asiakastyytyväisyys (Erilliskysely työnhakijoille)
12. Henkilöstön hyvinvointi (VM-Baro)

10 Suhde muihin esityksiin

Esityksen riippuvuus muista esityksistä

Huomioon seuraavat vasta valmisteilla olevat hallituksen esitykset **[täydennetään myöhemmin]**

- 1) HE yksilöllisen työnhaun tuen malliksi (hallitusohjelma, budjettiriihen kirjaukset)
- 2) HE työ- ja elinkeinotoimiston työttömyysturvatehtävien siirto maksajille; vuoden 2021 alusta osa TE- toimistojen työttömyysturvatehtävistä siirtyisi Kansaneläkelaitokselle ja työttömyyskassoille
- 3) HE laeiksi julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettuun lakiin työllistymistä edistävästä monia- laisesta yhteispalvelusta annettuun lakiin tehtävistä muutoksista, jotka johtuvat Euroopan unionin ylei- sestä tietosuoja-asetuksesta

Suhde talousarvioesitykseen

Esitys liittyy esitykseen valtion vuoden 2020 ensimmäiseksi lisätalousarvioksi ja on tarkoitettu käsiteltäväksi sen yhteydessä.

11 Suhde perustuslakiin ja säätämisjärjestys **[täydennetään myöhemmin]**

Edellä esitetyn perusteella annetaan eduskunnan hyväksyttäväksi seuraava lakiehdotus:

Laki julkisten työvoima- ja yrityspalveluiden järjestämiskokeilusta eräissä kunnissa

1 § Lain tarkoitus. Pykälässä säädettäisiin tämän lain tarkoituksesta. Lakia sovellettaisiin kokeiluun, jonka aikana kunnat järjestävät eräitä julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetussa laissa ([916/2012](#)) tarkoitettuja palveluja työ- ja elinkeinotoimiston sijasta.

2 § Määritelmät. Pykälässä määriteltäisiin eräät tässä laissa tarkoitetut käsitteet.

Tässä laissa *työttömällä* tarkoitettaisiin julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 1 luvun 3 §:ssä määriteltyä henkilöä, joka ei ole työ- tai virkasuhteessa eikä työttömyysturvalain 2 luvussa tarkoitetulla tavalla työllisty päätoimisesti yritystoiminnassa tai omassa työssään yhdenjaksoisesti yli kahta viikkoa ja joka ei ole työttömyysturvalain 2 luvussa tarkoitettu päätoiminen opiskelija; työttömänä pidetään myös työsuhteessa olevaa, joka on kokonaan lomautettu tai jonka säännöllinen viikoittainen työskentelyaika on alle 4 tuntia.

Työnhakijalla tarkoitetaan henkilöasiakasta, jonka työnhaku on voimassa julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 2 luvun 1 ja 2 §:ssä säädetyllä tavalla. Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 2 luvun 1 §:n mukaan henkilöasiakkaan työnhaku käynnistyy sinä päivänä, kun hän pyytää sitä sähköisesti siihen tarkoitettussa verkkopalvelussa tai henkilökohtaisesti työ- ja elinkeinotoimistossa ja hänet rekisteröidään työnhakijaksi työ- ja elinkeinotoimiston asiakastietojärjestelmään. Työ- ja elinkeinoviranomainen voi hyväksyä muullakin tavoin esitetyn pyynnön. Työnhaku lakkaa siten kuin työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 2 luvun 1 §:n 2 momentissa säädetään.

Ulkomaalaisen työnhakun alkamisesta ja päättymisestä säädetään julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 2 luvun 2 §:ssä. Sen mukaan 2 § ulkomaan kansalaiset rekisteröidään 1 §:ssä säädetyllä tavalla työnhakijoiksi, jos Suomea ja sitä valtiota, jonka kansalainen ulkomaalainen on, sitoo työvoiman vapaata liikkuvuutta koskevien kansainvälisten sopimusten perusteella oikeus saapua Suomeen hakemaan työtä ja tehdä ansiotyötä ilman työ- ja elinkeinotoimiston työvoimapolitiittista harkintaa. Työvoiman vapaata liikkuvuutta koskevat sopimukset ovat sopimus Euroopan talousalueesta (OJ No L1 3.1.1994) ja Suomen liittymissopimus Euroopan unioniin (SopS 102—103/94), Euroopan yhteisön ja sen jäsenvaltioiden sekä Sveitsin valaliiton välillä tehty sopimus henkilöiden vapaasta liikkuvuudesta (SopS 37—38/2002) sekä sopimus Pohjoismaiden yhteisistä työmarkkinoista (SopS 40/83). EU- ja ETA-maiden kansalaiset sekä heidän perheenjäsenensä, vaikka nämä eivät olisi EU-/ETA-maan kansalaisia, rekisteröitäisiin työnhakijoiksi, mikäli he pyytäisivät työnhakunsa käynnistämistä ehdotetussa 1 §:ssä tarkoitetulla tavalla.

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 2 luvun 2 §:n 2 momentissa säädetään muun kuin EU- tai ETA-maan kansalaisen tai tämän perheenjäsenen rekisteröimiselle työnhakijaksi. Muut kuin EU- tai ETA-maan kansalaiset ja heidän perheenjäsenensä rekisteröidään työnhakijoiksi, jos heidän oleskelulupansa mahdollistaa ansiotyön, eikä oleskelulupaan liity työnantajaa koskevia rajoituksia. Työnantajaa koskevat rajoitukset tulee erottaa ammattialaa koskevista rajoituksista, jota eivät estä työnhakijaksi rekisteröitymistä.

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 2 luvun 2 §:n 3 momentin nojalla ulkomaalaisen työnhakijan työnhaku lakkaa, jos hän ei enää täytä momenteissa 1 ja 2 säädettyä edellytyksiä ulkomaalaisen työnhakijaksi rekisteröinnille.

Vieraskielisellä henkilöllä tarkoitetaan peruspalvelujen valtionosuudesta annetun lain (2009/1704) 4 § 1 momentin 8 mukaista henkilöä, joka on ilmoittanut väestötietojärjestelmästä ja Väestörekisterikeskuksen varmennepalveluista annetun lain (661/2009) 3 §:ssä tarkoitettuun väestötietojärjestelmään äidinkielekseen muun kielen kuin suomen, ruotsin tai saamen kielen.

Maahanmuuttajalla tarkoitetaan kotoutumisen edistämisestä annetun lain (1386/2010) 3 §:n mukaan Suomeen muuttanutta henkilöä, joka oleskelee maassa muuta kuin matkailua tai siihen verrattavaa lyhytaikaista oleskelua varten myönnetyllä luvalla tai jonka oleskeluoikeus on rekisteröity taikka jolle on myönnetty oleskelukortti.

Maahanmuuttajalla ei tarkoiteta esimerkiksi kansainvälistä suojelua hakevaa eikä maassa viisumilla tai viisumivapaasti oleskelevaa henkilöä. Maahanmuuttajalla ei myöskään tarkoiteta ensimmäistä oleskelulupaa tai ensimmäistä oleskeluoikeuden rekisteröintiä hakevaa henkilöä ennen oleskeluluvan tai rekisteröinnin myöntämistä. Maahanmuuttajalla ei tarkoiteta tässä laissa myöskään Suomen kansalaista, vaikka hänen äidinkieltensä olisi joku muu kuin suomi, ruotsi tai saame. Tässä laissa tarkoitettu maahanmuuttaja voi olla parhaillaan kotoutumislaisissa säädettyjen alkuvaiheen palveluiden piirissä tai hänen kotoutumisaikansa voidaan katsoa päättyneen kotoutumislaisissa säädettyllä tavalla. Useat tässä laissa tarkoitettut maahanmuuttajat ovat edelleen myös vieraskielisiä.

Työllistymistä edistävillä palveluilla tarkoitetaan työttömyysturvalain (1290/2002) 1 luvun 5 §:n 1 momentin 15 kohdan mukaisesti julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetussa laissa tarkoitettua työnhakuvalmennusta, uravalmennusta, työvoimakoulutusta ja työttömyysetuudella tuettua työnhakijan omaehtoista opiskelua, julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 4 luvun 5 §:n 1 momentin 1 ja 2 kohdassa tarkoitettua kokeilua (työkokeilua), ammatillisesta koulutuksesta annetussa laissa tarkoitettua työvoimakoulutusta, kotoutumisen edistämisestä annetun lain 22–24 §:ssä tarkoitettua omaehtoista opiskelua ja kuntouttavasta työtoiminnasta annetussa laissa tarkoitettua kuntouttavaa työtoimintaa.

Työllistymistä edistävillä palveluilla tarkoitetaan työttömyysturvalain (1290/2002) 1 luvun 5 §:n 1 momentin 15 kohdan mukaisesti julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetussa laissa tarkoitettua työnhakuvalmennusta, uravalmennusta, työvoimakoulutusta ja työttömyysetuudella tuettua työnhakijan omaehtoista opiskelua, julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 4 luvun 5 §:n 1 momentin 1 (työ- ja koulutuskokeilu) ja 2 kohdassa (työkokeilu) tarkoitettua kokeilua, ammatillisesta koulutuksesta annetussa laissa tarkoitettua työvoimakoulutusta, kotoutumisen edistämisestä annetun lain 22–24 §:ssä tarkoitettua omaehtoista opiskelua ja kuntouttavasta työtoiminnasta annetussa laissa tarkoitettua kuntouttavaa työtoimintaa. Työllistymistä edistävien palvelujen ajalta maksetaan peruspäivärahaan ja työmarkkinatukeen korotusosaa ja ansiopäivärahaan korotettua ansio-osaa yhteensä enintään 200 päivältä, jos palvelusta on sovittu työllistymissuunnitelmassa tai työllistymissuunnitelmaa korvaavassa suunnitelmassa. Muiden palvelujen kuin työttömyysetuudella tuetun omaehtoisen opiskelun ajalta maksetaan kulukorvausta, jonka myöntää ansiopäivärahaa hakevalle työnhakijalle työttömyyskassa ja peruspäivärahaa tai työmarkkinatukea hakevalle työnhakijalle Kansaneläkelaitos.

Kokeilualueella tarkoitetaan tässä laissa aluetta, jonka kunta yksin tai yhdessä muiden kuntien kanssa muodostamaa ja joka järjestää tämän lain 1 §:ssä tarkoitettulla tavalla alueellaan tämän lain x §:ssä tarkoitettuja palveluja valtion työ- ja elinkeinotoimistojen sijasta.

3 § Kokeilualueet. Lain §:n mukaan kokeilualueita olisivat Etelä-Pohjanmaan ELY-keskuksen alueelta Seinäjoen ja Ilmajoen kokeilualue; Etelä-Savon ELY-keskuksen alueelta Mikkelin, Juvan, Hirvensalmen, Mäntyharjun, Kangasniemen ja Puumalan kokeilualue sekä Savonlinnan kokeilualue; Hämeen ELY-keskuksen alueelta Hämeenlinnan, Hattulan ja Janakkalan kokeilualue sekä Lahden, Hollolan, Asikkalan, Kärkölän ja Orimattilan kokeilualue; Kainuun ELY-keskuksen alueelta Hyrynsalmen, Kajaanin, Kuhmon, Sotkamon, Suomusalmen, Paltamon ja Ristijärvien kokeilualue; Keski-Suomen ELY-keskuksen alueelta Jyväskylän, Laukaan, Muuramen ja Äänekosken kokeilualue; La-

pin ELY-keskuksen alueelta Rovaniemen, Tornion, Kemijärven ja Sodankylän kokeilualue; Pirkanmaan ELY-keskuksen alueelta maakunnan kaikkien 22 kunnan yhteisen hakemuksen mukainen kokeilualue; Pohjanmaan ELY-keskuksen alueelta Kokkolan kokeilualue; Pohjois-Karjalan ELY-keskuksen alueelta Joensuun, Outokummun, Liperin, Polvijärven ja Kontiolahden kokeilualue; Pohjois-Pohjanmaan ELY-keskuksen alueelta Oulun, Hailuodon, Iin, Kempeleen, Limingan, Lumijoen, Tyrnävän ja Muhoksen kokeilualue sekä Raahen, Pyhäjoen ja Siikajoen kokeilualue; Pohjois-Savon ELY-keskuksen alueelta Kuopion, Iisalmen, Lapinlahden, Siilinjärven, Sonkajärven ja Vieremän kokeilualue; Satakunnan ELY-keskuksen alueelta Porin ja Kokemäen kokeilualue; Uudenmaan ELY-keskuksen alueelta Espoon ja Helsingin kokeilualueet sekä Vantaan ja Keravan kokeilualue sekä Varsinais-Suomen ELY-keskuksen alueelta Salon ja Marttilan kokeilualue sekä Turun, Laitilan, Paimion, Sauvon ja Uudenkaupungin kokeilualue.

Näiltä alueilta tulleet hakemukset täyttäisivät ennakkoon ilmoitetut ehdot. Esitetyt hankesuunnitelmat ovat riittävän monipuolisia, konkreettisia ja toteuttamiskelpoisia. Lisäksi monet kunnat ilmoittivat panostavansa merkittäviä lisäresursseja kokeiluun. Pirkanmaan kuntien hakemuksen osalta vahvuutena on myös aiemman kokeilun tulosten hyödyntäminen ja toimintamallin laajentaminen osana kuntien yhteistä palvelualustaa. Yhden hakijaryhmän osalta etuna on lisäksi se, että kokeilulla on kytkentä olemassa oleviin ESR-hankkeisiin.

Vahvistettavaksi ei esitetäsi kymmenen yksittäisen hakijakunnan tai usean kunnan muodostamaa hakijaryhmää, koska nämä eivät täytä ennakkoon ilmoitettuja ehtoja. Näiltä ELY-alueilta esitetään vahvistettavaksi muiden kuntien tai kuntaryhmien hakemuksia. Hakemusten asiakasmäärä ja potentiaaliset työllisyysvaikutukset jäävät niissä useimmiten vähäiseksi. Lisäksi hankekuvaukset ovat taasoltaan yleisiä ja niistä puuttuu konkreettinen toimenpidesuunnitelma.

Hakijoista Etelä-Pohjanmaan toinen hakijaryhmä (Alavus, Kauhajoki, Kurikka, Kauhava, Teuva, Isojoki ja Karijoki) jäisi edellä mainittujen puutteiden vuoksi vahvistamatta myös siksi, että henkilöstövaikutusten hallittavuus olisi alueella hankalaa, kun niistä vain yhden kunnan alueella sijaitsee TE-toimiston toimipaikka. Kuusamon, Pudasjärven ja Puolangan ryhmän osalta kokeilun toteuttamista hankaloittaisi muiden syiden lisäksi se, että kokeilu kohdistuisi kahdelle ELY-alueelle, jolloin resursien kohdentaminen ja vastuukysymykset jäävät epäselviksi.

Yksittäisten kuntien hakemuksista ehtoja eivät täytä, Heinolan, Kirkkonummen ja Porvoon hakemukset. Kuntaryhmistä ehtoja eivät täytä Keuruun, Jämsän ja Saarijärven hakijaryhmä eikä Lieksan, Kiiteen, Ilomantsin, Juuan, Tohmajärven, Heinäveden ja Rääkkylän hakijaryhmä. Lisäksi ehtoja eivät täytä Hyvinkään, Järvenpään, Mäntsälän, Nurmijärven, Pornaisten ja Tuusulan hakijaryhmä, Karkkulan ja Vihdin hakijaryhmä eikä Raaseporin ja Hangon hakijaryhmä.

4 § Kokeilun asiakkaat. Pykälässä säädettäisiin kokeilun asiakasryhmästä. Pykälän mukaan kokeilun asiakkaita ovat työttömät työnhakijat ja työllistymistä edistävissä palveluissa olevat työnhakijat, jotka hakevat palvelua oman kotikuntansa kokeilualueella ja joilla ei ole oikeutta työttömyysturvalain 5 luvun 2 §:n 1 momentissa tai 5 §:n 1 momentissa tarkoitettuun palkansaajan tai 6 §:n 1 momentissa tarkoitettuun yrittäjän ansiopäivärahaan.

Pykälän 1 momentissa säädettyyn asiakasryhmään kuulumiseksi asiakkaan tulisi täyttää kolme edellytystä. Asiakkaan tulee olla ensinnäkin olla työtön työnhakija tai hänen tulee olla työllistymissä edistävissä palveluissa. Toiseksi hänen tulee hakea palvelua jollakin 2 §:ssä säädetyistä kunnan tai kuntaryhmän muodostamista kokeilualueista. Kolmanneksi asiakkaan tulee olla sellainen, jolla ei ole oikeutta ansiopäivärahaan. Ansiopäivärahaa saavat henkilöt eivät kuulu momentissa tarkoitettuun kohderyhmään.

Pykälän 2 momentissa tarkoitettuun kohderyhmään kuuluisivat työttömät työnhakijat ja työllistymistä edistävien palvelujen osalta kokeilualueilla palvelua hakevat alle 30-vuotiaat ja maahanmuuttajat sekä vieraskieliset henkilöt riippumatta siitä, saavatko he ansiosidonnaista päivärahaa, peruspäivärahaa tai työmarkkinatukea.

5 § Kokeilualueen palvelujen järjestäminen ja saatavuus. Pykälän 1 momentissa säädettäisiin kokeilualueen kunnan järjestämisvelvollisuudesta. Julkisten palvelujen järjestämisvastuulla tarkoitetaan yleensä palveluiden rahoittamista ja niiden tuottamisen tai hankkimisen koordinoitua. Kokeilussa kunnat eivät kuitenkaan rahoita järjestämisvastuulleen siirtyviä valtion työvoimapalveluja eivätkä ne tee hankintoja, kuten työvoimakoulutuksen hankintoja. Kunnat saavat työnjohtonsa alaisiksi kokeilun piiriin kuuluvia palveluista vastaavan osuuden valtion henkilöstöstä valtion vastatessa edelleen toiminnan kustannuksista.

Järjestämisvastuu ei tarkoita, että kunnan tulisi itse järjestää kaikki kokeilun piiriin kuuluvat palvelut. Kokeilualue voisi myös hyödyntää valtion kilpailuttamia palveluntuottajia. Kokeilualue ei siten julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 1 luvun 5 §:stä poiketen hankkisi tässä laissa tarkoitettuja palveluja palvelujen tuottajilta. Toimivaltainen työ- ja elinkeinotoimisto tai elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus ja työ- ja elinkeinohallinnon asiakaspalvelukeskus hankkivat kokeilualueiden asiakasmäärän suhteellista osuutta ja asiakastarpeita vastaavat palvelut valtion talousarviossa palvelujen hankkimista varten osoitettujen määrärahojen puitteissa. Mikäli jo kilpailutettujen hankintasopimusten ehdot muuttuvat esimerkiksi palvelujen volyymin, uusien käyttäjien tai asiakkaiden määrän taikka muiden ehtojen osalta olennaisesti, on palvelut kilpailutettava uudelleen hankintalain säännösten mukaisesti. Kokeilualueiden palvelutarpeista keskustellaan alueen yhteistyöelimestä ennen hankintojen toteuttamista.

Kuntien järjestämisvastuu koskee tässä kokeilussa palvelujen koordinoitua ja palvelujen tuottamista. Kokeilualueet vastaavat asiakkaille kunnallisten palvelujen ja kokeilun piiriin kuuluvien palvelujen koordinaatiosta, sujuvasta asiakasprosessista ja palveluverkon toimivuudesta.

Järjestämisvastuussa oleva kunta vastaisi järjestettävien palvelujen ja muiden toimenpiteiden osalta kokeilualueen palvelujen yhdenvertaisesta saatavuudesta; palvelujen tarpeen, määrän ja laadun määrittämisestä; kokeilualueen oman tuotannon palveluista ja viime kädessä myös puilta palvelun tuottajilta ostetuista palveluista; niiden tuottamisen valvonnasta ja viranomaiselle kuuluvan toimivallan käyttämisestä. Kokeilualue vastaisi asiakkailleen palveluverkosta (toimipisteistä, aukioloajoista) ja päättäisi siitä, mitkä palvelut se tuottaisi itse ja missä palveluissa se hyödyntäisi valtion kilpailuttamia palveluntuottajia. Kokeilualue valvoisi sekä oman palvelutuotantonsa että ostopalveluina tuotettujen palvelujen laatua.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin järjestämisvastuun siirtämisestä. Kokeilualueen kunta ei voi siirtää järjestämisvastuutaan toiselle kunnalle, mutta alueen kunnat voivat sopia palvelujen tuottamisesta yhteistyössä siten, kuin kuntalain (410/2015) 8 luvussa säädetään. Tehtävien hoitamisesta on näissä tilanteissa laadittava kirjallinen sopimus. Kuntien julkisoikeudellisen yhteistoiminnan muotoja ovat yhteinen toimielin, yhteinen virka, sopimus viranomaistehtävän hoitamisesta ja kuntayhtymä. Lain 51 §:n mukaan yksi kunta voi hoitaa tehtävää yhden tai useamman kunnan puolesta siten, että kunnilla on yhteinen toimielin, joka vastaa tehtävän hoitamisesta. Tehtävää hoitavaa kuntaa kutsutaan vastuukunnaksi. Kunnat voivat myös sopia, että muut kunnat valitsevat osan yhteisen toimielimen jäsenistä.

Kokeilualueen kunnilla on velvollisuus järjestää riittävästi kaikkia kokeilun piiriin kuuluvia palveluja koko alueella työmarkkinoiden toimivuuden ja osaavan työvoiman saatavuuden turvaamiseksi sekä

maahanmuuttajien kotoutumisen edistämiseksi. Kokeilun alueen sisällä voidaan sopia palvelujen järjestämisestä yhteistyössä. Kaikkien kokeilun alueen kuntaryhmään kuuluvien ei tarvitse tuottaa kaikkia kokeilun piiriin kuuluvia palveluja itse. Kaikkia kokeilun kohteena olevia palveluja tulee kuitenkin olla kaikkien asiakasryhmien tarpeiden mukaisesti riittävästi saatavilla kokeilun alueella. Asiakastarpeisiin voidaan vastata myös sähköisin keinoin, erilaisin toimipistejärjestelyin ja aukioloajoin sekä järjestämällä liikkuvia palveluja. Asiakastarpeisiin vastaamisessa voidaan vastata myös hyödyntämällä työ- ja elinkeinohallinnon valtakunnallisia sähköisiä palveluja sekä työ- ja elinkeinohallinnon valtakunnallista asiakaspalvelukeskusta.

6 § Kokeilun alueella järjestettävät julkiset työvoima- ja yrityspalvelut. Pykälän 1 momentissa säädetäisiin kokeilun piiriin kuuluvista julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetussa laissa tarkoitettuja tehtäviä, joiden hoitaminen on luonteeltaan palvelun tuottamista, eivätkä sisällä julkisen vallan käyttöä.

Kokeilun alue hoitaisi julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 3 luvussa tarkoitettuja palveluja työntekijöille. Kokeilun alue edistäisi työvoiman kysynnän ja tarjonnan kohtaantoa välittämällä tietojen avoimista työpaikoista työntekijöille sekä arvioimalla työpaikan sopivuuden työnhakijalle ottaen huomioon työnhakijan ammatillisen osaamisen, työhistorian, koulutuksen ja työkyvyn. Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 3 luvun 3 §:ssä tarkoitettu työpaikkailmoituksen vastaanottamisesta kieltäytymistä ja ilmoituksen poistamista koskeva julkisen vallan tehtävä kuuluisi kokeilun alueellakin työ- ja elinkeinotoimistolle.

Kokeilun alue järjestäisi henkilöasiakkaalle julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 4 luvun 1 ja 3 §:ssä tarkoitettuja palveluita. Mainitun lain 1 §:n mukaan työ- ja elinkeinotoimisto, työ- ja elinkeinohallinnon asiakaspalvelukeskus ja elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus välittävät tietoa ja antavat neuvontaa: 1) avoimista työpaikoista ja työnhausta; 2) työvoiman saatavuudesta ja hankinnasta; 3) koulutusmahdollisuuksista ja muista osaamisen kehittämismahdollisuuksista; 4) työmarkkinoista, aloista ja ammateista; 5) yritystoiminnan käynnistämisestä ja kehittämismahdollisuuksista; sekä 6) muutosturvan toteuttamiseksi tarjolla olevista palveluista, tuista ja korvauksista. Kokeilun alue järjestäisi julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 4 § luvun 3 §:ssä tarkoitettua ammatinvalinta- ja uraohjausta henkilöasiakkaan tukemiseksi ammatinvalinnassa, ammatillisessa kehittämisessä, työelämään sijoittumisessa ja elinikäisessä oppimisessa.

Toiminnallisesti työnvälitys sisältää sekä henkilöasiakkaan työnvälityksen että työnantajalähtöisen työnvälityksen. Henkilöasiakkaan työnvälitys sisältää työtarjousten teon henkilöasiakkaalle, työtarjouksiin liittyvän jälkiseurannan ja avoimiin työpaikkoihin liittyvän neuvonnan. Tämä kuuluisi kokeilukuntien tehtäviin. Työnantajalähtöinen työnvälitys sisältää puolestaan ehdokashaun avoimeen työpaikkaan (mm. yritysten rekrytointitarpeiden kartoitus, ehdokkaiden haku ja kontaktointi, esittelyt työnantajalle sekä työpaikkojen täyttymisen seuranta). Työnantajalähtöisessä työnvälityksessä ja ehdokashaussa on tavoitteena paras ja sopivin ehdokas työnantajalle, jolloin toimitaan usein kuntarajoja laajemmin. Tavoitteena on edistää liikkuvuutta ja kohtaantoa yli aluerajojen. Tämä tehtävä jäisi TE-toimistolle.

Pykälän 1 momentin 2 kohdan mukaan ohjausta asiantuntija-arviointeihin, työnhaku-, ura- ja työhönvalmennukseen, työkokeiluun ja työvoimakoulutukseen siten kuin niistä säädetään julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 4 luvun 2, 4 ja 5 §:ssä sekä 5 luvussa. Mainitun lain 4 luvun 2 §:ssä tarkoitettuja arvioinnit koskevat henkilöasiakkaan osaamista, ammattitaitoa, soveltuvuutta työ-, yritystoiminta- ja koulutusvaihtoehtojen selvittämiseksi. Näihin arviointeihin kuuluvat myös

kotoutumisen edistämisestä annetun lain 9 §:ssä tarkoitetut alkukartoitukset, joissa arvioidaan alustavasti maahanmuuttajan työllistymis-, opiskelu- ja muut kotoutumisvalmiudet sekä kielikoulutuksen ja muiden kotoutumista edistävien toimenpiteiden ja palvelujen tarpeet. Vastuualue voi tuottaa näitä palveluja itse tai hyödyntää valtion kilpailuttamia palveluntuottajia.

Pykälän 1 momentin 2 kohdan mukaisiin palveluihin kuuluvat julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 4 luvun 4 §:ssä säädetty palvelut henkilöasiakkaalle ovat työnhakuvalmennusta, uravalmennusta (ammatinvalinta- ja uravaihtoehtojen selkiyttämisessä, ammatilliseen koulutukseen hakeutumisessa ja työelämävalmiuksien kehittämisessä) ja työhönvalmennusta (valmennusta työhön sijoittumisessa ja työpaikalla suoritettavassa koulutuksessa). Mainitun lain 4 luvun 5 §:ssä tarkoitetut palvelut koskevat työnhakijan ohjaamista koulutus- tai työkokeiluun. Mainitun lain 5 luvussa säädetään työvoimakoulutuksesta, johon ohjaaminen kuuluisi kokeilualueen tehtäviin. Kokeilualue ei kuitenkaan vastaisi julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 5 luvun 3 §:n 3 momentissa tarkoitetusta opiskelijoiden valitsemista koulutukseen ja 5 §:ssä tarkoitetusta koulutuksen keskeyttämisestä ja keskeyttämisperusteiden ilmoittamisesta työ- ja elinkeinotoimistolle. Pykälän 1 momentin 3 kohdan mukaan kotoutumisen edistämisestä annetun lain mukaisille maahanmuuttajille olisi tarjottava myös sanotun lain 2 luvussa tarkoitettuja palveluja.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin kokeilualueen toimivallasta erilaisia etuuksia koskevissa asioissa. Kokeilualueen kunta tekisi momentissa säädettyjä hallintopäätöksiä ja käyttäisi siten julkista valtaa. Kokeilualue myöntäisi momentin 1 kohdan mukaan julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetussa laissa tarkoitetun palkkatuen työnantajalle siten kuin siitä säädetään työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 7 luvussa. Palkkatuki on mainitun lain 7 luvun 1 §:n mukaan Palkkatuki on työttömän työnhakijan työllistymisen edistämiseksi tarkoitettu tuki, joka työnantajalle palkkauskustannuksiin ja jonka tarkoituksena on parantaa työttömän työnhakijan ammatillista osaamista ja edistää työllistymistä avoimille työmarkkinoille. Kokeilualue ei voisi kuitenkaan myöntää palkkatukea itselleen eli samaan kokeilualueeseen kuuluvalla kunnalla. Tässä tapauksessa kunnalla tarkoitetaan alueen kuntaa, kuntalain mukaista vastuukuntaa tai muuta kunnan tai kuntien yhteisessä määräysvallassa olevaa yhteisöä, kuten näiden omistamaan sidosyksikköä. Momentin 1 kohdan mukaan palkkatukea kokeilualueen kunnalle voi kokeiluun myöntää vain työ- ja elinkeinotoimisto.

Toiseksi kokeilualueen kunta tekisi julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 8 luvussa tarkoitetut päätökset starttirahan myöntämisestä työnhakijalle. Kolmanneksi kokeilualueen kunta myöntäisi työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 10 luvussa tarkoitetut palveluihin ja asiantuntija-arviointeihin liittyvät harkinnanvaraiset etuudet, joita ovat matka- ja yöpymiskustannusten korvaus sekä työolosuhteiden järjestämistuki.

Pykälän 3 momentin 1 kohdan mukaan kokeilualueen kunta päättäisi työnhakijan omaehtoisen opiskelun työttömyysetuudella tukemisen edellytysten täyttymisestä siten kuin siitä säädetään julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 6 luvussa. Momentin 2 kohdan mukaan kunta päättäisi maahanmuuttajan omaehtoisen opiskelun työttömyysetuudella tapahtuvan tukemisen edellytyksistä siten kuin siitä säädetään kotoutumisen edistämisestä annetun lain 22 - 24 §:ssä. Kokeilualueen kunta antaisi kummankin kohdan nojalla omaehtoisen opiskelun tukemisesta Kansaneläkelaitosta ja työttömyyskassaa sitovan työvoimapoliittisen lausunnon, mistä syystä lausuntotehtäviä on pidettävä julkisen vallan tehtävänä.

Momentin 1 kohdassa tarkoitetun omaehtoisen tukemisen edellytykset täyttyvät julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 6 luvun 2 §:n mukaan, jos 1) 25 vuotta täyttäneellä työnhakijalla on koulutustarve ja omaehtoisen opiskelun tukeminen työvoimapoliittisesti tarkoituksenmukaisin keino

parantaa työnhakijan ammattitaitoa ja mahdollisuuksia saada työtä tai säilyttää työpaikkansa; 2) parantaako opiskelu olennaisesti työnhakijan mahdollisuuksia työllistyä avoimille työmarkkinoille; 3) onko opiskelusta sovittu työllistymissuunnitelmassa tai sitä korvaavassa suunnitelmassa sekä muiden mainitun lain 6 luvussa säädettyjen edellytysten täyttymistä. Momentin 2 kohdassa tarkoitettujen kotoutumisen edistämiseksi annetun lain 22 - 24 §:ssä säädetty edellytykset maahanmuuttajan omaehtoisen opiskelun tukemiseksi työttömyysetuudella täyttyvät, jos kunta arvioi maahanmuuttajalla olevan koulutustarpeen lisäksi 1) omaehtoinen opiskelu tukee maahanmuuttajan kotoutumista ja työllistymistä; 2) opiskelusta on sovittu kotoutumissuunnitelmassa; ja 3) muut kotoutumisen edistämiseksi annetun lain 2 luvussa säädetty edellytykset täyttyvät.

Omaehtoisten opintojen muodostama kokonaisuus voidaan tukea pääsääntöisesti enintään 24 kuukauden ajan. Tukiakaa ei voida pidentää, mutta työnhakija voi ilmoittaa kokeilun alueen kunnalle keskeyttävänsä opiskelemisen työttömyysetuudella tuettuna. Tukemisen enimmäisaika ei kulu keskeytysaikana, jos keskeyttämiselle on kokeilun alueen kunnan hyväksymä pätevä syy. Pätevänä syynä voidaan pitää esimerkiksi työhön menemistä, sairautta, perhevapaata ja muita vastaavia tilanteita. Kyse on lähtökohtaisesti pitkäkestoisista, esimerkiksi useita kuukausia tai vähintään useita viikkoja kestävästä tilanteista. Henkilö voi opiskella keskeytyksen aikana haluamassaan laajuudessa, mutta työttömyysetuuteen hänellä ei yleensä ole oikeutta opintojen päätoimisuuden vuoksi. Kokeilun alueen kunta antaa työttömyysetuuden maksajalle tukemisen keskeytyksestä sitovan työvoimapoliittisen lausunnon. Työ- ja elinkeinotoimisto antaa tarvittaessa työttömyysetuuden maksajalle opintojen päätoimisuudesta sitovan työvoimapoliittisen lausunnon.

Työnhakijan omaehtoisen opiskelun tukeminen edellyttää sitä, että työnhakija etenee opinnoissaan. Kokeilun alueen kunnan tulee seurata työnhakijan opintojen etenemistä työllistymissuunnitelmassa tai sitä korvaavassa suunnitelmassa tarkoitettulla tavalla. Oikeus työttömyysetuuteen lakkaa, jos työnhakija ei etene opinnoissaan riittävästi tai laiminlyö ilmoittaa kokeilun alueen kunnalle opintojen etenemisestä työllistymissuunnitelmassa tai sitä korvaavassa suunnitelmassa sovitulla tavalla. Opiskelun tukeminen voi lakata myös työnhakijan poissaolojen takia. Kokeilun alueen kunta kuulee työnhakijaa ja antaa työttömyysetuuden maksajalle asiaa koskevan sitovan työvoimapoliittisen lausunnon.

Pykälän 4 momentin mukaan koulutuspalvelujen tuottajan olisi annettava opiskelijalle todistus opiskelijaksi hyväksymisestä, opintojen aikaisista lomajaksoista ja opintojen etenemisestä. Koulutuspalvelujen tuottajan olisi myös viipymättä ilmoitettava kokeilun alueelle opintojen päättymisestä ja julkisista työvoima- ja yrityspalveluista annetun lain 7 §:n 3 momentissa tarkoitetuista seikoista. Tämän velvollisuuden täyttämiseksi kokeilun alueen tulee toimittaa koulutuspalvelujen tuottajille niiden opiskelijoiden nimet ja henkilötunnukset, joiden opintoja tuetaan tässä luvussa säädettyllä tavalla.

7 § Asiakkaan siirtäminen kokeilun alueelle. Pykälässä säädetäisiin kokeilun alueen asiakkuuden alkamisesta. Työ- ja elinkeinotoimisto ilmoittaisi 4 §:ssä tarkoitettulle työttömälle työnhakijalle tai työllistymistä edistävällä palvelulla olevalle hänen siirtämisestään kokeilun alueen asiakkaaksi. Asiakkaalla ei olisi mahdollisuutta jäädä työ- ja elinkeinotoimiston asiakkaaksi tai siirtyä muun kokeilun alueen asiakkaaksi.

Pykälän 2 momentissa säädetäisiin työ- ja elinkeinotoimiston velvoitteesta ilmoittaa kokeilun piiriin kuuluvat asiakkaat kokeilun alueelle.

8 § Asiakkuuden päättymisen ja uudelleen käynnistämisen. Pykälässä säädetäisiin kokeilun alueen asiakkuuden päättymisestä ja asiakkuuden uudelleen käynnistämisestä kokeilun alueella.

Pykälän 1 momentissa säädetään kokeilun alueen asiakkuuden päättymisestä. Momentin mukaan kokeilun alueen asiakkaaksi ohjatun työnhakijan asiakkuuden päättymiseen sovelletaan, mitä julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 2 luvun 1 §:n 2 momentissa ja 2 §:ssä säädetään työnhaun voimassaolon lakkaamisesta. Sen mukaan työnhaun voimassaolo lakkaisi, jos työnhakija ilmoittaa, ettei hän enää halua pitää työnhakuaan voimassa; ei asioi työ- ja elinkeinoviranomaisen tai kokeilun alueen kanssa viranomaisen antamassa määräajassa ja edellyttämällä tavalla; ei esitä työ- ja elinkeinoviranomaiselle tai kokeilun alueelle niiden antamassa määräajassa julkisen työvoimapalvelun tarjoamisen kannalta tarpeellisia selvityksiä ammatillisesta osaamisestaan, työhistoriastaan, koulutuksestaan ja työkyvystään; ei ilmoita työ- ja elinkeinoviranomaiselle tai kokeilun alueelle työllistymissuunnitelmassa tai sitä korvaavassa suunnitelmassa sovitussa määräajassa ja sovitulla tavalla, miten hän on toteuttanut suunnitelmaa; taikka ei osallistu työkyvyn tutkimuksiin ja arviointeihin, jotka ovat välttämättömiä hänen palvelutarpeensa selvittämiseksi. Kokeilun alue sekä työ- ja elinkeinoviranomainen (työ- ja elinkeinotoimisto, työ- ja elinkeinohallinnon asiakaspalvelukeskus) voisi hyväksyä muullakin tavoin esitetyn pyynnön.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin työnhaun käynnistämistä uudelleen kokeilun aikana. Työnhaun uudelleen käynnistyminen tapahtuu samoin kuin työnhaun käynnistyminen edellä 1 momentissa säädetyllä tavalla. Jos kokeilun alueen asiakkuus on päätynyt ja henkilö kokeilun kestäessä käynnistää työnhakunsa uudelleen siten kuin julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 2 luvun 1 §:ssä säädetään, asiakkuus jatkuu kokeilun alueella, vaikka tämän lain 3 §:n 1 momentissa säädetyt asiakkuuden edellytykset eivät täytyisi. Säännöksellä on tarkoitus estää kokeilun alueella ja kokeilun aikana asiakkaiden tarpeetonta siirtymistä kokeilun alueen ja valtion työllisyyspalvelujen välillä.

Kokeilun alueen asiakkaana ollut henkilö voi käynnistää työnhaun uudelleen myös pyytämällä sitä kokeilun alueelta.

9 § Vastuu palvelutarpeen arvioinnista ja suunnitelmista. Pykälän 1 momentissa säädettäisiin usean viranomaisen yhdessä hoitamista tehtävistä ja viranomaistehtävistä, joissa työ- ja elinkeinotoimisto on jaetussa vastuussa kunnan kanssa. Säännös olisi luonteeltaan informatiivinen ja se selventäisi toimijoiden välistä työnjakoa. Kokeilun alueella työ- ja elinkeinotoimisto ei osallistuisi enää palvelutarpeen arviointiin eikä suunnitteluun yhdessä muiden viranomaisten kanssa kokeilun alueen asiakkaille, koska työ- ja elinkeinotoimiston osallistuminen olisi kokeilua koskevan toimivallan jaon vuoksi käynyt tarpeettomaksi.

Kokeilun alueella työ- ja elinkeinotoimisto ei 1 momentin 1 kohdan mukaan osallistuisi työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 2 luvun 4–8 §:ssä säädetyin työnhakijan palvelutarpeen arviointiin ja työllistymissuunnitelman laadintaan. Työ- ja elinkeinotoimistoa ei siten koskisi, mitä on säädetty työnhakijan informoimisesta, työnhakijan haastattelun järjestämisestä, haastattelun sisällöstä, työllistymissuunnitelman laatimisesta, sisällöstä ja toteutumisesta (lain 2 luvun 3, 8 ja 9 §:t). Kokeilun alueella nämä tehtävät hoitaisi kokeilun alue.

Momentin 2 kohdassa säädettäisiin siitä, ettei työ- ja elinkeinotoimisto osallistuisi siihen, mitä työllistymistä edistävistä monialaisesta yhteispalvelusta annetun lain 2 §:n 2 momentissa sekä 3, 4 ja 6 §:ssä säädetään monialaisesta työllistymissuunnitelmasta. Mainitun lain 2 §:n 2 momentin mukaan työ- ja elinkeinotoimisto, kunta tai Kansaneläkelaitos arvioi, onko työttömällä monialaisen yhteispalvelun tarve. Työ- ja elinkeinotoimisto ei osallistuisi kokeilun alueella monialaisesta yhteispalvelusta annetun lain 3 §:ssä tarkoitettuun monialaisessa yhteispalvelussa olevan työttömän palvelutarpeen

arviointiin; 4 §:ssä tarkoitettuun monialaisen työllistymissuunnitelman laatimiseen, seurantaan ja tarkistamiseen eikä 6 §:ssä tarkoitettuun monialaisen yhteispalvelun päättämiseen. Näistä tehtävistä vastaisivat kokeilualue tai Kansaneläkelaitos.

Pykälän 1 momentin 3 kohdan mukaan työ- ja elinkeinotoimisto ei kokeilualueella hoitaisi kotoutumisen edistämisestä annetun lain (1386/2010) 10 §:ssä ja 13 §:n 1 momentissa tarkoitettuja tehtäviä maahanmuuttajien osalta. Kotoutumisen edistämisestä annetun lain 10 §:ssä säädetään maahanmuuttajan alkukartoituksen käynnistämistä koskevasta jaetusta vastuusta työ- ja elinkeinotoimiston ja kunnan välillä. Alkukartoituksella tarkoitetaan kotoutumisen edistämisestä annetun lain 9 §:n mukaan alustavaa arviointia maahanmuuttajan työllistymis-, opiskelu- ja muut kotoutumisvalmiuksista sekä kielikoulutuksen ja muiden kotoutumista edistävien toimenpiteiden ja palvelujen tarpeista. Työ – ja elinkeinotoimisto ei kokeilualueella käynnistäisi maahanmuuttajien palvelutarpeen alkukartoitusta eikä muiden viranomaispalvelujen tarvetta eikä kotoutumissuunnitelman laatimisen tarvetta. Työ- ja elinkeinotoimisto ei myöskään osallistuisi kotoutumissuunnitelman laatimisen siten kuin kotoutumisen edistämisestä annetun lain 13 §:n 1 momentissa säädetään.

Pykälän 1 momentin 4 kohdan mukaan työ- ja elinkeinotoimisto ei myöskään osallistu kuntouttavasta työtoiminnasta annetun lain mukaisen aktivointisuunnitelman laatimiseen, jos kokeilualueen asiakas on sanotun lain 3 §:ssä tarkoitettujen ehtojen mukainen asiakas.

10 § Suunnitelmien rinnastaminen. Pykälässä säädettäisiin julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetussa laissa tarkoitettua työllistymissuunnitelman, työllistymistä edistävästä monialaisesta yhteispalvelusta annetussa laissa tarkoitettua monialaisen työllistymissuunnitelman, kuntouttavasta työtoiminnasta annetussa laissa tarkoitettua aktivointisuunnitelman tai kotoutumisen edistämisestä annetussa laissa tarkoitettua työttömälle työnhakijalle laadittua kotoutumissuunnitelman rinnastamisesta kokeilualueen ja sen asiakkaan laatimaan suunnitelmaan. Jos muussa laissa tai sen nojalla annetuissa säännöksissä viitataan edellä mainituissa laissa tarkoitettuihin suunnitelmiin, sovelletaan sitä kokeilualueen ja sen asiakkaan laatimaan suunnitelmaan.

11 § Kuntoutus-, koulutus- ja työntekomahdollisuuden järjestäminen. Pykälässä säädetään kokeilualueen velvoitteista ikääntyvien pitkäaikaistyöttömyyden hoitamisessa. Pykälän 1 momentin mukaan työttömälle asiakkaalle, jonka oikeus palkansaajan työttömyyspäivärahaan päättyy enimmäisajan johdosta hänen täytettyään 57 vuotta, mutta ennen kuin hän täyttää 60 vuotta, tulee turvata mahdollisuus työllistymistä edistävään kuntoutukseen tai työvoimakoulutukseen. Säännös vastaisi julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 11 luvun 1 §:n 1 momenttia.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin siitä, että työ- ja elinkeinotoimiston sijasta kokeilualue vastaisi työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 11 luvun 1 §:n 2 momentissa säädetyn velvoitteen täyttämistä. Kokeilualueen tulisi työ- ja elinkeinotoimiston sijasta tarjota 60 vuotta täyttäneelle työttömälle asiakkaalleen mahdollisuus työttömyysturvalaissa tarkoitettuun työllistymistä edistävään palveluun tai palkkatuettuun työhön muun työnantajan kuin kunnan palveluksessa ennen kuin hänen oikeutensa palkansaajan työttömyyspäivärahaan päättyy enimmäisajan takia.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin kokeilualueen kunnan velvoitteesta järjestää työntekomahdollisuus kuuden kuukauden ajaksi siten kuin julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 11 luvun 1 ja 2 §:ssä säädetään sellaiselle edellä 1 ja 2 momentissa tarkoitettulle työttömälle asiakkaalle, joka ei työllisty avoimille työmarkkinoille ja jolle ei voida tarjota soveltuvaa työttömyysturvalaissa tarkoitettua työllistymistä edistävää palvelua, kuntoutusta tai palkkatuettua työtä muun kuin kokeilualueen kunnan palveluksessa.

12 § Työ- ja elinkeinotoimiston asiakastietojärjestelmän käyttövelvoite. Pykälän 1 momentissa säädetäisiin kokeilun alueen velvollisuudesta käyttää tässä laissa tarkoitettujen tehtävien järjestämisessä ja tuottamisessa työ- ja elinkeinotoimiston asiakastietojärjestelmää, josta säädetään tällä hetkellä työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 13 luvun 1 §:ssä. Työ- ja elinkeinotoimiston nykyisin käytämä tietojärjestelmän arvioidaan korvattavan vuoden 2020 loppuun mennessä uudella asiakastietojärjestelmällä. Käyttövelvoite koskee työ- ja elinkeinotoimistojen kulloinkin käyttämiä asiakastietojärjestelmiä.

Pykälän 2 momentissa säädetäisiin käyttöoikeuden myöntämisestä kokeilun alueen virkamiehelle. Käyttöoikeuden myöntäisi elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten sekä työ- ja elinkeinotoimistojen kehittämis- ja hallintokeskus (KEHA-keskus). Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksista annetun valtioneuvoston asetuksen (1373/2018) 29 §:n mukaan KEHA-keskus hoitaa työ- ja elinkeinotoimistojen tietohallintopalveluja. Se hoitaa tietohallintopalvelujen osana työ- ja elinkeinotoimistojen asiakastietojärjestelmän käyttöoikeuksien hallintaa. KEHA-keskus myöntää käyttöoikeudet työ- ja elinkeinotoimistojen virkamiehille ja myöntäisi käyttöoikeudet myös kokeilun alueiden virkamiehille.

Pykälän 3 momentissa säädetäisiin käyttöoikeuden saaneen virkamiehen oikeudesta käyttää asiakastietojärjestelmässä kokeilun alueen asiakkaiden tietoja. Käyttöoikeuden saaneella virkamiehellä olisi salassapitosäännösten estämättä oikeus hakea ja käyttää asiakastietojärjestelmään talletettuja kokeilun alueen tietoja, jos se olisi tarpeen tässä laissa tarkoitettujen tehtävien hoitamiseksi. Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettuun lakiin on parhaillaan valmisteilla tietosuojaa koskeva uudistus, jota koskeva HE annettaneen alkuvuodesta 2020.

Virkamieheen sovelletaan myös, mitä muualla on säädetty tietojen salassapidosta.

13 § Tietojen ilmoittaminen, tiedonsaanti, palvelun epääminen ja muutoksenhaku. Pykälän 1 momentissa säädetäisiin kokeilun alueen velvollisuudesta ilmoittaa työ- ja elinkeinotoimistolle tarpeelliset tiedot työttömyysturvalain 1 luvun 4 §:n 3 momentissa työvoimapoliittisen lausunnon laatimista varten.

Työ- ja elinkeinotoimisto ratkaisee työttömyysturvalain 2 luvussa säädettyjen etuuden saamisen työvoimapoliittisten edellytysten täyttymisen ja antaa tarvittaessa työvoimapoliittisen lausunnon muun muassa siitä, onko henkilö työtön työnhakija sekä yritystoiminnassa ja omassa työssä työllistymisen ja opiskelun vaikutuksesta oikeuteen saada työttömyysetuutta. Lisäksi työ- ja elinkeinotoimisto antaa työvoimapoliittisen lausunnon ammatillisia valmiuksia antavaa koulutusta vailla olevan nuoren oikeudesta työttömyysetuuteen ja koulutukseen hakemisvelvollisuuden korvaamisesta muilla toimilla. Työ- ja elinkeinotoimisto arvioi työttömyysturvalain 2 a luvun nojalla työnhakijan menettelyä ja työttömyysetuuden mahdollista menettämistä määräajaksi tai toistaiseksi, kun kyse on työstä eroamisesta ja erottamisesta, työstä kieltäytymisestä sekä työllistymissuunnitelmaan ja työllistymistä edistäviin palveluihin liittyvistä laiminlyönneistä. Työ- ja elinkeinotoimisto antaa työvoimapoliittisen lausunnon työvoimapoliittisesti moitittavasta menettelystä.

Edellä mainittuihin työttömyysetuuden saamisen edellytyksiin liittyvistä seikoista kokeilun alueen kunta toimittaa tietoja työ- ja elinkeinotoimistolle. Kokeilun alueen kunta pyytää työnhakijalta tarvittaessa selvityksen asiasta ja toimittaa selvityksen työ- ja elinkeinotoimistolle. Tiedot toimitetaan asiakastietojärjestelmän avulla. Työ- ja elinkeinotoimisto tutkii työnhakijan oikeuden työttömyysetuu-

teen ja antaa tarvittaessa työvoimapolitiittisen lausunnon. Kokeilualueen kunta ilmoittaa asian selvittämistä työttömyysetuuden maksajalle, joka harkitsee, tuleeko etuuden maksaminen keskeyttää käsittelyn ajaksi liikamaksun välttämiseksi.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin kokeilualueen tiedonsaantioikeudesta, julkisen työvoima- ja yrityspalvelun epäamisestä sekä muutoksenhausta.

Kokeilualueeseen sovellettaisiin, mitä julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 12 luvun 6 §:n 1, 2 ja 4 momenteissa säädetään työ- ja elinkeinotoimiston tiedonsaantioikeudesta. Mainittujen lainkohtien nojalla myös kokeilualueella olisi oikeus saada salassapitosäännösten ja muiden tiedon saantia koskevien rajoitusten estämättä maksutta julkisen työvoima- ja yrityspalvelun toimeenpanossa välttämättömät tiedot muulta valtion viranomaiselta, kunnan viranomaiselta, Kansaneläkelaitokselta, työttömyyskassalta, Eläketurvakeskukselta, Työttömyysvakuutusrahastolta, julkisten työvoima- ja yrityspalvelujen palveluntuottajalta sekä työkokeilun järjestäjältä.

Lisäksi kokeilualueella julkisten työvoima- ja yrityspalvelujen tuottajalla olisi oikeus saada salassapitosäännösten ja muiden tiedon saantia koskevien rajoitusten estämättä maksutta kokeilualueelta samoin kuin työ- ja elinkeinotoimistolta, työ- ja elinkeinohallinnon asiakaspalvelukeskukselta ja elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukselta henkilöasiakasta koskevat tiedot, jotka ovat välttämättömiä palvelun järjestämiseksi.

Pykälän 2 momentin 1 kohdassa tarkoitetut tiedot voitaisiin luovuttaa konekielisessä muodossa tai teknisen käyttöyhteyden avulla.

Momentin 2 kohdan mukaan kokeilualueeseen sovellettaisiin, mitä julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 12 luvun 7 §:n 1 momentin 1, 2 ja 4 kohdassa sekä 2 momentissa säädetään julkisen työvoima- ja yrityspalvelun epäamisestä. Kokeilualue voisi samoin kuin työ- ja elinkeinotoimisto julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 12 luvun 7 §:n 1 momentin nojalla kieltäytyä 1) tarjoamasta työnantaja-asiakkaalle työnvälityspalveluja; 2) ohjaamasta henkilöasiakasta työkokeiluun; 3) hankkimasta työvoimakoulutusta yhteishankintakoulutuksena; 4) myöntämästä palkkatukea tai starttirahaa; tai 5) tarjoamasta yritystoiminnan kehittämisspalveluja. Kieltäytymisen perusteista säädetään julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetussa laissa 3 luvun 3 §:n 1 momentissa. Perusteet ovat seuraavat: On ilmeistä tai työnantajan aiemman menettelyn perusteella taikka muutoin on perusteltua syytä epäillä, että: 1) työnantaja rikkoo laissa säädettyä syrjintäkieltoa; 2) työnantaja hakee työntekijää työtehtäviin, jotka ovat lain vastaisia tai joihin haetun henkilön työhön ottaminen on kiellettyä; 3) työnantaja olennaisesti laiminlyö työsopimuslain 2 luvussa tai merityösopimuslain 2 ja 3 luvuissa säädettyjä velvollisuuksiaan tai velvollisuuttaan suorittaa veroja tai lakisääteisiä maksuja; 4) työpaikalla on ilmeinen väkivallan uhka tai siellä esiintyy työntekijän terveydelle haittaa tai vaaraa aiheuttavaa häirintää taikka muuta epäasiallista kohtelua; tai 5) avoimen työpaikan täyttymistä ei tehtävän luonteen tai muun vastaavan syyn vuoksi ole tarkoituksenmukaista tukea työnvälityksellä.

Pykälän 2 momentin 3 kohdassa säädettäisiin julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 14 luvun soveltamisesta kokeilualueeseen. Kokeilualueen samoin kuin työ- ja elinkeinotoimiston julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain nojalla tekemään päätökseen saisi vaatia oikaisua siten kuin hallintolain (434/2003) 7 a luvussa säädetään. Oikaisuvaatimukseen annettuun päätökseen saisi hakea muutosta valittamalla hallinto-oikeuteen siten kuin oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annetussa laissa (808/2019) säädetään. Hallinto-oikeuden päätökseen saisi hakea muutosta valittamalla vain, jos korkein hallinto-oikeus myöntäisi valitusluvan.

Päätökseen ei saisi vaatia oikaisua eikä siitä saisi valittaa, jos: 1) työvoimakoulutuksen opiskelijavalintaa koskeva päätös perustuu 5 luvun 3 §:n 1 momentissa säädettyihin edellytyksiin; opiskelijavalintaa koskevaan päätökseen, joka on perustunut henkilön soveltavuuteen, saa kuitenkin vaatia oikaisua tai siitä saa valittaa, jos kyse on muusta kuin 5 luvun 7 §:ssä tarkoitettusta koulutuksesta; 2) palkkatuki on evätty sillä perusteella, että 7 luvun 2 §:n 1 tai 2 momentissa säädetyt edellytykset eivät täyty; palkkatukea koskevaan päätökseen ei saa vaatia oikaisua eikä siitä saa valittaa myöskään siltä osin kuin päätös koskee palkkatuen määrää tai kestoja; 3) päätöksellä on evätty korvaus matka- ja yöpymiskustannuksista sillä perusteella, että 10 luvun 1 §:n 2 momentissa säädetty edellytys ei täyty. Muut julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 14 luvun 1 §:n 3 momentissa tarkoitettut valituskelvottomat päätökset eivät kuuluisi kokeilualan toimivaltaan. Kokeilualan tässä laissa tarkoitettuihin päätöksiin ei sovellettaisi kuntalain (410/2015) 16 luvun säännöksiä oikaisuvaatimuksesta ja kunnallisvalituksesta.

Kokeilualan samoin kuin työ- ja elinkeinotoimiston ratkaisuun olla tarjoamatta asiakkaalle asiantuntija-arvioiteja, ammatinvalinta- ja uraohjausta, valmennusta tai kokeilua taikka olla tukematta työnhakijan omaehtoista opiskelua tai hyväksymättä ilmoitusta tuetun opiskelun keskeyttämisestä ei saisi vaatia oikaisua eikä siitä saa valittaa.

Kokeilualan samoin kuin työ- ja elinkeinotoimiston päätös voidaan panna täytäntöön siitä tehdystä oikaisuvaatimuksesta tai valituksesta huolimatta, jollei oikaisuvaatimusta käsittelevä viranomainen tai valitusviranomainen toisin määrää.

Pykälän 3 momentin mukaan kokeilualan ja muun palvelun tuottajan on ilmoitettava työ- ja elinkeinotoimistolle asiakastietojärjestelmässä sellaisesta työnhakijan menettelystä, joka voi julkisista työvoimapalveluista annetun lain 2 luvun 1,13, tai 14 §:ssä taikka 2 a luvussa säädetyllä tavalla vaikuttaa hakijan oikeuteen saada työttömyysetuutta.

Pykälän 4 momentin mukaan kokeilualan on ilmoitettava työttömyysetuuden maksajalle työnhakijan osallistumisesta työllistymistä edistävään palveluun. Kokeilualan kunnan ilmoitus annetaan sellaisesta työllistymistä edistävien palveluiden ajalta maksettavasta etuudesta, josta säädetään työttömyysturvalain 10 luvun 2 §:n 2 momentissa (työnhakijana olo, työllistyminen kokoaikatyössä yli kahden viikon ajan) ja 5 §:n 1 ja 3 momentissa (työvoimakoulutusta koskevat erityissäännökset). Ilmoituksesta on käytävä ilmi tieto työllistymistä edistävän palvelun sisällyttämisestä työnhakijan kanssa laadittuun työllistymissuunnitelmaan tai sitä korvaavaan suunnitelmaan. Työllistymistä edistävään palveluun osallistumista koskeva ilmoitus annetaan Kansaneläkelaitoksen tai työttömyyskassan pyynnöstä ja sitä on näiden pyynnöstä täydennettävä viipymättä. Jos työnhakija on ilmoittanut työvoimaviranomaiselle tai palveluntuottajalle hakevansa työttömyysetuutta, ilmoitus voidaan antaa ilman erillistä pyyntöä. Ilmoitus annetaan työnhakijalle tiedoksi.

Tarkempia säännöksiä ilmoituksen antamisesta ja ilmoitukseen sisällytettävistä tiedoista voidaan antaa työ- ja elinkeinoministeriön asetuksella.

14 § Kokeilualan vastuu tiedoista. Pykälässä säädetäisiin asiakastietojärjestelmään tallennettavien tietojen oikeellisuuden ja luotettavuuden kohdistuvasta vaatimuksesta. Asiakastietojärjestelmän käyttöoikeuden saanut henkilö vastaa järjestelmään tallentamiensa tietojen oikeellisuudesta ja luotettavuudesta. Tietojen tallettamiseen, poistamiseen, arkistointiin ja luovuttamiseen sovelletaan, mitä julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 13 luvussa säädetään.

Kokeilualueella olisi vahingonkorvauslain 3 luvun 2 §:ssä tarkoitettu velvollisuus korvata asiakkaalle julkista valtaa käytettäessä virheen tai laiminlyönnin johdosta aiheutuneen vahingon. Vahingonkorvauslain 3 luvun 1 §:n mukaan kokeilualue tai kunta ovat mahdollisen kokeilualueen kuntien yhteistyötä koskevan sopimuksen vastuunjaon mukaisesti työnantajana velvollinen korvaamaan vahingon, jonka työntekijä virheellään tai laiminlyönnillään työssä aiheuttaa, myös tilanteessa, jossa julkista valtaa ei ole käytetty.

15 § Tukien ja korvausten myöntäminen, maksaminen ja takaisinperintä. Kokeilualueen myöntämiin tukiin ja korvauksiin sovelletaan, mitä julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 12 luvun 8 §:ssä ja sen nojalla annetuissa säännöksissä säädetään. Mainitun lain ja pykälän 1 momentin mukaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten palvelu- ja kehittämiskeskus (KEHA-keskus) maksaa työ- ja elinkeinotoimiston myöntämät tämän lain mukaiset tuet ja korvaukset sekä seuraa valtion virastoille tai laitoksille osoitettujen määrärahojen käyttöä. Tuen ja korvauksen myöntämiseen, maksamiseen ja takaisinperintään sovelletaan valtionavustuslakia (688/2001), jollei tässä laissa toisin säädetä. KEHA-keskus toimii valtionavustuslaissa tarkoitettuna valtionapuviranomaisena perittäessä takaisin tukea tai korvausta.

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 12 luvun 8 §:n 4 momentin mukaan valtioneuvoston asetuksella säädetään tarkemmin tukien ja korvausten hakemis-, myöntämis- ja maksamismenettelyistä, valtion virastoille tai laitoksille osoitettujen määrärahojen käytön seurannasta sekä työ- ja elinkeinotoimiston ja KEHA-keskuksen keskinäisestä tehtävänjaosta. KEHA-keskuksen ja kokeilualueen välinen toimivaltajako noudattaa KEHA-keskuksen ja työ- ja elinkeinotoimiston välistä toimivaltajakoa.

16 § Työ- ja elinkeinotoimiston virkamiehen siirtäminen kokeilualueelle. Pykälässä säädettäisiin menettelyistä, jota sovellettaisiin työ- ja elinkeinotoimistojen virkamiehiin heidän siirtämiseen kokeilualueiden työnjohdon alaisiksi. Pykälän mukaan työ- ja elinkeinotoimiston virkamiehiä voidaan siirtää työskentelemään kokeilualueilla kunnan johdon ja valvonnan alaisina tässä laissa tarkoitetuissa kunnan toimivaltaan kuuluvissa tehtävissä noudattaen, mitä valtion virkamieslain [\(750/1994\) 20 §:ssä](#) säädetään. Sanotun pykälän mukaan virkamies voidaan määrääjäksi siirtää työskentelemään osin tai kokonaan toisen viraston toimivaltaan kuuluvissa tehtävissä tai muun työnantajan kuin valtion palveluksessa, kun siihen on viranomaisten tehtävien hoitamiseen perustuva erityinen syy tai jos siirto edistää virkamiehen ammattitaitoa taikka virkamiehen palvelussuhteen jatkumista tai virkamiehen työllistymistä. Siirto edellyttää virkamiehen ja vastaanottavan viraston tai työnantajan suostumusta. Virkamies on määrääjän virkasuhteessa luovuttavaan virastoon, mutta voi kuitenkin työskennellä siirron perusteella ja laajuudessa vastaanottavan viraston virkamiehenä.

Valtion virkamieslain 20 §:n 3 momentin mukaan harkittaessa virkamiehen siirtämistä on otettava huomioon, että virkamiehellä on riittävät edellytykset ja osaaminen hoitaa tehtäviä, ja että virkamies ei tule siirron vuoksi esteelliseksi tehtävissään. Siirto ei myöskään saa vaarantaa luottamusta viranomaistoiminnan tasapuolisuuteen tai muuten haitata tehtävien asianmukaista hoitamista. Valtion virkamieslain 20 §:n 4 momentin mukaan virkamiehen siirtämisestä päättää se virasto, jonka virkaan tai virkasuhteeseen virkamies on nimitetty.

Valtion työ- ja elinkeinotoimistojen tässä laissa tarkoitettujen tehtävien kokeilualueilla hoitamista vastaava henkilöresurssi siirtyisi kokeilun ajaksi kokonaan työskentelemään kokeilualueiden johdon ja valvonnan alaiseksi. Siirtyvä henkilöstö säilyttäisi palvelussuhteensa työ- ja elinkeinotoimistoon kokeilusta riippumatta. Siirtymisen erityisenä syynä olisi kokeilun toteuttaminen. Siirrot tapahtuisivat

siirtyvän henkilöstön ja kokeilualan suostumuksin. Työ- ja elinkeinotoimisto päättäisi henkilöstönsä siirtymisestä. Henkilöstön edellytykset ja ammattitaito olisivat valtion virkamieslain 20 §:n 3 momentin edellyttämällä tavalla turvatut, sillä henkilöstö siirtyisi samaan virastoon, johon sen työtehtävät siirtyvät.

17 § Työ- ja elinkeinotoimiston ja kokeilualan yhteistyövelvoite. Pykälässä säädettäisiin kokeilualan ja työ- ja elinkeinotoimiston yhteistyövelvoitteesta. Kokeilualan ja työ- ja elinkeinotoimiston yhteistyö on välttämätöntä kokeilun onnistumisen varmistamiseksi. Kokeilualan ja työ- ja elinkeinotoimisto voivat sopia kokeilualan kuntien määrään ja asiakasmäärän nähden tarkoituksenmukaisimman yhteistyötavan. Saman elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen alueella toimivat kokeilualueet voivat perustaa myös yhteisen toimielimen.

Yhteistyöelimessä tulisi olla myös elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen edustus. Suositeltavaa on, että yhteistyöelimessä on muutoinkin riittävä asiantuntemus alueelta, kuten esimerkiksi edustaja kokeilualan kaikista kunnista ja tarvittaessa myös muita asiantuntijoita.

Yhteistyöelimen tulisi kokoontua säännöllisesti ja sen tulisi seurata esimerkiksi alueen asiakasmääriä, kokeilualan resurssien käyttöä ja riittävyttä, asiakkaan oikeuksien toteutumista, tietojärjestelmien ja asiakasprosessien sujuvuutta, muiden laissa mainittujen velvoitteiden toteutumista sekä palveluiden yhteensopivuutta kokeilualan kuntien itse järjestämien ja tuottamien muiden palveluiden kanssa. Yhteistyöelimessä tulisi käsitellä myös työ- ja elinkeinotoimiston suunnittelemaa palveluhankintoja ennen niiden toteuttamista. Yhteistyöelimen tulisi niin ikään huolehtia esimerkiksi siitä, että kokeilun päätyttyä asiakkaiden siirtyminen työ- ja elinkeinotoimiston asiakkaiksi toteutuu asiakkaan oikeudet turvaavalla tavalla.

Yhteistyöelimen kokoonpanosta ja tehtävistä voitaisiin tarvittaessa säätää tarkemmin työ- ja elinkeinoministeriön asetuksella.

18 § Valvonta. Työvoima- ja yrityspalveluiden järjestämiskokeilun valvonnasta vastaisi X aluehallintovirasto koko Suomen osalta. Valvonnan keskittäminen vain yhteen aluehallintovirastoon on perusteltua toiminnan lyhyen ajan, kokeilunluonteisuuden ja tehtävien suppeuden takia. Aluehallintoviraston valvonnan resursoinnista vastaisi valtio.

Aluehallintovirasto soveltuu kuntakokeilun valvontaviranomaiseksi, koska aluehallintovirastolla on jo nyt velvoite valvoa kuntien toimintaa. Kuntalain 10 § 2 momentin mukaan aluehallintovirasto voi kantelun johdosta tutkia, onko kunta toiminut voimassa olevien lakien mukaan. Vastaavaa kantelumahdollisuutta sovellettaisiin myös kokeilualueilla.

X aluehallintovirasto voisi tarvittaessa antaa myös valvontaan liittyvää ohjausta kokeilualueille. Mikäli kokeilualan tai sen yksittäiset kunnat toimivat vastoin tämän kokeilulain ehtoja, tulee aluehallintoviraston keskeyttää kokeilu kokonaan tai osittain. Aluehallintovirasto voisi tarvittaessa esimerkiksi siirtää osan kokeilun piiriin kuuluvista palveluista tai asiakasryhmistä takaisin työvoima- ja elinkeinotoimistolle.

Ennen keskeyttämistoimenpiteisiin ryhtymistä aluehallintoviraston tulisi antaa ohjausta puutteiden korjaamiseksi tai epäkohtien poistamiseksi määräajassa. Aluehallintoviraston tulee myös ilmoittaa työ- ja elinkeinoministeriölle käynnissä olevista valvontamenettelyistä hyvissä ajoin ennen mahdollista keskeyttämispäätöstä.

19 § Voimaantulo. Laki tulisi voimaan 1 päivänä kuuta 2020 ja on voimassa 31.12.2022 saakka.

20 § Siirtymäsäännös. Jos työttömälle työnhakijalle on laadittu työllistymissuunnitelma tai sitä korvaava suunnitelma ennen hänen ohjaamistaan kokeilualueen asiakkaaksi, suunnitelma velvoittaisi asiakasta ja kuntaa siihen saakka, kunnes suunnitelma on tarkistettu. Kokeilualueen asiakkaaksi siirtyneen työnhakijan tulisi ilmoittaa suunnitelmassa sovittujen toimien toteutumisesta kokeilualueelle.

LAKIEHDOTUS

Laki julkisten työvoima- ja yrityspalveluiden järjestämiskokeilusta eräissä kunnissa

1 § Lain tarkoitus

Tässä laissa säädetään määräaikaisesta kokeilusta, jonka aikana kunnat järjestävät eräitä julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetussa laissa ([916/2012](#)) tarkoitettuja palveluja työ- ja elinkeinotoimiston sijasta.

2 § Määritelmät

Tässä laissa

- 1) *työttömällä* tarkoitetaan henkilöä, joka ei ole työsuhteessa eikä työttömyysturvalain 2 luvussa tarkoitetulla tavalla työllisty päätoimisesti yritystoiminnassa tai omassa työssään yhdenjaksoisesti yli kahta viikkoa ja joka ei ole työttömyysturvalain 2 luvussa tarkoitettu päätoiminen opiskelija; työttömänä pidetään myös työsuhteessa olevaa, joka on kokonaan lomautettu tai jonka säännöllinen viikoittainen työskentelyaika on alle 4 tuntia;
- 2) *työnhakijalla* tarkoitetaan henkilöasiakasta, jonka työnhaku on voimassa julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 2 luvun 1 ja 2 §:ssä säädetyllä tavalla.
- 3) *vieraskielisellä* henkilöllä tarkoitetaan peruspalvelujen valtionosuudesta annetun lain (2009/1704) 4 § 1 momentin 8 mukaista henkilöä, joka on ilmoittanut väestötietojärjestelmästä ja Väestörekisterikeskuksen varmennepalveluista annetun lain (661/2009) 3 §:ssä tarkoitettuun väestötietojärjestelmään äidinkielekseen muun kielen kuin suomen, ruotsin tai saamen kielen.
- 4) *maahanmuuttajalla* tarkoitetaan kotoutumisen edistämisestä annetun lain 1386/2010 3 §:n mukaan maahanmuuttajalla tarkoitetaan Suomeen muuttanutta henkilöä, joka oleskelee maassa muuta kuin matkailua tai siihen verrattavaa lyhytaikaista oleskelua varten myönnettyllä luvalla tai jonka oleskeluoikeus on rekisteröity taikka jolle on myönnetty oleskelukortti.
- 5) *työllistymistä edistävillä palveluilla* tarkoitetaan julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetussa laissa tarkoitettua työnhakuvalmennusta, uravalmennusta, työvoimakoulutusta ja työttömyysetuudella tuettua työnhakijan omaehtoista opiskelua, mainitun lain 4 luvun 5 §:n 1 momentin 1 ja 2 kohdassa tarkoitettua kokeilua, ammatillisesta koulutuksesta annetussa laissa tarkoitettua työvoimakoulutusta, kotoutumisen edistämisestä annetun lain 22–24 §:ssä tarkoitettua omaehtoista opiskelua ja kuntouttavasta työtoiminnasta annetussa laissa tarkoitettua kuntouttavaa työtoimintaa.
- 6) *kokeilualueella* tarkoitetaan kunnan yksin tai yhdessä muiden kuntien kanssa muodostamaa aluetta, joka tämän lain 1 §:ssä tarkoitetulla tavalla järjestää työ – ja elinkeinotoimistojen sijasta palveluja.

3 § Kokeilualueet

Alueet, joilla kokeillaan julkisten työvoima- ja yrityspalveluiden tarjoamisvastuun osittaista siirtämistä (*kokeilualue*), ovat:

- 1) Etelä-Pohjanmaan työ- ja elinkeinotoimiston alueella Seinäjoen ja Ilmajoen muodostama kokeilualue;
- 2) Etelä-Savon työ- ja elinkeinotoimiston alueella Mikkelin, Juvan, Hirvensalmen, Mäntyharjun, Kangasniemen ja Puumalan muodostama kokeilualue sekä Savonlinnan kokeilualue;
- 3) Hämeen työ- ja elinkeinotoimiston alueella Hämeenlinnan, Hattulan ja Janakkalan muodostama kokeilualue sekä Lahden, Hollolan, Asikkalan, Kärkölan ja Orimattilan muodostama kokeilualue;
- 4) Kainuun työ- ja elinkeinotoimiston alueella Hyrynsalmen, Kajaanin, Kuhmon, Sotkamon, Suomensalmen, Paltamon ja Ristijärven muodostama kokeilualue;
- 5) Keski-Suomen työ- ja elinkeinotoimiston alueella Jyväskylän, Laukaan, Muuramen ja Äänekosken muodostama kokeilualue;
- 6) Lapin työ- ja elinkeinotoimiston alueella Rovaniemen, Tornion, Kemijärven ja Sodankylän muodostama kokeilualue;
- 7) Pirkanmaan työ- ja elinkeinotoimiston alueen kokeilualue, johon kuuluvat maakunnan kaikki 22 kuntaa.
- 8) Pohjanmaan työ- ja elinkeinotoimiston alueella Kokkolan kokeilualue;
- 9) Pohjois-Karjalan työ- ja elinkeinotoimiston alueella Joensuun, Outokummun, Liperin, Polvijärven ja Kontiolahden muodostama kokeilualue;
- 10) Pohjois-Pohjanmaan työ- ja elinkeinotoimiston alueella Oulun, Hailuodon, Iin, Kempeleen, Lidingan, Lumijoen, Tyrnävän ja Muhoksen muodostama kokeilualue sekä Raahen, Pyhäjoen ja Siikajoen muodostama kokeilualue;
- 11) Pohjois-Savon työ- ja elinkeinotoimiston alueella Kuopion, Iisalmen, Lapinlahden, Siilinjärven, Sonkajärven ja Vieremän muodostama kokeilualue;
- 12) Satakunnan työ- ja elinkeinotoimiston alueella Porin ja Kokemäen muodostama kokeilualue;
- 13) Uudenmaan työ- ja elinkeinotoimiston alueella Espoon kokeilualue, Helsingin kokeilualue sekä Vantaa ja Kerava muodostama kokeilualue;
- 14) Varsinais-Suomen työ- ja elinkeinotoimiston alueella Salon ja Marttilan muodostama kokeilualue sekä Turun, Laitilan, Paimion, Sauvon ja Uudenkaupungin muodostama kokeilualue.

4 § Kokeilun asiakkaat

Kokeilun asiakkaita ovat työttömät työnhakijat ja työllistymistä edistävässä palveluissa olevat työnhakijat, joiden kotipaikka on kokeilualueella ja joilla ei ole oikeutta työttömyysturvalain 5 luvun 2 §:n 1 momentissa tai 5 §:n 1 momentissa tarkoitettuun palkansaajan tai 6 §:n 1 momentissa tarkoitettuun yrittäjän ansiopäivärahaan;

Lisäksi kokeilun asiakkaita ovat työttömät työnhakijat ja työllistymistä edistävässä palveluissa olevat työnhakijat, jotka ovat alle 30-vuotiaita tai edellä 2 §:n 4 ja 5 kohdissa tarkoitettuja maahanmuuttajia tai vieraskielisiä henkilöitä, ja joiden kotikunta on kokeilualueella.

5 § Kokeilualueen palvelujen järjestäminen ja saatavuus

Kokeilualueen kunnilla on velvollisuus järjestää riittävästi kaikkia kokeilun piiriin kuuluvia palveluja koko alueella työmarkkinoiden toimivuuden ja osaavan työvoiman saatavuuden turvaamiseksi sekä

vieraskielisten henkilöiden ja maahanmuuttajien kotoutumisen edistämiseksi. Kunnat voivat ostopalveluina hyödyntää vain ELY-keskuksen tai TE-toimiston kilpailuttamia palveluja.

Kokeilualan kunta ei voi siirtää tässä laissa tarkoitettua järjestämisvastuutaan toiselle kunnalle. Kokeilualan kunnat voivat kuitenkin sopia palvelujen tuottamista yhteistyössä siten kuin kuntalain (410/2015) 8 luvussa säädetään.

6 § Kokeilualueella järjestettävät julkiset työvoima- ja yrityspalvelut

Kokeilualueella on järjestettävä julkisena työvoima- ja yrityspalveluna:

- 1) henkilöasiakkaalle suunnattuja työnvälityspalveluja, tieto- ja neuvontapalveluja sekä ammatinvalinta- ja uraohjausta siten kuin niistä säädetään julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 3 luvussa sekä 4 luvun 1 ja 3 §:ssä; ei kuitenkaan lain 3 luvun 3 §:ssä tarkoitettuja palveluja; ja
- 2) ohjausta asiantuntija-arviointeihin, työnhaku-, ura- ja työhönvalmennukseen, työ- ja koulutuskokeiluun ja työvoimakoulutukseen siten kuin niistä säädetään julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 4 luvun 2, 4 ja 5 §:ssä sekä 5 luvussa; ei kuitenkaan lain 5 luvun 3 § 3 momentissa eikä 5 § tarkoitettuja palveluja; sekä
- 3) kotoutumisen edistämisestä annetun lain (1386/2010) 2 luvussa tarkoitettuja toimenpiteitä ja palveluja.

Kokeilualan kunta myöntää julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetussa laissa tarkoitetut

- 1) palkkatuen työnantajalle, siten kuin siitä säädetään työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 7 luvussa. Palkkatukea kokeilualueeseen kuuluvalla kunnalla voi myöntää ainoastaan työ- ja elinkeinotoimisto.
- 2) starttirahan työttömälle työnhakijalle siten kuin niistä säädetään työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 8 luvussa;
- 3) palveluihin ja asiantuntija-arviointeihin liittyvät harkinnanvaraiset etuudet siten kuin niistä säädetään työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 10 luvussa.

Kokeilualan kunta antaa työttömyysturvalain 1 luvun 4 §:n 3 momentissa tarkoitetun Kansaneläkelaitosta ja työttömyyskassaa sitovan työvoimapoliittisen lausunnon

- 1) työnhakijan omaehtoisen työttömyysetuudella tuetun opiskelun edellytyksistä, joista säädetään julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 6 luvussa;
- 2) maahanmuuttajan omaehtoisen opiskelun tukemisen edellytyksistä, joista säädetään kotoutumisen edistämisestä annetun lain 22–24 §:ssä sekä 25 §:ssä tarkoitetusta opiskelun tukiajasta, maahanmuuttajan velvollisuuksista sekä opintojen seurannasta ja keskeyttämisestä.

Edellä 3 momentissa tarkoitetun opiskelun osalta koulutuspalvelujen tuottajan on annettava opiskelijalle todistus opiskelijaksi hyväksymisestä, opintojen aikaisista lomajaksoista ja opintojen etenemisestä. Koulutuspalvelujen tuottajan on viipymättä ilmoitettava kokeilualueelle opintojen päättymisestä ja julkisista työvoima- ja yrityspalveluista annetun lain 7 §:n 3 momentissa tarkoitetuista seikoista. Tämän velvollisuuden täyttämiseksi kokeilualue toimittaa koulutuspalvelujen tuottajille niiden opiskelijoiden nimet ja henkilötunnukset, joiden opintoja tuetaan tässä luvussa säädetyllä tavalla.

7 § Asiakkaan siirtäminen kokeilualueelle

Työ- ja elinkeinotoimisto ilmoittaa 4 §:ssä tarkoitetulle työttömälle työnhakijalle ja työllistymistä edistävällä palvelulla olevalle hänen siirtämisestään kokeilualan asiakkaaksi.

Työ –ja elinkeinotoimisto ilmoittaa kokeiluun siirtyvät asiakkaat kokeilualueelle.

8 § Asiakkuuden päättymisen ja uudelleen käynnistäminen

Kokeilualan asiakkaaksi ohjatun työnhakijan asiakkuuden päättymiseen sovelletaan, mitä julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 2 luvun 1 §:n 2 momentissa ja 2 §:ssä säädetään työnhaun voimassaolon lakkaamisesta. Kokeilualan asiakas voi tehdä edellä mainitussa säännöksissä tarkoitetut ilmoitukset kokeilualueelle tai työ –ja elinkeinoviranomaiselle.

Jos kokeilualan asiakkaan työnhaku on päättynyt ja henkilö kokeilun kestäessä käynnistää työnhakunsa uudelleen siten kuin julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 2 luvun 1 §:ssä säädetään, asiakkuus jatkuu kokeilualueella, vaikka tämän lain 3 §:n 1 momentissa säädetty edellytykset eivät täytyisi. Kokeilualan asiakkaana ollut henkilö voi käynnistää työnhaun uudelleen pyytämällä sitä kokeilualueelta.

9 § Vastuu palvelutarpeen arvioinnista ja suunnitelmista

Kokeilualueella työ- ja elinkeinotoimisto ei hoida kokeiluun kuuluvien asiakkaiden osalta tehtäviä, mitä

- 1) työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 2 luvun 4–8 §:ssä säädetään palvelutarpeen arvioinnista, työllistymissuunnitelmasta, informoinnista ja suunnitelma toteutumisesta;
- 2) työllistymistä edistävistä monialaisista yhteispalvelusta annetun lain () 2 §:n 2 momentissa sekä 3, 4 ja 6 §:ssä säädetään monialaisesta työllistymissuunnitelmasta;
- 3) kotoutumisen edistämistä annetun lain (1386/2010) 10 §:ssä, 13 §:n 1 momentissa ja 21 § 3 momentissa säädetään kotoutumissuunnitelmasta tai
- 4) kuntouttavasta työtoiminnasta annetun lain () 3 §:ssä säädetään aktivointisuunnitelman laatimisesta.

Kokeilualueella edellä mainittuja työ- ja elinkeinotoimiston tehtäviä hoitaa kokeilualue.

10 § Suunnitelmien rinnastaminen

Jos muussa laissa tai sen nojalla annetuissa säännöksissä viitataan julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain mukaiseen työllistymissuunnitelmaan, työllistymistä edistävistä monialaisista yhteispalvelusta annetun lain mukaiseen monialaiseen työllistymissuunnitelmaan, kuntouttavasta työtoiminnasta annetun lain mukaiseen aktivointisuunnitelmaan tai kotoutumisen edistämistä annetussa laissa tarkoitettuun työttömälle työnhakijalle laadittuun kotoutumissuunnitelmaan, niitä sovelletaan kokeilualan ja sen asiakkaan laatimaan 5–8 §:ssä tarkoitettuun suunnitelmaan.

11 § Kuntoutus-, koulutus- ja työntekomahdollisuuden järjestäminen

Työttömälle asiakkaalle, jonka oikeus palkansaajan työttömyyspäivärahaan päättyy enimmäisajan johdosta hänen täytettyään 57 vuotta, mutta ennen kuin hän täyttää 60 vuotta, on turvattava mahdollisuus työllistymistä edistävään kuntoutukseen tai työvoimakoulutukseen.

Poiketen siitä, mitä julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 11 luvun 1 §:n 2 momentissa säädetään, kokeilualan tulee tarjota 60 vuotta täyttäneelle työttömälle asiakkaalleen mahdollisuus työttömyysturvalla tarkoitettuun työllistymistä edistävään palveluun tai palkkatuetuun työhön

muun työnantajan kuin kunnan palveluksessa ennen kuin hänen oikeutensa palkansaajan työttömyyspäivärahaan päättyy enimmäisajan takia.

Jos 1 tai 2 momentissa tarkoitettu työtön kunnan asiakas ei työllisty avoimille työmarkkinoille eikä hänelle voida tarjota soveltuvaa työttömyysturvalaissa tarkoitettua työllistymistä edistävää palvelua, kuntoutusta tai palkkatuetta työtä muun kuin kunnan palveluksessa, kunnan on järjestettävä hänelle työntekomahdollisuus kuuden kuukauden ajaksi siten kuin julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 11 luvun 1 ja 2 §:ssä säädetään.

12 § Työ- ja elinkeinotoimiston asiakastietojärjestelmän käyttövelvoite

Kokeilualan on käytettävä tässä laissa tarkoitettujen tehtävien järjestämisessä ja tuottamisessa samaa asiakastietojärjestelmää, jota työ- ja elinkeinotoimistot käyttävät asiakastietojen käsittelyyn ja josta säädetään työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 13 luvun 1 §:ssä.

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten sekä työ – ja elinkeinotoimistojen kehittämis- ja hallinto-keskus (KEHA-keskus) myöntää käyttöoikeuden tai sen seuraajajärjestelmään kokeilualan virkamiehelle, joka hoitaa tämän lain mukaisia tehtäviä.

Virkamies, jolle on myönnetty käyttöoikeus asiakastietojärjestelmään, saa salassapitosäännösten estämättä hakea ja käyttää asiakastietojärjestelmään talletettuja tietoja, jos se on tarpeen tässä laissa tarkoitettujen tehtävien hoitamiseksi.

Asiakastietojärjestelmän sisällöstä ja käytöstä kokeilualueilla voidaan tarvittaessa säätää työ- ja elinkeinoministeriön asetuksella.

13 § Tietojen ilmoittaminen, tiedonsaanti, palvelun epäminen ja muutoksenhaku

Kokeilualan on ilmoitettava työ- ja elinkeinotoimistolle tarpeelliset tiedot työttömyysturvalain 1 luvun 4 §:n 3 momentissa tarkoitettujen työvoimapolitiittisen lausunnon antamista varten.

Kokeilualueeseen sovelletaan, mitä julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain:

- 1) 12 luvun 6 §:n 1, 2 ja 4 momentissa säädetään viranomaisten tiedonsaantioikeudesta;
- 2) 12 luvun 7 §:n 1 momentin 1, 2 ja 4 kohdassa sekä 2 momentissa säädetään julkisen työvoima- ja yrityspalvelun epäamisestä;
- 3) 14 luvussa säädetään asiakkaan oikeudesta muutoksenhakuun.

Kokeilualan kunnan on ilmoitettava työttömyysetuuden maksajalle työnhakijan osallistumisesta työllistymistä edistävään palveluun. Työllistymistä edistävään palveluun osallistumista koskeva ilmoitus annetaan Kansaneläkelaitoksen tai työttömyyskassan pyynnöstä ja sitä on näiden pyynnöstä täydennettävä viipymättä. Jos työnhakija on ilmoittanut kokeilualan kunnalle hakevansa työttömyysetuutta, ilmoitus voidaan antaa ilman erillistä pyyntöä. Ilmoitus on annettava pyynnöstä työnhakijalle tiedoksi.

Tarkempia säännöksiä ilmoituksen antamisesta ja ilmoitukseen sisällytettävistä tiedoista voidaan antaa työ- ja elinkeinoministeriön asetuksella.

14 § Kokeilualan vastuu

Kokeilussa asiakastietojärjestelmään tietoja tallentanut henkilö vastaa tekemiensä tietojen virheettömyydestä Tietojen tallettamiseen, poistamiseen, arkistointiin ja luovuttamiseen sovelletaan, mitä julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 13 luvussa säädetään.

15 § Tukien ja korvausten myöntäminen, maksaminen ja takaisinperintä

KEHA-keskus maksaa kokeilualueen myöntämät tuet ja korvaukset siten kuin julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 12 luvun 8 §:ssä ja sen nojalla annetuissa säännöksissä säädetään.

16 § Työ- ja elinkeinotoimiston virkamiehen siirtäminen kokeilualueilla

Työ- ja elinkeinotoimiston virkamiehiä voidaan siirtää työskentelemään tämän lain 3 §:n mukaisilla kokeilualueilla kokeilualueen johdon ja valvonnan alaisina tässä laissa tarkoitetuissa kokeilualueen toimivaltaan kuuluvissa tehtävissä noudattaen, mitä valtion virkamieslain ([750/1994](#)) [20 §:ssä](#) säädetään.

17 § Työ- ja elinkeinotoimiston ja kokeilualueen yhteistyövelvoite

Kokeilualueen työ- ja elinkeinotoimiston ja kokeilualueen on perustettava yhteistyöelin, joka seuraa tämän lain mukaisten velvoitteiden toteutumista kokeilualueella. Saman elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen alueella toimivat kokeilualueet voivat perustaa myös yhteisen toimielimen.

Yhteistyön sisällöstä voidaan tarvittaessa säätää tarkemmin työ- ja elinkeinoministeriön asetuksella.

18 § Valvonta

Työvoima- ja yrityspalveluiden järjestämiskokeilun valvonnasta vastaa X aluehallintovirasto kaikkien kokeilualueiden osalta. Virasto voi tarvittaessa antaa kokeilualueille myös valvontaan liittyvää ohjausta.

Mikäli kokeilualueen tai sen yksittäisen kunnan katsotaan rikkoneen tämän lain mukaisia kokeilun ehtoja, X aluehallintovirasto voi keskeyttää kokeilun kokonaan tai osittain kyseisen kunnan tai kokeilualueen osalta. Ennen keskeyttämistoimenpiteisiin ryhtymistä aluehallintoviraston tulee antaa ohjausta puutteiden korjaamiseksi tai epäkohtien poistamiseksi määräajassa.

Aluehallintoviraston tulee ilmoittaa työ- ja elinkeinoministeriölle käynnissä olevista valvontamenetelyistä.

19 § Voimaantulo

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä kuuta 2020 ja on voimassa 31.12.2022 saakka.

20 § Siirtymäsäännös

Jos työttömälle työnhakijalle on laadittu työllistymissuunnitelma tai sitä korvaava suunnitelma ennen hänen ohjaamistaan kunnan asiakkaaksi, suunnitelma velvoittaa asiakasta ja kuntaa siihen saakka, kunnes se on tarkistettu. Kunnan asiakkaaksi siirtyneen työnhakijan tulee ilmoittaa suunnitelmassa sovittujen toimien toteutumisesta kunnalle.

Asiakkaiden ohjaaminen kokeiluun päättyy kuuta 2022.